

UNIVERSITETET I AGDER

DET ER IKKE LETT...

En undersøkelse av negasjon i mellomspråkstekster
av polske og nederlandske innlærere

Anniken Hauge Monsen

Veiledere

Magnhild Vollan

Elin Gunleifsen

*Masteroppgaven er gjennomført som ledd i utdanningen ved
Universitetet i Agder og er godkjent som del av denne utdanningen.
Denne godkjenningen innebærer ikke at universitetet innestår for de
metoder som er anvendt og de konklusjoner som er trukket.*

Universitetet i Agder, 2012

Fakultet for humaniora og pedagogikk

Institutt for nordisk og mediefag

Førord

Det er ikke lett... å skrive masteroppgave. Takk til alle som har støttet meg gjennom hele denne arbeidskrevende prosessen!

Stor takk til Universitet i Bergen ved Det Humanistiske Fakultet og ved Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier. Takk for opplæring i ASK - Norsk andrespråkskorpus. Uten tilgang til dette materialet hadde ikke oppgaven vært til.

Takk til mine veiledere Magnhild Vollan og Elin Gunleifsen for konstruktive tilbakemeldinger gjennom hele prosessen. En spesielt stor takk Jan Hognestad som har vært en inspirerende foreleser gjennom hele studiet, og som fikk meg til å se gleden ved norskfaget og fagområdet norsk som andrespråk. Takk for at du åpnet døren og tok deg tid til å besvare alle mine spørsmål, når jeg til stadighet banket på din dør...

Takk til Universitetet i Agder og Institutt for nordisk og mediefag for tildeling av stipend fra Grafs legat. Dette gav meg mulighet til å være med på MONS 14 (Møte om norsk språk) i Tromsø høsten 2011. En faglig og sosial begivenhet jeg ikke vil glemme. Jeg vil også takke bibliotekarene ved Universitetsbiblioteket i Agder for kurs i referanselisteprogram (EndNote), og ikke minst deres flotte service. Særlig vil jeg takke Birgitte Kleivset og Hilde Daland for god hjelp både når det gjelder framhenting av litteratur og tekniske dataspørsmål. Deres stadige gode humør smittet over på meg! En takk vil jeg også gi til min *partner-in-crime* og medstudent Anne Jorunn Nielsen. Det har alltid vært godt å ha deg å kunne dele mine frustrasjoner og gleder med!

Til slutt vil jeg takke familien min som alltid er der for meg. Takk for alle flybilletter som er blitt betalt, når jeg har måttet pendle mellom Kristiansand og Bergen for moralsk støtte. Takk for at dere er oppriktig interessert og følger meg opp på alle måter. Særlig takk til min kjære mamma som holdt hodet mitt over vann, da jeg druknet i fortvilelse. *Det er ikke lett - men alt ordner seg tilslutt...*

Anniken Hauge Monsen, Kristiansand 15, april 2012

Innholdsfortegnelse

Forord

1. Innledning.....	7
1.1 Bakgrunn for oppgaven.....	7
1.2 Tema	7
1.3 Problemstilling	8
1.4 Datamaterialet	9
1.5 Valg av informantspråk.....	9
1.6 Oppgavens innhold	10
1.7 Begrepsavklaring.....	10
2. Faghistorie	12
2.1 Hva er andrespråklæring?.....	12
2.2 Hva er mellomspråk?.....	13
2.3 Mellomspråksteorien	14
2.4 Historisk gjennomgang.....	14
2.4.1 Kontrastiv analyse	15
2.4.2 "Den Chomskyanske revolusjon"	15
2.4.3 Feilanalyse.....	16
2.5 Studie av mellomspråk i dag	17
2.6 Kognitive andrespråklæringsteorier	18
2.6.1 Automatisert og kontrollert prosessering.....	18
2.6.2 Pienemanns prosessabilitetsteori	19
2.6.3 Produksjonsforhold.....	20
3. Negasjonens læringsløype.....	21
3.1 Tidligere forskning.....	21
3.1.1 Skandinaviske negasjonsundersøkelser.....	22
4. Negasjon	25
4.1 Negasjon i verdens språk.....	25
4.2 Negasjon i norsk.....	27
4.2.1 Konstituent nektelse	27
4.2.2 Setningsnegasjon.....	28
4.2.2.1 Plassering av ikke og aldri.....	28
4.2.2.2 Plassering av ingen og ingenting.....	29
4.2.2.3 Bruk av også i negative setninger.....	30
4.3 Negasjon i informantenes morsmål.....	31
4.3.1 Polsk	31
4.3.2 Nederlandsk	32
5. Metode.....	34
5.1 Pilotundersøkelse	34
5.2 Hovedundersøkelsen.....	36
5.3 Bakgrunnsdata om informantene	38
5.4 Tilnærming.....	40
5.5 Kompetanse – performanse.....	41
5.6 Spørsmål om reliabilitet og validitet.....	42
6. Analyse	44
6.1 Oversikt over materialet.....	44
6.2 Analyseenheter	44
6.3 Setningsskjema	46

a) Skjema A	47
b) Skjema B	49
6.4 Presentasjon av analyseresultat	53
6.4.1 Koding av materialet	54
6.4.2 Korrekte helsetninger	55
6.4.3 Forfelt i fortellende helsetninger	58
6.4.3.1 Frekvens, saliens og uanalyserte enheter	62
a) Foranstilte objekt	62
b) Foranstilte adverbiale ledd	63
6.4.4 Avvikende helsetninger	65
6.4.4.1 Feilbruk av ikke/ingen(ting)	66
6.4.4.2 Plassering	67
6.4.4.3 Preverbal negasjon	68
6.4.4.4 Inversjon	69
a) Avvikende helsetninger med negasjon og overinversjon	70
b) Avvikende helsetninger med negasjon og underinversjon	70
6.4.5 Leddsetninger	72
6.4.5.1 Bruk av feltskjema	73
6.4.5.2 Innlæring av negasjon ved enkel og sammensatt verbalform	74
6.4.5.3 Fordeling av leddsetningstyper	75
6.4.5.4 Hovedinndeling	77
a) Implikative leddsetninger	77
b) Eksplikative leddsetninger	77
7. Drøfting	87
7.1 Produksjonsforhold	87
7.2 Utenomspråklige faktorer	90
8. Litteraturliste	94
9. Vedlegg	96
Vedlegg 1 Oversikt over to identiske tekster i det nederlandske materialet ...	96
Vedlegg 2 Oversikt over polske informanter	97
Vedlegg 3 Oversikt over nederlandske informanter	100
Vedlegg 4 Polske negerte ytringer med negasjonstype og koding	103
Vedlegg 5 Nederlandske negerte ytringer med negasjonstype og koding	116
10. Sammendrag	127

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for oppgaven

Dagens samfunn bærer preg av internasjonal migrasjon, noe som regnes for å være en av de største samfunnsmessige omveltningene i nyere norsk historie. Dette er en samfunnsutvikling som berører alle land i verden. Mennesker forflytter seg mer enn før i form av turisme, migrasjon og handel, og stadig flere vokser opp i et annet land enn der man er født. Slik har også behovet for å beherske flere språk økt betydelig for millioner av mennesker. Siden 1990-tallet har antall innvandrere i Norge blitt nær tredoblet. I dag bor det innvandrere fra totalt 216 land og selvstyrte regioner i Norge (Friberg, 2011). Familieinnvandring har vært den største innvandrerguppen de siste tiårene, men dagens situasjon viser at arbeidsinnvandring er størst. Beregninger viser at i de neste tiår vil komme over 20 000 mennesker per år til Norge for å arbeide (Arbeiderpartiet, 2011). Å beherske norsk språk er en forutsetning for god integrering i samfunns- og arbeidslivet i Norge. Det å lære seg et nytt språk er for de fleste en langt større utfordring enn å lære seg morsmålet. Det flerkulturelle samfunnet gjør at vi trenger økt kunnskap om tilegnelse av et andrespråk for å kunne tilrettelegge god språkopplæring.

1.2 Tema

“In many ways, negation is what makes us human, imbuing us with the capacity to deny, to contradict, to misrepresent, to lie, and to convey irony.”¹

Opgaven er skrevet innenfor fagområdet norsk som andrespråk. Temaet for oppgaven er negasjon hvor jeg vil undersøke strukturen i negerte setninger i polske og nederlandske informanters mellomspråk. Tittelen på oppgaven *Det er ikke lett...* er en setning som gjentatte ganger blir nevnt i informantenes tekster. Jeg har brukt setningen som tittel fordi den illustrerer tre viktige poeng. For det første kommer setningen til syne i tekster med oppgavetema om barn og barneoppdragelse. *Det er ikke lett...* å oppdra barn. Uansett om man er mor eller far, i Polen eller i Nederland, er det lett å kjenne seg igjen i denne påstanden. Mitt poeng er at eksempelsetningen er frekvent i materialet uavhengig av morsmålsgruppe. Mitt andre poeng er at setningen viser en tendens om at negasjon opptrer i flest tilfeller blant korrekte helsetninger med

---

¹ (Horn, 2010 s. 1 hentet fra Mohsen, 2011, s. 1)

enkel språklig struktur. Hva jeg legger i begrepet *enkel struktur* i denne sammenheng, vil jeg forklare nærmere i neste avsnitt. Mitt tredje og siste poeng tar utgangspunkt i informantenes innlærings situasjon. *Det er ikke lett...* å lære seg negasjon. Dette regnes for å være et av de vanskeligste trekkene å lære seg i norsk. Regelen for helsetninger er at negasjonen plasseres etter verbet. Når informantene så begynner å anvende leddsetninger i mellomspråket, er regelen at negasjonen plasseres før verbet. Kompleksiteten ligger i at det er to ulike regler for ett og samme fenomen, og som ofte fører ofte til svært vanlige avvik i mellomspråk.

1.3 Problemstilling

Undersøkelsen går ut på å beskrive den språklige strukturen i setninger med negasjon. I denne sammenheng vil jeg bruke begrepene *enkel* og *kompleks struktur* i forhold til hva som kreves av kognitiv kapasitet i en og samme setning. Jeg vil ta for meg setninger med negasjon og undersøke hvilke produksjonsforhold negasjonen opptrer under for å se om det kan være andre trekk i setninger som er utfordrende, utenom å mestre negasjonsregelen i seg selv. Ettersom det er ulik leddstilling i hel- og leddsetninger, vil det være ulike strukturer som vil jeg definerer som enkel og kompleks.

Problemstillingen ble til etter å ha lest en artikkel av Hilde Johansen (2008, s. 69) der hun etter å ha undersøkt variasjonsmønstre av inversjon i mellomspråk, antydte at "... underrepresentasjon av konteksttyper innen et bestemt trekk er verdt å merke seg før man trekker konklusjoner om hvorvidt et trekk er tilegnet eller ikke". Med utgangspunkt i hennes perspektiv, spør jeg om høy korrekthet av negasjon i *enkle* strukturer forekommer fordi informantene unngår bruk av negasjon i mer *komplekse* strukturer. Med dette som utgangspunkt blir problemstillingen min:

Hvordan bruker informantene enkle og komplekse strukturer i negerte setninger?

Resultatet av analysefunnene vil jeg drøfte opp i mot både produksjonsforhold og utenomspråklige faktorer som kan se ut til å spille inn.

1.4 Datamaterialet

Materialet til undersøkelsen er hentet fra ASK - Norsk Andrespråskorpus, som består av en samling tekster fra Norsk Språktests arkiv over innlærere som har tatt Språkprøven i norsk og Test i norsk – høyere nivå. Korpuset består ikke bare av innlæreres skriftlige tekstproduksjon, men inneholder også annotering av grammatiske kategorier og avvik fra målspråksnormen (Tenfjord, Hagen, & Johansen, 2009, s. 53). I tillegg kan man også sammenligne mellomspråket både med den korrigerte versjonen av mellomspråket og med kontrollkorpuset. ”Denne sammenligningen kan gi oss verdifull informasjon om likheter og forskjeller mellom mellomspråk og målspråk, og likheter og forskjeller mellom mellomspråket til innlærere med ulike morsmål” (Ragnhildstveit, 2009, s. 59). Tekstene i materialet tilsvare langvarsoppgaven i Språkprøven i Norsk som innebærer fri skriftlig produksjon. På dette nivået skal innlæreren kunne produsere enkle og sammenhengende tekster på mellom 200-400 ord (Tenfjord et al., 2009). I korpuset finnes det også persondata knyttet til informantene. Dette gjør det mulig å sortere etter visse variabler som morsmål, informantenes engelskkunnskaper, antall timer norskopplæring, oppholdstid i Norge, hvilken test man ønsker å bruke tekster fra og etter oppgavetema (Joensen, 2011).

1.5 Valg av informantspråk

De 10 ulike morsmålene som finnes i korpuset viser en språktypologisk spredning; tysk, nederlandsk, engelsk, spansk, russisk, polsk, bosnisk-kroatisk-serbisk, albansk, vietnamesisk og somali. Hvert språk er representert med 100 tekster fra Språkprøven i norsk og 100 tekster fra Test i norsk – høyere nivå (Ragnhildstveit, 2009). Mitt kriterium for valg av morsmål til undersøkelsen, har vært ett språk med ulik og ett språk med lik negasjonsstruktur som norsk. Jeg har derfor brukt polsk og nederlandsk i undersøkelsen.

Nederlandsk er et språk som både språkhistorisk og typologisk ligger nær norsk. Negasjonen plasseres på samme måte som i norsk, det vil si etter det finite verbalet i helsetninger. Når det gjaldt å finne et innlærerspråk med ulik negasjonsstruktur som norsk, valgte jeg polsk som plasserer negasjonen før det finite verbalet. Valget av polsk som informantspråk har også med det å gjøre at arbeidsinnvandring fra Polen er

i dag den største innvandrerguppen i Norge. Dette kommer særlig til syne i grunnskolene i form av økende antall elever med polsk som morsmål. På bedriftsinterne kurs i norsk for utenlandske arbeidere er denne morsmålsgruppen også ofte representert (Tveit, 2009, s. 19). Dette tilsier at det i løpet av de neste årene vil være behov for kompetanse innenfor norskopplæring for polske innlærere, og aktualiserer spørsmål knyttet til polske innlæreres tilegnelse av norsk. Ettersom arbeidslivet regnes som den viktigste arenaen for språklæring og sosial integrering for innvandrere, er dette et viktig fokusområde når det gjelder norskopplæring (Friberg, 2011).

1.6 Oppgavens innhold

Kapittel 2 er oppgavens teoretiske del og vil inneholde teorier om andrespråklæring som har vært gjeldende til ulik tid. Hovedvekten vil ligge på kognitive teorier som er det teoretiske utgangspunktet for undersøkelsen. Kapittel 3 handler om negasjonens innlæringsløype og tidligere forskning med fokus på skandinaviske studier. I kapittel 4 vil jeg ta for meg negasjon i verdens språk, og hvordan vi nekter setninger i norsk og i informantspråkene. Kapittel 5 vil ta for seg metode. Her vil jeg også presentere pilotundersøkelsen som jeg utførte i forkant av studien og erfaringer jeg høstet fra den. Jeg vil også ta for meg metodiske problemstillinger i forhold til hovedundersøkelsen og gi en presentasjon av informantgruppene. Kapittel 6 er oppgavens empiriske del. Jeg vil starte med å gi en beskrivelse av analyseenhetene før jeg vil presentere resultatene. Avslutningsvis vil jeg i kapittel 7 vil jeg besvare problemstillingen min og drøfte resultatet av funnene.

1.7 Begrepsavklaring

I oppgaven bruker jeg begrepene *morsmål* og *målspråk*. Det eksisterer en rekke ulike definisjoner av morsmål. Den folkelige definisjonen er det språket man tenker på, drømmer på, teller på osv. *Morsmål* definerer jeg som det språket en lærer først, behersker best, bruker mest og identifiserer seg med (Kunnskapsdepartementet, 1995). *Målspråk* er det språket en innlærer er i ferd med å lære seg. Når jeg i denne oppgaven referer til *morsmål* menes det polsk og nederlandsk, mens *målspråket* er i denne sammenheng norsk.

Når det gjelder plassering av negasjon i hel- og leddsetninger, bruker jeg begrepene *preverbal* og *postverbal* negasjon. Begrepene dreier seg om hvordan negasjon blir plassert i forhold til det finite verbet i setningen. Preverbal negasjon er ofte forkortet *preN* i tabeller og noen ganger brukes forkortelsen i teksten. *PreN* står for plassering av negasjonen *før* det finite verbalet. Postverbal negasjon, som tilsvarende er forkortet *postN*, står for plassering av negasjonen *etter* det finite verbalet.

I oppgaven nevner jeg ofte *polske setninger* og *nederlandske setninger*. Med dette menes setninger med negasjon som er produsert av enten polske eller nederlandske informanter. For å unngå overflødig ordbruk, forkorter jeg i stedet dette til polske setninger og nederlandske setninger. I dette ligger det ikke at setningen er produsert på selve informantenes morsmål, men at *polske og nederlandske setninger* består av setninger med negasjon i materialet som finnes blant den polske og nederlandske informantgruppen. Dette gjelder også når jeg omtaler *polske og nederlandske tekster*, det vil si tekster produsert av polske og nederlandske informanter.

2. Faghistorie

Andrespråksforskning regnes ofte som en relativt ung disiplin, men det er langt i fra et nytt fenomen. Forskning omkring andrespråklæring har vokst til å bli et fagfelt bestående av ulike fag og ulike teoretiske retninger. Studier av mellomspråk er i dag en av flere tilnærminger innen feltet andrespråklæring, hvor lingvistiske og læringsteoretiske teorier er av de mest sentrale (Johansen, 2007). I dette kapittelet vil jeg gjøre rede for mellomspråksteorien og gjengi den historiske bakgrunnen for fremveksten av teorien. Videre vil ta for meg sentrale synspunkt som er å finne igjen i andre kognitive teorier og som har betydning for min undersøkelse. Jeg vil starte med å definere begrepene *andrespråklæring* og *mellomspråk*.

2.1 Hva er andrespråklæring?

I dag forklares andrespråklæring som det å tilegne seg et nytt språk, etter at førstespråket eller morsmålet i hovedsak er etablert. ”*Andre* betyr i denne sammenhengen andre, tredje, fjerde etc. lærte språk, dvs. språk som blir lært etter førstespråket” (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 16). Studier om andrespråklæring har som målsetting å gi innsikt og forståelse for den prosessen det er å lære seg et nytt språk i tillegg til morsmålet. Den vanligste internasjonale termen for fagfeltet er *Second Language Acquisition* (SLA) og omfatter forskning knyttet til andrespråk og fremmedspråkstilegnelse- og undervisning (L. I. Kulbrandstad, 1998, s. 6). I Norden brukes begrepet *andrespråksforskning* om området som tilsvarer det internasjonale SLA, men den nordiske betegnelsen rommer imidlertid mer enn den engelske. Andrespråksforskning i Norden har en tilnærming til språklæring som ikke bare en internalisert prosess, men også som en kompleks sosial praksis. I Norge vises det gjennom interaksjonelle og sosiokulturelle tilnærminger (Golden, Kulbrandstad, & Tenfjord, 2007).

I Norden har det vært vanlig å skille mellom andrespråklæring og fremmedspråklæring på grunnlag av de to fenomenenes ulike læringskontekster (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 16). Innlæring av et fremmedspråk forutsetter at språket læres gjennom formell undervisning, og begrepet brukes da om språk som læres utenfor det samfunnet der det snakkes, for eksempel er engelsk et fremmedspråk når det læres i Norge (Brautaset, 1996). Et fremmedspråk blir sjelden brukt som

kommunikasjonsmiddel utenfor klasserommet og innlæreren blir dermed mindre eksponert for språket. Innlæring av et andrespråk kan derimot skje både i klasserommet og via naturlig kommunikasjon, bare ved "... å oppholde seg i og prøve å kommunisere i målspråkmiljøet" (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 16-17). Med en slik innfallsvinkel har andrespråklæring og førstespråklæring likhetstrekk, ettersom det handler om å tilegne seg et språk naturlig ved at man bruker det som kommunikasjonsmiddel i dagliglivet.

Beveger vi oss over mot internasjonal forskningslitteratur, ser vi at begrepet *andrespråk* her brukes i den vide betydningen om både andrespråklæring (i målspråkmiljøet) og fremmedspråklæring. Ellis (1997, s. 3) definerer andrespråklæring og studiet av fenomenet slik: "... as the way in which people learn a language other than their mother tongue, inside or outside of a classroom, and a Second Language Acquisition (SLA) as the study of this". Andrespråklæring innebærer i dette perspektivet å lære seg et nytt språk i tillegg til et etablert morsmål, og hvor det nye språket læres uavhengig av konteksten. Termen *innlærer* er en person som lærer et andrespråk og tilsvarer termen som er vanlig i engelsk; *learner*. "I og med at en ikke trenger å være elev og få undervisning for å utvikle et andrespråk, er det vanlig å bruke betegnelsen *innlærer* om den som er i en språklig innlæringssituasjon" (Malmo, 2004, s. 431).

2.2 Hva er mellomspråk?

Et mellomspråk er det språket en innlærer utvikler når han eller hun lærer et andrespråk og er unikt for den enkelte. Begrepet mellomspråk understreker at det er et språk er under stadig utvikling, og som ligger et sted mellom morsmålet og et fullt utviklet målspråk. Et mellomspråk er en innlærers selvstendige språkbruk både muntlig og skriftlig, som en variant av målspråket med en egen språknorm. Det blir ansett for å være et språkssystem på samme måte som naturlige språk, og kan dermed beskrives med samme begrepsapparat. Mellomspråk er med andre ord regelbasert (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 18-19).

2.3 Mellomspråksteorien

Mellomspråk regnes for å være et nøkkelbegrep i andrespråksforskningen og kjernen i det som kalles mellomspråksteorien. Termen ble først introdusert av den amerikanske lingvisten Larry Selinker i sin artikkel fra 1972 der han lanserte sin *interlanguage theory* om hvordan andrespråkslæring foregår (Malmo, 2004, s. 434). Selinker forklarer mellomspråksbegrepet slik: "... L2 learners construct a linguistic system that draws, in part, on the learner's L1 but also different from it and also from the target language" (Ellis, 1997, s. 33). I korte trekk går mellomspråksteorien ut på at innlærere konstruerer et system av abstrakte lingvistiske regler som ligger til grunn for forståelse og produksjon av et andrespråk. Dette systemet av regler anses som en *mental grammatikk* og refereres til som mellomspråk. Innlæreren utvikler sin mentale grammatikk ved å endre og rekonstruere nye regler for andrespråket. På den måten er det grammatiske systemet i mellomspråket i stadig forandring.

Innlærerens mellomspråk utvikler seg gradvis i retning av målspråket gjennom hypotesedanning. "... Learners construct a series of mental grammars or interlanguages as they gradually increase the complexity of their L2 knowledge" (Ellis, 1997, s. 33). På grunnlag av språklig innputt utvikler innlæreren gjennom kognitive prosesser en språklig hypotese eller et regelforslag, som enten blir bekreftet eller avkreftet i kommunikasjon med andre (Malmo, 2004, s. 435). Når innlærere får bekreftet de riktige reglene mange nok ganger, bygges det opp et regelsystem i mellomspråket. Dette regnes for å være en identisk prosess med det som skjer når barn utvikler sitt førstespråk, og man ser likhetstrekk til Piagets kjente begrepspar *assimilering* (bekreftelse) og *akkomodasjon* (avkrefting og justering) (Malmo, 2004, s. 436). Mellomspråket blir i faglitteraturen omtalt som et selvstendig språk, men et trekk som imidlertid skiller mellomspråket fra andre naturlige språk, er *fossilering*. Det innebærer utviklingen av mellomspråket kan stoppe opp før en andrespråkskompetanse er oppnådd (Brautaset, 1996, s. 16).

2.4 Historisk gjennomgang

Gjennom historien har studiet av mellomspråk bestått av ulike teorier og hypoteser. Teoriene har alle hatt et felles mål om prøve å forklare hvordan andrespråkstilegnelse skjer, men ut fra radikalt forskjellige erkjennelsesteoretiske grunnsyn (Berggreen &

Tenfjord, 1999, s. 45). Det betyr at teoriene også har hatt meget sprikende syn på hvilke forhold og faktorer som spiller en avgjørende rolle i tilegnelsesprosessen. De ulike, men komplementære vinklinger som har vært når det gjelder studier av mellomspråk, er nyttige i forhold til å gå få et komplett bilde av den prosessen det er å lære et annet språk enn morsmålet (Johansen, 2007). I det følgende vil jeg ta for meg ulike paradigmer og tilnæringsmetoder som har regjert til ulike tider, og hvordan de har vokst frem som følge av kritikker og videreføringer av hverandre.

2.4.1 Kontrastiv analyse

Mellomspråksteorien kom til å avløse tidligere behavioristiske teorier og hypoteser om andrespråklæring. Først og fremst sto mellomspråkhypotesen i kontrast til metoden om *kontrastiv analyse*, som dominerte andrespråkforskningen fram til slutten av 1950-årene. I USA begynte interessen for andrespråkstilegnelse i tiårene etter andre verdenskrig, da det var stor tilstrømning til landet med folk med annen morsmålsbakgrunn enn engelsk. Gjennom behovet for effektiv undervisning i engelsk som andrespråk, ble kontrastiv analyse tatt i bruk som utgangspunkt for språkopplæringen (Hillestad, 2004). Den kontrastive analysen var basert på strukturalistisk lingvistikk og behavioristisk psykologi, som var det dominerende synet på språklæring og språkundervisning i samtiden. Språklæring ble sett på lik linje som andre former for menneskelig atferd, nemlig som tilegnelse gjennom vanedanning. Kjernen i hypotesen gikk ut på å sammenligne morsmål med målspråk, i første rekke fonologi og morfologi, for å avdekke likheter og ulikheter (Lund, 1997, s. 29). Jo flere strukturelle fellestrekk det fantes mellom morsmål og målspråk, jo lettere ville innlæringen foregå og motsatt ville strukturelle ulikheter føre til vanskeligheter. Termen *interferens* ble ofte brukt om overføringer som resulterte i feil, det vil si feilaktige overføringer fra førstespråket (Malmo, 2004, s. 432). En fare var at morsmålsvanene kunne komme i veien og forstyrre innlæringen av andrespråket. Ved hjelp av kontrastiv analyse kunne en forutsi hva som ville være lett og vanskelig for innlæreren, og på den måten var kontrastiv analyse til hjelp for effektiv undervisning.

2.4.2 ”Den Chomskyanske revolusjon”

Hypotesen om kontrastiv analyse og det behavioristiske synet på språkinnlæring, mistet oppslutning som teoretisk grunnlag for andrespråklæring da den amerikanske

lingvisten Noam Chomsky og den generative lingvistikken kom på banen mot slutten av 1960-tallet. Mens strukturalismen og behaviorismen ønsket å beskrive språk og språkets mønster uten å vise til menneskets språkevne eller kognitive utrustning, mente Chomsky at dette var den eneste måten å forklare språk og språkstruktur på. Ved å vise til menneskets språkevne slik den er nedfelt i språkbrukerens medfødte og internaliserte grammatikk, ble tanken om språk endret fra å være et sett av vaner til å være et sett av regler. Argumentene til Chomsky gikk i korthet ut på at det å lære språk er så komplekst at barnet ikke kan lære det gjennom enkel stimulus-respons læring. Chomskys hovedpoeng var at barn eller andre språkinnlærere etter en tid var i stand til å lage setninger som de aldri hadde hørt før (Malmo, 2004, s. 433). Et slikt syn innebar en stor endring innenfor både lingvistik og psykologi, og har i senere tid blitt kalt *den chomskyanske revolusjon* innenfor språkvitenskapen (Åfarli, Eide, Johnsen, Nilsen, & Nordgård, 2003). Kontrastiv analyse som metode ble kritisert for å være en altfor teoretisk tilnærming til språkundervisning, og i tillegg opplevde man at metoden ikke fungerte tilfredsstillende i forhold til å forutsi vansker. Ettersom det ikke lenger kun handlet om å sammenlikne grammatikken i to språk, begynte man i enda større grad å fokusere på det språket innlærerne faktisk produserte (Johansen, 2007, s. 10).

2.4.3 Feilanalyse

Forskning på innlærertekster førte til at fokuset ble flyttet fra feil som man forutså ville komme, og over til det språket som innlærerne brukte. I 1967 lanserte Corder feilanalysen, som var et metodisk verktøy for å klassifisere de feilene innlærerne gjorde (Johansen, 2007, s. 10). Det skilles ofte mellom en sterk eller svak versjon av hypotesen om kontrastiv analyse, avhengig av om den er *prognostisk* eller *diagnostisk*. Den sterke versjonen er prognostisk og den forutsier feil, men den svake er diagnostisk og forklarer feil. "Unlike contrastive analysis (in either its weak or strong form) the comparison made is between the errors a learner makes in producing the TL (d.e. Target Language) and the TL from itself" (Gass & Selinker, 1994, s. 67). Feilanalysen identifiseres med den svake versjonen av kontrastiv analyse fordi den forklarer feil som blir gjort i mellomspråket som avviker fra målspråket. "Corder påpekte at de færreste feilene kunne forklares med morsmålspåvirkning, og det store spørsmålet ble hva som egentlig var årsaken til feilene" (Johansen, 2007, s. 10). En av Corders grunnleggende ideer var at systematiske feil kan gi innsikt i innlæreres

underliggende kompetanse (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 53). Feilanalysens teori og metode la på denne måten grunnlaget for utviklingen av mellomspråksteorien. Det var nødvendig å få et mer helhetlig bilde av språkkompetansen hos innlæreren, og derfor måtte en også se også på hvilke språklige strukturer innlæreren mestret. Både korrekte og avvikende sider ble nå trukket inn i analysen, og dette synet har nedfelt seg i det vi i dag kaller mellomspråksanalyse (Malmo, 2004). I kjølvannet av feilanalysen og fokuset på innlærerspråket, introduserte Selinker ideen om mellomspråket som et eget system, uavhengig av både morsmålet og målspråket.

2.5 Studie av mellomspråk i dag

Analyse av mellomspråket slik det praktiseres i dag, bygger på de to tidligere formene for analyse, nemlig kontrastiv analyse og feilanalyse. Selinker videreførte feilanalysens ide om innlærerspråk som et eget lingvistisk system, og fokuserte på det positive synet på feil som feilanalysen introduserte. Feil ble nå et viktig hjelpemiddel for kunne hjelpe innlæreren videre i den språklige utviklingen ved å diagnostisere innlærerens problemer (Malmo, 2004). Studiet av mellomspråk har altså beveget seg fra å fokusere på likheter og ulikheter mellom morsmål og målspråk. Fra ideen om at man kunne bruke disse til å forutsi vansker, til en tilnærming av andrespråklæring som fokuserer på det språket innlærerne faktisk produserer (Johansen, 2007). Mellomspråket blir ikke lenger sett på som et produkt, men i stedet er man mer opptatt av den prosessen som ligger bak og som påvirker utviklingen over tid.

I dag har man ikke kun en tilnærming til mellomspråket som fokuserer på feil. I stedet ser man på mellomspråk som innlærernes måte å utnytte det språklige materialet de har til rådighet og det blir lagt større vekt på interne faktorer som innlærernes hypotesedanning og hypotesetesting. Man ser ikke lenger språklæring bare som tilegnelse av strukturer, men også som uttrykk av funksjoner (Johansen, 2007). I dag bør en være oppmerksom på at mellomspråkstermen brukes teorinøytralt og uten noen form for tilknytning til Selinkers teori om kognitive prosesser i språkinnlæringen (Berggreen & Tenfjord, 1999). Mellomspråksteorien er en helhetlig teori som fokuserer både på avvik og korrekte former av målspråket i innlærernes mellomspråk. Teorien favner også sentrale synspunkt som er å finne i andre kognitive teorier, som jeg nå vil gå videre med.

2.6 Kognitive andrespråklæringsteorier

En innlærer står i hovedsak overfor to hovedutfordringer når han eller hun lærer seg et nytt språk: *avkoding* av målspråket og *anvendelse* av kompetanse. Dette blir gjerne i faglitteraturen omtalt som *resepsjon* og *produksjon* (Johansen, 2007, s. 34). Innenfor kognitiv språklæringsteori har prosesseringsaspektet en sentral plass når det gjelder språkbruk og språklæring. Til dette knyttes det da automatisering, hypotesedannelse og utprøving av hypoteser (Janik, 2010, s. 13). *Prosessering* defineres som "the dynamic sequence of different stages of an object or system" (Ellis, 1994, s. 295). Innenfor andrespråklæring og bruken av et andrespråk innebærer prosessering "... en stegvis informasjonsbehandling som er systematisk" (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 85).

2.6.1 Automatisert og kontrollert prosessering

Innenfor kognitiv teori, blir språkbruk sett på som en ferdighet i systematisk informasjonsbearbeiding og med dette sidestilles språklæring med andre kognitive læringsutfordringer (Berggreen & Tenfjord, 1999). Når en innlærer bruker et andrespråk, må han eller hun systematisk behandle all informasjon som skal formidles. Denne prosessen foregår gjennom ulike stadier, men prosesseringskapasiteten har imidlertid begrensninger. Når en innlærer står overfor nye språklige utfordringer som krever mye oppmerksomhet, er det tale om *k kontrollert* informasjonsprosessering. Når en innlærer står overfor utfordringer som har vært løst mange ganger før, kreves det minimalt av oppmerksomheten og man snakker om *automatisert* prosessering. Oppmerksomheten som rettes mot informasjonsbearbeidingen i kontrollerte prosesser, medfører bruk av mental energi og setter tempoet ned i prosesseringen (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 109). Når en automatisert språklig struktur kan forskyves til langtidsminne, unngås kapasitetsbegrensningene til arbeidsminnet, og en trenger ikke koble inn tidkrevende oppmerksomhet. Med andre ord, jo mer automatisert en struktur er, jo mindre oppmerksomhet kreves det for å anvende den (Johansen, 2007). Andrespråklæring ses om en utvikling fra prosessering som tar tid og krever oppmerksomhet, til prosessering som blir mer og mer automatisert ved å praktisere disse ferdighetene regelmessig (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 302).

2.6.2 Pienemanns prosessabilitetsteori

I følge sekvenshypotesen beveger innlærere seg gjennom en rekke universelle utviklingstrinn. Sekvenshypotesen bygger på mellomspråkshypotesen ettersom den betrakter språktilegnelsen som en autonom, kreativ konstruksjonsprosess (Lund, 1997, s. 83). En av de mest kjente undersøkelsene som er blitt gjort innenfor sekvensforskning er Zisa-prosjektet, som ble gjennomført av Clahsen, Meisel og Pienemann på begynnelsen av 1980-tallet. Forskernes hypotese bygget på kognitive prosesser som betinger utviklingen, slik at man kunne forutsi hvilke sekvenser innlærerne ville gjennomgå. Ut i fra datamaterialet om læring av ordstilling i tysk, satte forskerne opp en innlæringsløype etter syntaktisk kompleksitet, som omhandlet fem sekvenser eller steg etter hva som blir tilegnet først og sist. ”Voksne tyskinnlærere starter sin mellomspråksproduksjon med en enkonstituentfase, de mestrer etter hvert en kanonisk leddrekkefølge SVO, lærer seg så adverbialframflytting osv.” (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 291). En av forskerne, Manfred Pienemann, har arbeidet videre med funnene fra prosjektet og prøvd å forklare hvorfor en slik løype oppstår.

Pienemann knyttet de observerte læringsstadiene fra Zisa-prosjektet til prosesseringsbegrensninger. Han utformet en modell som viste at ulike språklige strukturer stiller forskjellige krav til kognitiv bearbeidingskapasitet. Læring ses da på som en utvikling i innlærernes evne til å prosessere setningsstrukturer. I det følgende vil jeg gjennomgå de ulike stadiene i Pienemanns prosesseringsmodell²:

Stadium 1: Innlæreren har lært en språklig struktur utenat og vet ikke hvilke deler strukturen er sammensatt av. Han eller hun har altså ingen formodning om den interne komposisjonen til konstituenten.

Stadium 2: Innlæreren begynner å identifisere noen hoveddeler ved ytringen, men har ikke ennå analysert de grammatiske funksjonene til S, V og O, det vil si at de alltid står i samme rekkefølge.

Stadium 3: Innlæreren begynner å mestre flytting av kantkonstituenten. Å endre en struktur ved å flytte konstituenten til salient posisjon (fremme, bak), regnes for å være

---

² (Pienemanns prosesseringsmodell er hentet fra Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 292-293)

en relativ enkel prosedyre siden initial og final posisjon lettere kan identifiseres og huskes.

Stadium 4: Innlæreren begynner å mestre flytting av interne konstituent ut til kantene. Å bytte om på rekkefølgen mellom to konstituent (som for eksempel ved inversjon) krever ytterligere mer identifikasjoner og analyse. Det er først på dette nivået at innlæreren har nok grammatisk informasjon til å kunne analysere forløpet på alle nivåer.

Stadium 5: På siste stadium kan innlæreren endre rekkefølge internt i en konstituent. Dette krever et analytisk apparat som gjør det mulig å skille mellom helsetning og leddsetninger, når rekkefølge mellom konstituent skal fastlegges.

Stadiene i Pienemanns modell viser hvordan begrensningene på prosesseringsevnen overkommes steg for steg, der hvert steg utvikler en komponent som trengs på neste steg (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 293).

2.6.3 Produksjonsforhold

I innlæringsprosessen av et andrespråk, er det grunnleggende at innlæreren tilegner seg kunnskap om målspråket, det vil si bevissthet rundt språkstrukturer og når de skal brukes både rent lingvistisk og sosialt (Johansen, 2007, s. 36). Under oppbyggingen av kunnskap om strukturene, vil innlærere utvikle kontroll over hvordan strukturene brukes. Avvik fra målspråksnormen oppstår når ulike strukturer har ulik grad av automatisering. Derfor vil grad av kontroll og automatisering av en struktur, ha effekt på om strukturen anvendes eller ikke. Valg av struktur knyttes med dette til kapasitetsbelastning, eller forhold ved selve produksjonssituasjonen. Jeg ønsker å undersøke produksjonsforholdene i setninger med negasjon og hvordan enkle og komplekse strukturer brukes i den forbindelse. I forhold til analyseresultatene vil jeg drøfte om det også kan ligge andre utenomspråklige faktorer til grunn for valg av struktur.

3. Negasjonens læringsløype

Mye av forskningen innenfor andrespråklæring har prøvd å kartlegge og fortolke syntaktiske utviklingsmønstre som foregår i mellomspråket. Generelt sett utvikler et mellomspråk seg fra et *svakt* til et *sterkt* innebygdt system. Det innebærer at språket gjennomgår visse utviklingsstadier: en stille (taus) periode, begynnervarieteteten, basisvarieteteten og sluttnivået ³. Innlærere vil ikke alltid kunne oppnå målspråkskompetanse som de innfødte. Noen vil gjerne underveis stoppe opp utviklingen av enkelte språktrekk, og dette kalles som nevnt fossilering (jfr. 2.3). Selv om mellomspråket kan være godt utviklet og fungere effektivt, vil det likevel avvike fra målspråket.

De nevnte utviklingsstadiene ovenfor, blir gjerne omtalt som typiske trekk ved et mellomspråk. Samtidig har forskerne oppdaget noen særegne utviklingstrekk, der man kan skille mellom *læringsrekkefølge* og *læringsløype* (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 184). Begrepene forklares som regelmessige utviklingsforløp, som bare i noen grad blir påvirket av innlærerens morsmål. Læringsrekkefølge dreier seg om faste mønstre i hvilke språktrekk som blir lært tidlig og hvilke som blir lært senere, dvs. et *fenomen a* blir lært før et annet urelatert *fenomen b* (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 184). Læringsløype handler om at et stort antall innlærere følger samme "vei" ved læring av enkeltfenomener som ser ut til å skje uavhengig av bakgrunnsfaktorer som alder, utdanning og morsmål. Negasjon er et av de grammatiske fenomenene som har vært mye undersøkt innenfor andrespråkforskningen, og funn av studier viser at innlæringen av negasjon følger en spesiell læringsløype (Helgå, 2008, s. 31). I det følgende vil jeg ta for meg noen undersøkelser og hvilke læringsløyper de setter opp for negasjon.

3.1 Tidligere forskning

Tidligere forskning har vist at innlæring av negasjon foregår gjennom en rekke overgangsformer på vei mot målspråksstrukturen. Selv om det finnes individuell variasjon, er det vanlig å ta for seg stadier som innlærerne gjennomgår på en systematisk måte. Særlig gjelder studiene innlærere av språk med postverbal negasjon som ser ut til å følge den samme innlæringsløypen uavhengig bakgrunnsfaktorer. De

---

³ For mer utfyllende lesning se (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 170-184)

mest kjente undersøkelsene av andrespråksinnlæring av negasjon er gjort i engelsk, tysk og svensk (se for eksempel Cancino, Rosansky og Schumann 1978, Clahsen, Meisel og Pienemann 1983, Hyltenstam 1977, 1978 og Bolander 1987, 1988)⁴. Felles for studiene er at resultatene antyder at innlærerne passerer visse stadier i en læringsløype, og at læringen går fra ekstern via preverbal til postverbal negasjon. I følgende oppstilling viser Larsen-Freeman og Long (1991, s. 94) en firestegs læringsløype for negasjon som er funnet i studier av engelsk som andrespråk:

Stadium	Eksempelytring
1. Ekstern nekting	<i>No this one</i>
2. Intern preverbal nekting	<i>Juana no have job</i>
3. Modale verb + nekting	<i>I can't play the gitar</i>
4. Hjelpeverb + nekting: Analysert <i>don't</i>	<i>She didn't believe me</i>

(Larsen-Freeman & Long, 1991, s. 94)

Liknende læringsløype er dokumentert av både tyske og skandinaviske studier. Når Hyltenstam (1977) og Berggreen og Tenfjord (1999, s. 42) undersøker henholdsvis svensk og norsk som andrespråk, viser det seg at læringsløypen er relativ i forhold til målspråket. ”Det viser seg i at de første trinnene er parallelle på tvers av målspråkene, men på grunn av at negasjon er ulikt realisert i ulike språk, vil læringsløypa dele seg på senere stadier” (Helgå, 2008, s. 32). Dette gjelder blant annet den interne negasjonen som ser det ut til at å være både preverbal og postverbal. Helst er det slik at hovedverb tenderer mot å bli negert preverbalt, mens hjelpeverb oftest har postverbal nekting (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 185).

3.1.1 Skandinaviske negasjonsundersøkelser

Hyltenstams studie av svensk som andrespråk fra 1977, regnes for å være den første negasjonsundersøkelsen av et nordisk språk. Resultatet av undersøkelsen viste at innlæringen foregår i to hovedsteg. Først læres den nektende ordstillingen i helsetninger og deretter læres leddsetningsmønsteret. Dette er for øvrig er særtrekk ved norsk at innlærerne må først tilegne seg en regel for helsetninger (postN), for så å

---

⁴ (Hentet fra Andresen, 2006 s. 2)

justere denne til å gjelde leddsetninger (preN). Det spesielle for Hyltenstams undersøkelse var at den viste en systematisk utviklingsforskjell i anvendelsen av hel- og leddsetninger. I helsetninger tilegnes negasjonen først i forbindelse med finitte modal- og hjelpeverb, mens ved leddsetninger er rekkefølgen stort sett omvendt. Først skjer tilegnelsen av hovedverb og deretter ved hjelpeverb. Konklusjonen er at den syntaktiske konteksten ser ut til å ha betydning for innlæringen av negasjon. Ut fra dette resultatet setter Hyltenstam opp ulike forklaringer, blant annet at hjelpeverb er mer frekvent i dagligspråket enn hovedverb og han antyder muligheten for at strukturen *hjelpeverb + negasjon* er innlært som en uanalysert enhet.

I senere undersøkelser gjort av Bolander (1987), fant hun lignende belegg for Hyltenstams funn. Flere eksempler fra hennes materiale viste feilplasserte negasjoner ved setningskonstituenten som *verb + inte så mycke/många/adjektiv*. I helsetninger fant hun blant annet flere feilplasseringer av typen *man kan studere inte så mycke*. Bolander forklarer dette ved å vise tilbake til Hyltenstams funn av at negasjon kan være innlært som uanalyserte helfraser "... different possibility of being learnt as an unanalyzed whole with the negation" (Lund, 1997, s. 178). Bolander bruker begrepet *prefabricerade sekvenser* om fraser og fraseinnlæring, og antyder ut i fra funn i studien at dette virkelig har betydning for andrespråksinnlæreren. Hun underbygger Hyltenstams resultat som viste en tendens om at hjelpeverb ser ut til å fremme korrekt plassering av postverbal negasjon i helsetninger (Bolander, 1988, s. 206).

Funnene fra skandinaviske undersøkelser viser at stadiene er svært like med det en finner i tilsvarende studier (Helgå, 2008, s. 32). Den omfattende forskningen på negasjon i andrespråklæring ligger bak ideen om at andrespråklæring skjer i faste utviklingsmønstre. Selvsagt finnes det variasjon mellom andrespråksinnlærere, men det går ut på hvor raskt en innlærer går forbi et visst stadium (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 42). Når det viser seg at innlærere fra svært ulike førstespråk gjennomgår de samme stadiene i en læringsløype, er dette et argument som blant annet Larsen-Freeman og Long (1991), bruker mot at språktilegnelsen må være mer eller mindre styrt av universelle trekk ved språket (Helgå, 2008, s. 33).

Det er likevel ikke slik at alle forskere støtter seg til hypoteser og teorier som sier at enhver innlærer, uansett språklig bakgrunn, tilegner seg et nytt språk i forholdsvis bestemte strukturelle sekvenser. Blant annet har den danske andrespråksforskeren Karen Lund (1997), gjennom analyser av egne data og reanalyser av forskjellige internasjonale sekvensundersøkelser, avist en slik måte å tenke språklæring på. Lund mener man ser bort i fra vesentlige deler av innlærerspråket hvis en støtter seg til hypotesen som universelle tilegnelsessekvenser. Det er flere trekk i mellomspråket som like gjerne kan forklares ut fra morsmålets påvirkning på tilegnelsen, som ut i fra en universell antagelse. I sin undersøkelse har Lund dermed fokus på semantiske og pragmatiske funksjoner. Dette har gitt andre konklusjoner om språktilegnelse enn de som universellteoretikerne har kommet frem til gjennom rent strukturelle baserte analyser av innlærernes språkutvikling. Hennes konklusjon er at innlæreren tar aktivt i bruk sin allerede eksisterende kunnskap om negasjon fra morsmålet. Sammen med den språklige innputt han eller hun utsettes for, spiller dette inn for hvilke hypoteser innlæreren setter opp for plassering av negasjon. Innlæreren er dermed mer aktiv enn den universelle tilegnelsesprosess åpner opp for (Lund, 1997, s. 219).

4. Negasjon

Å kunne nekte et innhold er unikt for menneskelig språk og regnes for å være et universelt fenomen. Hvordan negasjonen imidlertid uttrykkes, varierer i stor grad fra språk til språk (Lindstad, 2007, s. 3). I verdens språk står negasjonspartikler vanligvis i nær tilknytning til det finite verbet og det vanligste er nok at negasjonen kommer foran. I den første undersøkelsen av negasjon i verdens språk, antydet Otto Jespersen (1917) at det fantes en preverbal tendens "... there is a natural tendency, also for the sake of clearness, to place the negative first, or at any rate as soon as possible, very often immediately before the particular word to be negated"⁵. I ettertid har flere undersøkelser, som blant annet Dryer (1988) og Miestamo (2005), bekreftet Dahls funn. Tendensen til preN er sterkest i språk med egen negasjonspartikkel og det er også denne strukturen som er vanligst. Det ser dermed ut til at "... preverbal negasjon er et umarkert trekk i betydningen *vanligst* blant verdens språk, mens postverbal negasjon er *mindre frekvent* og altså markert" (Andresen, 2006, s. 18). Antagelsen om at preverbal negasjon er av den grunnleggende typen, har videre en interessant parallell til både barnespråk og pidgin- og kreolspråk. Det ser nemlig ut til at de fleste pidgin- og kreolspråk har preverbal negasjon, til dels uavhengig av opphavsspråk. Barn har også en tendens i til å plassere negasjonen før verbet; *Mari ikke sove* (Lie, 2005, s. 97). Dette kan se ut til å underbygge påstanden om den universelle tendensen til preverbal negasjon i verdens språk. Preverbal negasjon finner vi blant annet i polsk, mens i germanske språk som norsk og nederlandsk kommer negasjonen etter verbet (postverbal)⁶.

4.1 Negasjon i verdens språk

Siden det finnes forskjellige måter å negere et innhold på, opptrer også negasjon i ulike former. I dette avsnittet vil jeg ta for meg standardnegasjon, det vil si den typen negasjon man finner i setninger. De to hovedmåtene er *morfologisk* negasjon og *syntaktisk* negasjon. Morfologisk negasjon innebærer prefikser eller suffikser på verbet. Dette finnes blant annet i tyrkisk, hvor nektingen er et suffiks eller infiks.

---

⁵ (Hentet fra Andresen, 2006, s. 2)

⁶ Engelsk skiller seg her ut og utgjør et eget tilfelle når det gjelder negasjon.

Aliyor – han tar

Almiyor – han tar ikke

I dette tilfellet er *mi* negasjonen og *yor* presensendingen. Tilsvarende morfologisk negasjon finnes i afrikanske språk (Lie, 2005, s. 94). Morfologisk negasjon kan være enkle eller komplekse morfem, alt etter hvilke historiske forhold som ligger til grunn for morfologien. Slike negative morfem regnes ofte som en del av morfologien til verbet (Helgå, 2008, s. 8).

Syntaktisk negasjon kan ha ulike realiseringer og det er vanlig å skille mellom språk som har ubøyde partikler eller adverb som i norsk, negasjonshjelpeverb der negasjonen uttrykkes ved en slags egen hjelpepartikkel, eller hjelpeverb som bøyes som det finitte verbet i det gitte språket⁷. Den sistnevnte måten skiller seg svært fra den norske måten å nekte på, og finnes i samisk og finsk. Der er det et eget nektingsverb som fungerer som hjelpeverb, og hovedverbet står i infinitiv slik som følgende eksempel viser (Lie, 2005, s. 94):

Minä olen – jeg er

Minä en ole – jeg er ikke

En annen måte å negere et innhold på, er ved hjelp av negative verb. Slike verb forekommer i negative setninger og erstatter positive verb som har samme meningsinnhold. De negative verbene kan være både hjelpeverb og leksikalske verb (Helgå, 2008, s. 8). En slik måte å markere nektning på finnes i tamil, der alle vanlige verb har et parallelt negativt verb. For eksempel eksisterer det et verb for *å spise* og et for *ikke å spise*. Verbene har de samme egenskapene, men forskjellen mellom dem er effekten det negative verbet har på setningen.

Den vanligste formen for standardnegasjon er ved hjelp av negative partikler som ofte er plassert til verbet eller verbfrasen. Dette er den formen av negasjon som finnes i norsk *ikke* og i de to morsmålsgruppene polsk *nie* og nederlandsk *niet*. Ellers er det engelske *not*, det franske *pas*, det tyske *nicht* eksempler på slike negative partikler

---

⁷ Mindre frekvent er 'dummy auxiliary'-konstruksjon som vi finner i engelsk.

(Helgå, 2008, s. 8). Den postverbale plasseringen av negasjon i helsetninger i norsk og preverbal plassering i leddsetninger, er et resultat av en historisk utvikling i de germanske språkene. ”Den postverbale negation i fx tysk, engelsk og de nordiske språkene skyldes if. Dahl (1979b) og Wode (1984) en utvikling i de germanske sprog fra en dobbeltnegering før og etter verbalet til en reduktion af den præverbale negation” (Lund, 1997, s. 171). For øvrig er det en lignende utvikling som er i gang i moderne fransk talespråk hvor det ubetonte *ne* utelates, mens det postverbale betonte elementet *pas, rien* opprettholdes.

4.2 Negasjon i norsk

Å nekte en setning på norsk innebærer å kunne beherske to ulike regler for ett og samme fenomen, og dette ser ut til å være vanskelig for innlærere uansett morsmålsbakgrunn. Når man ønsker å benekte innholdet i en setning, bruker man vanligvis ulike former for nektelse. I denne undersøkelsen har jeg tatt form meg de fire ulike måtene å negere en setning på i norsk ved bruk av *ikke, aldri, ingen, og ingenting*. Jeg vil starte med å vise til en vanlig hovedinndeling av negasjon som er blitt gjort etter dens to ulike realiseringer, konstituent nektelse og setningsnegasjon (Mohsen, 2011, s. 2).

4.2.1 Konstituent nektelse

Av og til gjelder ikke negasjonsordet setningen som helhet, men derimot en frase eller en del av en frase et annet sted i setningen, såkalt konstituent nektelse. Det betyr at en av konstituentene er negert uten at det resulterer i at hele setningen blir negert. ”Constituent negation means that one of the constituents is negated without the result being a negative sentence” (Mohsen, 2011, s. 2). Jeg vil illustrere dette med et eksempel fra en av de nederlandske tekstene, men vil samtidig understreke at setninger med konstituent nektelse ikke telles med i materialet.

S0362 (Ne):

Boligen må ligge i en rolig omgivelse hvor barna kan leke og ikke for langt fra byen

Selv om setningen inneholder negasjonsadverbet *ikke*, tolkes den ikke som negativ. Dette hevdes å være fordi negasjonen ikke har noe påvirkning på det finite verbet. ”This could be argued to be because the negative element follows the finite lexical

verb and thus does not have scope over the verb” (Mohsen, 2011, s. 2). I stedet vil *ikke* negere konstituenten *for langt fra byen*.

4.2.2 Setningsnegasjon

Setningsnegasjon innebærer negering av det finitte verbet, ettersom dette regnes for å være *hodet* i setningen, eller *nexus* som Jespersen bruker begrepet “... as the (finite) verb is the linguistic bearer of a *nexus*, at any rate in all complete sentences, we therefore always find a strong tendency to attract the negative to the verb” (Jespersen 1917, s. 44 hentet fra Mohsen, 2011, s. 2). Tendensen om at negasjonen har en fast plass i forhold til det finitte elementet i setningen, har også satt spor i talespråket. I talespråk står *ikke* ofte enklitisk, det vil si at sekvensen av verb og umiddelbart påfølgende *ikke* danner et sammenhengende ”fonologisk ord” (Hagen, 1998, s. 140-141).

er ikke → ”ække”

har ikke → ”hakke”

vil ikke → ”vikke”

4.2.2.1 Plassering av *ikke* og *aldri*

Til forskjell fra andre språk, (jfr. 4.1), er det i norsk et setningsadverbial som er den mest sentrale bærer av det semantiske innholdet negasjon. Dette er for øvrig et karakteristisk trekk ved norsk at vi har et godt utvalg av adverbialer som modifierer setningen. *Ikke* og *aldri* regnes som nektingsadverb i norsk. Vi bruker *ikke* når vi vil uttrykke kategorisk at noe er galt eller usant. *Aldri* betyr at nektelsen gjelder for *all tid* (Hagen, 1998, s. 141). Felles for både negasjonsadverbialer og andre typer med samme plassering, er at de har en annen posisjon i leddsetninger enn i helsetninger. I norsk har negasjonsadverbialer sin faste plass i setningsskjemaet uansett hvilket setningsledd vi ønsker å negere. I helsetninger står *ikke* og *aldri* i de aller fleste tilfeller plassert etter subjektet og første del av verbalet (Mac Donald, 1997, s. 131):

S0762-621 (Po): *Han kan ikke arbeide etterpå*

S0373-117 (Ne): *Først og fremst hadde jeg aldri sett et land med så mange fjellene*

Dette er den generelle regelen for helsetninger, men det finnes likevel en del muligheter for andre plasseringer. I inverterte setninger, som den andre setningen ovenfor viser, kommer subjektet etter verbalet, og da kan rekkefølgen mellom subjektet og negasjonsadverbialet variere. I eksempelsetningen er *aldri* plassert på sin vanlige plass i midtfeltet etter subjektet. Hvis derimot subjektet er et substantiv eller et pronomen med trykk, kommer *ikke* ofte foran subjektet (Mac Donald, 1997, s. 131). Særlig i spørrende setninger er dette den dominerende ordstillingen. Når vi har flere setningsadverbial i midtfeltet, skal negasjonsadverbet stå sist i midtfeltet.

S0125-54 (Ne): *Jeg er nesten aldri full når jeg går ut på fest*

4.2.2.2 Plassering av *ingen* og *ingenting*

Mange språk kan ha dobbel eller tredobbel nektelse i en setning, men i norsk er det ikke mulig å kombinere *ingen* eller *ingenting* med *ikke* (Mac Donald, 1997, s. 56). Dette er fordi *ingen* og *ingenting* kan betraktes som en kombinasjon av nektelsen *ikke* og *noen* eller *noe*, og fører dermed til dobbel nektelse slik eksempelet viser.

S0381-149 (Ne): **Selvfølgelig kan jeg ikke høre ingenting nå...*

Når setninger imidlertid inneholder infinitt verb slik som her, er det vanlig å erstatte *ingenting* med *ikke noe* (eller tilsvarende *ingen* med *ikke noen*): *Selvfølgelig kan jeg ikke høre noe nå...*

Om setningen derimot ikke inneholder infinitt verb, fører det til at *ikke* og *noe(n)* kommer i kontakt. Da er det helt vanlig å bruke *ingen(ting)* som objekt (Faarlund, Lie, & Vannebo, 1997, s. 884).

S0373-120 (Ne): *De fleste folk jeg forteller hvordan jeg bor , forstår ingenting*

På norsk kan vi ikke bruke et negativ pronomen sammen med *ikke*: **Jeg har ikke ingen barn*⁸. I stedet må vi ha et positivt pronomen: *Jeg har ikke noen barn*, eller kun bruke et negativt pronomen uten *ikke* slik som i eksempelsetningen fra materialet:

---

⁸ Markering med * betyr at setningen har avvikende struktur.

S0148-72 (Ne): *Jeg har ingen barn*

Som subjekt er det helt vanlig å bruke *ingen* og *ingenting* og kan plasseres i forfelt.

S0021-1 (Ne): *Ingen hadde tid til å prate lenger*

Dette henger sammen med at vi sjeldent begynner en setning med *ikke* i norsk. Dette er tilfellet hvis subjektet har mye trykk, ellers er dette mulig når vi har to parallelle setninger som en form for oppramsing: *ikke vil hun arbeide, ikke vil hun på skolen...* (Mac Donald, 1997, s. 132). I leddsetninger står verbet mellom *ikke* og objektet, noe som fører til at vi normalt ikke får sammenslått form i objektet. Derfor er det vanlig i leddsetninger å omgjøre *ingenting* til *ikke noe*: ... *at jeg ikke vet noe om det*.

4.2.2.3 Bruk av også i negative setninger

Et trekk i norsk som er verd å nevne, er at man må bruke andre ord i nektede omgivelser enn i ikke-nektede.

S0725-554 (Po): *Men vi må også ikke overdrive...*

Også kan bare brukes i positive utsagn, og dersom det er flere ting vi *ikke* gjør må vi bruke *heller ikke* i stedet for *også ikke*. *Heller* er altså en slags negativ motsetning til *også* (Lie, 2005).

S0603-487 (Po): *Grieg var heller ikke fremmed hjemme hos oss; broren min er nemlig musikker*

I analysen har jeg kodet begge eksempelsetningene, både med avvikende bruk av *også* og korrekte bruk av *heller*, som korrekte helsetninger (HK). Jeg har ikke vurdert hvordan informantene bruker andre setningsadverb i nektende setninger. Dette er likevel verdt å merke seg ettersom det viser seg å være en vanlig feilbruk av denne typen i materialet.

4.3 Negasjon i informantenes morsmål

I det innledende kapittelet begrunnet jeg valg av informantspråk med et kriterium om å bruke ett språk med lik negasjonsstruktur som norsk og ett språk med ulik. På denne måten vil jeg undersøke om informantenes ulike forutsetninger vil utgjøre forskjell i negerte setninger i mellomspråket.

4.3.1 Polsk

Polsk har preverbal negasjonsplassering, det vil si at negasjonsadverbet *nie* alltid har sin plass foran det finite verbet uansett setningstype. Denne regelen er et av svært få obligatoriske krav til plassering av ledd i polsk (Tveit, 2009, s. 38). Et spesielt trekk ved polsk, til forskjell fra norsk, er at dobbel negasjon ofte er brukt.

Nidgy tam nie pódje – Jeg vil aldri ikke gå der

I setningen er det negative uttrykket *nidgy* (aldri) brukt sammen med den negative partikkelen *nie* (ikke) og fører til overflødig negasjon i norsk. Vi ville ha uttrykt dette i norsk ved og enten bruke *ikke* eller *aldri*:

Jeg vil aldri gå der

Jeg vil ikke gå der

På polsk er setningen *Nidgy tam nie pódje* brukt synonymt med de to norske eksempelsetningene (Fisiak, Lipinska-Grzegorek, & Zabrocki, 1978, s. 188).

Polsk tilhører den slaviske språkfamilie og er et lang mer syntetisk språk enn norsk. Mens man i norsk bestemmer forholdene mellom setningsleddene ved hjelp av syntaks, vil man i polsk markere det først og fremst gjennom morfologi. SVO er også hovedmønsteret for polske helsetninger, men på grunn av kasusmarkering blir polsk gjerne referert til som et språk med fri ordstilling. Det betyr at følgende eksempelsetning vil kunne stokkes om i mange varianter (Lie, 2005, s. 66):

Dziewczynka dala chłopcu pilke – Jenta gav gutten en ball

Likevel er ikke leddstillingen helt vilkårlig. Siden polsk har kasus, behøver en ikke markere hva som er subjekt og hva som er objekt ved plassering, men kan bruke den til andre formål for eksempel informasjonsmessig struktur eller tema-remå (Lie, 2005, s. 67)⁹. Man bruker ikke ordstilling til å bestemme leddenes funksjon, men i stedet brukes ordstilling til å styre hva som er kjent og hva som er ukjent informasjon. Ulrich Engel m.fl. nevner i sin grammatikk "Deutsch-Polnische kontrastive Grammatikk" at selv om leddstillingen er nokså fri i polsk, finnes det likevel visse regler for leddenes plassering i setningshierarkiet. Det som for øvrig skiller norsk og polsk på dette punktet, er at der man i norsk har fast ordstilling på grunn av obligatoriske syntaktiske regler, har man i polsk flere syntaktisk fakultative regler (Tveit, 2009, s. 60). Blant annet nevnes den preverbale negasjonsplasseringen som ett av de ytterst få obligatoriske kravene til plassering av setningsledd i polsk.

Om vi sammenligner reglene for negasjon kontrastivt, skulle det tilsi at polske informanter ikke vil ha vanskeligheter med preverbal negasjon i norske leddsetninger. Trass i denne strukturelle likheten, er det flere undersøkelser av negasjon i mellomspråk som likevel viser at polske innlærere plasserer negasjonen etter verbet i leddsetninger (Tveit, 2009, s. 38). Dette kan være av flere ulike grunner, og videre i oppgaven vil jeg drøfte noen av dem.

4.3.2 Nederlandsk

I nederlandsk vil setningsadverbet *niet* benekte hele setningsinnholdet og dermed ha samme funksjon som *ikke* og *aldri* i norsk. Plasseringen av *niet* står i prinsippet etter verbet. Unntak fra denne regelen er når det finitte verbet står bakerst i leddsetning og perfektum partisipp, infinitiv bakerst i helsetning, nest bakerst eller bakerst i leddsetning. Dette skjer for eksempel ved objekt og tidsadverb (Farner, 2006, s. 61):

We werken morgen niet - Vi arbeider ikke i morgen

We gaan morgen niet werken - Vi vil ikke arbeide i morgen

Benekter *niet* bare en del av setningen, såkalt konstituent nektelse, plasseres negasjon foran den delen det benekter, på samme måte som norsk.

---

⁹ "En annen måte å forklare tema-remå på, er å si at først i setningen kommer det som er kjent informasjon, deretter kommer den nye informasjonen" (hentet fra Andresen, 2006, s. 16).

Leddstillingen i nederlandsk er like fast som i norsk, hvor leddene plasseres etter SVO-mønster (subjekt-verbal-objekt) i helsetninger. Den norske V2-regelen gjelder for alle nordiske språk, samt i tysk og nederlandsk i helsetninger¹⁰. Det vil si at nederlandsk har også obligatorisk inversjon, dersom et annet ledd enn subjektet fyller forfeltet¹¹. Ettersom nederlandsk har lik inversjonsregel som i norsk, vil subjektet og verbalet ha samme posisjon i midtfeltet i de nederlandske helsetningene som i de norsk (Tveit, 2009, s. 56). Hvis strukturelle likheter mellom morsmål og målspråk spiller inn på produksjonen, vil inversjon i utgangspunktet ikke være problematisk for nederlandske informanter. Dette er viktig å ha i bakhånd når det gjelder inverterte setninger med negasjon.

Et særtrekk ved norsk, er at vi ikke bare har én ordstilling, men en type ordstilling for hver setningstype. Det betyr at leddstillingen i leddsetninger er litt annerledes enn i helsetninger. Hovedforskjellen er at setningsadverbialet kommer før det finite verbet. Leddsetningssystemet finnes ikke i nederlandsk, som plasserer verbet helt til slutt i leddsetningen (Lie, 2005). I nederlandske leddsetninger er leddstillingen SOV (subjekt, objekt, verbal). Dermed er det kun den postverbale negasjonsplassering i helsetninger som er lik for nederlandske innlærere som lærer seg norsk. Det betyr at de to informantgruppene stiller relativt likt når det gjelder å mestre negasjonsregelen i leddsetninger.

Ut i fra et kontrastivt perspektiv, ser det ut til at morsmålsgruppene har hver sin fordel i anvendelsen av negasjon i hel- og leddsetninger i norsk. Mens polske informanter vil ha en fordel ved preverbal negasjon i leddsetninger, vil nederlandske informanter ha en fordel ved postverbal negasjon i leddsetninger. Likevel ser det ut til at innlæringsbildet av negasjon er mer komplisert enn som så, og ved hjelp av ulike forklaringer vil jeg prøve å drøfte hvorfor det er slik.

---

¹⁰ V2-regelen i norsk: *Det finite verbalet er alltid ledd nummer to i fortellende helsetninger*

¹¹ Invertert struktur markerer jeg videre i oppgaven som (X)VS.

5. Metode

Begrepet metode er en betegnelse for hvordan vi kan samle inn, behandle og analysere data. Med andre ord viser begrepet til den framgangsmåten vi benytter oss av i en undersøkelse, et middel til å løse en problemstilling og en måte å utvikle til ny kunnskap. På lik linje med andre fagtradisjoner, er det ikke kun én metode innenfor andrespråksforskning som regjerer. Det er et komplekst fenomen å lære seg et nytt språk etter morsmålet og derfor eksisterer det også mange ulike måter å undersøke dette på. En metode kan variere med forskerens synspunkter og ulike teorier om språk. Valg av metode vil kunne styre undersøkelsen i en bestemt retning og på den måten ha betydning for hva slags resultater man kommer fram til.

I dette kapittelet vil jeg presentere en metodisk problemstilling som knyttet til min undersøkelse. Deretter vil jeg si noe om bakgrunnen til informantene og utgangspunktet deres. Først vil jeg presentere pilotundersøkelsen som ble utført i forkant av hovedundersøkelsen og hvilke viktige metodiske erfaringer jeg høstet fra den.

5.1 Pilotundersøkelse

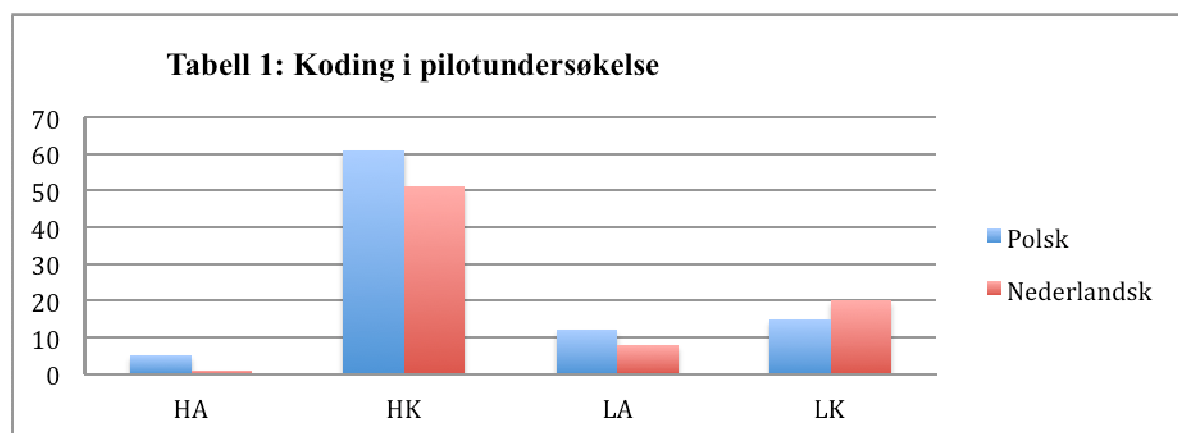
Jeg valgte å utføre en pilottest for å se hvilke type avvik jeg kunne vente og finne i materialet. Problemstillingen gikk ut på hvordan strukturer fra morsmålet ville påvirke mellomspråket i norsk når det gjaldt å negere setninger. Jeg valgte derfor tekster av polske informanter som har ulik negasjonsstruktur i forhold til norsk (preN), og tekster av nederlandske informanter med lik negasjonsstruktur i forhold til norsk (postN). Totalt brukte jeg 20 tekster fra hver morsmålsgruppe der utvalget av tekstene var tilfeldig. Ut i fra dette materialet sorterte jeg ut setninger som inneholdt negasjon. I følge markerthetsteoriene regnes postverbal negasjon, i likhet med inversjon, for å være et markert trekk – altså et mer kompleks trekk å tilegne seg enn det umarkerte motstykket, preverbal negasjon (Tveit, 2009, s. 36). Jeg forventet derfor å finne avvik i form av preverbal negasjon i helsetninger, særlig blant polske informanter som er vant til en slik struktur fra sitt morsmål. Blant nederlandske informanter antok jeg å finne korrekte postverbale negasjonsstrukturer siden morsmålet har en slik struktur i helsetninger. Siden plassering av negasjon i leddsetninger er et av de siste stadiene i innlæringsrekkefølgen, antok jeg at avvikene

ville befinne seg her.

Jeg systematiserte setningene etter hel- og leddsetninger, og kodet dem deretter som korrekte og avvikende. Resultatet viste at det i materialet fantes høy korrekthet og få avvik av helsetninger med negasjon i begge morsmålsgruppene. Over halvparten av helsetningene i begge morsmålsgrupper bestod av korrekt postverbal plassering av negasjon. Avvikene fantes i leddsetningene, som det for øvrig fantes få eksempler av i dette materialet. Slik så resultatet ut etter pilotundersøkelsen:

Tabell 1: Koding i pilotundersøkelsen

Koding i pilotundersøkelse	HA	HK	LA	LK	Total
Polsk	5	61	12	15	93
Nederlandsk	1	51	8	20	80
Koding i pilotundersøkelse i %	HA	HK	LA	LK	Total
Polsk	5.4	65.6	12.9	16.1	100.0
Nederlandsk	1.3	63.8	10.0	25.0	100.0

Resultatet fra pilotundersøkelsen viste at når det gjaldt setninger med negasjon i materialet, produserte polske informanter noen flere setninger (93) enn de nederlandske informantene (80). I dette materialet fantes det svært få forekomster av avvik med preverbal negasjonsplassering i helsetninger. Kun 5 av de 93 polske setningene og kun 1 av 80 nederlandske setninger hadde en slik struktur. I stedet viste resultatet et flertall av korrekte strukturer i begge morsmålsgrupper. Når det gjaldt leddsetninger med negasjon, var det få eksempler. Totalt var det 27 leddsetninger med negasjon i den polske gruppen og 28 leddsetninger med negasjon i den nederlandske.

Av leddsetningene med negasjon var 15 av de 27 polske korrekte og 12 av de 27 polske avvikende. I den nederlandske gruppen var 20 av de 28 leddsetningene korrekte, mens 8 av de 28 var avvikende. Sammenlignet med de polske informantene, hadde de nederlandske flere korrekte leddsetninger med negasjon.

Tallene fra pilotundersøkelsen er ikke representative nok for å kunne si noe generelt om negasjon i informantenes mellomspråk. Det er særlig få eksempler på negasjon i leddsetninger. Dette illustrerer et viktig metodisk poeng at bruk av fritekst som metode kan føre til at informantene unngår det språktrekket man er på jakt etter. I pilotundersøkelsen kan man si at informantene underproduserte leddsetninger med negasjon. Det kan komme av at informantene kanskje er usikre på strukturen og i stedet velger å bruke enkle strukturer som de behersker. Tekstene er produsert i langsvarsoppgaven i Språkprøven og som er en prøve informantene ønsker å bestå. Bruk av strukturer med negasjon som de behersker vil være en mulig strategi for å bestå prøven. Denne problemstillingen vil jeg drøfte mer inngående senere i oppgaven.

Selv om tabellene viser lave tall, gir de likevel en pekepinn på hva jeg kan vente og finne i hovedundersøkelsen. Jeg har utvidet materialet til å inneholde 100 tekster fra hvert morsmål og venter å finne høy korrekthet av helsetninger med negasjon. Fra å se på hvordan negasjonsstrukturer i morsmålet påvirker bruk av negasjon i informantenes mellomspråk, vil jeg i stedet være åpen for andre forklaringsmuligheter til korrekte og avvikende setninger med negasjon. Jeg ønsker å undersøke hvordan informantene velger å bruke enkle og mer kompliserte strukturer i hel- og leddsetninger med negasjon, og hvordan dette eventuelt gir høy korrekthet eller fører til avvik i informantenes mellomspråk. Pilotundersøkelsen viste en ulempe med bruk av fritekst som undersøkelsesmetode, nemlig at informantene selv kan ha en bevisst strategi ved og kun bruke strukturer med negasjon som de behersker. Dette er en viktig metodisk erfaring som jeg senere i oppgaven vil jeg drøfte hvordan kan ha betydning for resultatet.

5.2 Hovedundersøkelsen

Med mine erfaringer fra pilotundersøkelsen, har jeg utvidet materialet i hovedundersøkelsen. Materialet består av 100 tekster fra den polske gruppen og 100

tekster den nederlandske, som er det maksimale antallet tekster per morsmålsgruppe fra Språkprøven i korpuset. Jeg har sortert tekstene manuelt og kodet tekstene ut i fra om de inneholder setninger med negasjon eller ikke. Grunnen til at jeg valgte en manuell metode, er fordi jeg ønsket å få et nærmere innblikk i hva informanten har hatt intensjon om å fortelle med teksten. På den måten har jeg et bedre grunnlag til å foreta syntaktiske vurderinger av setningene ut fra konteksten, og ikke kun isolert. Det vil si at setningen tolkes slik den står. Dette har vist seg å være et metodisk dilemma ettersom ulike tolkninger kan føre til ulike resultater. Skal setningen tolkes og kodes slik den står isolert teksten, eller skal den kodes slik man tror at informanten har hatt intensjon om å skrive? Følgende eksempel fra materialet kan tolkes på to ulike måter og illustrerer mitt poeng:

S0742-595 (Po): *Vi må ha venner som hjelper oss og vi føler ikke oss ensom*

Slik setningen står isolert og uten noe kontekst, vil den kunne tolkes som en korrekt hovedsetning med postverbal negasjon. Om vi derimot går inn i teksten og ser setningen i forhold til helheten, vil i stedet setningen kunne tolkes som en leddsetning.

Det er vanskelig å snakke med dem om forskjellige ting. Jeg synes at ensomhet er ~~vel~~ svært vanskelig. Vi må ha venner som hjelper oss og vi føler ikke oss ensom . Hvis vi har vennenen betyr det at noen trenger oss. Det betyr mye til meg.

Ut i fra konteksten tolker jeg at informanten har ment at venner hjelper oss *slik at vi ikke føler oss ensom*. Som vi ser i dette utdraget, er ikke intensjonen til informanten å fortelle at vi ikke føler oss ensom. Slik den kan tolkes hvis den leses isolert. I stedet mener informanten at ensomhet er en vanskelig sak og at vi trenger venner som hjelper oss *slik at vi ikke føler oss ensom*:

Vi må ha venner som hjelper oss slik at vi ikke føler oss ensomme

Siden jeg ikke har hatt direkte interaksjon med informanten, må jeg i stedet tolke setningen ut fra konteksten og kode den deretter. I dette tilfellet er setningen kodet som avvikende leddsetning på grunn den postverbale negasjonsplasseringen. Setningen er kodet på samme måte i ASK-korpuset og jeg holder meg derfor til denne tolkningen. Imidlertid viser det et metodisk problemområde når det gjelder bruk av

fritekster og ulike fortolkningsmuligheter av setningene. Hvordan man tolker setningen har betydning for kodingen, som igjen har betydning for resultatet.

Ved å bruke en manuell metode, har jeg også hatt anledning til å finlese tekstene nøye. Dette førte til en oppdagelse at to av tekstene i det nederlandske materialet var identiske, men var markert med ulike tekst-id i korpuset¹². En slik observasjon mener jeg viser en styrke ved valg av en manuell metodisk framgangsmåte. Jeg står dermed igjen med 99 nederlandske tekster, og ikke 100 som i utgangspunktet. Bruk av manuell metode er tidkrevende, men den gir også en fordel som jeg har beskrevet.

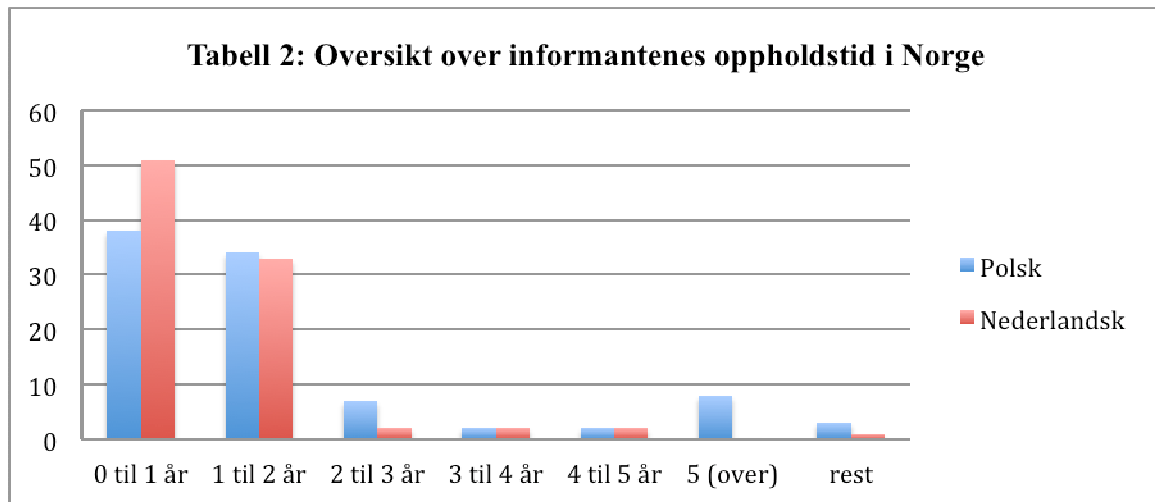
5.3 Bakgrunnsdata om informantene

Korpuset muliggjør sortering etter mange ulike kriterier; morsmål, alder, hvilke av de to prøvene som er avlagt, oppholdstid i Norge og antall timer norskopplæring (Joensen, 2011). Korpuset tilbyr mange muligheter som kan bidra til å kaste lys over resultatet. Jeg har valgt å se på oppholdstid i Norge og antall timer norskopplæring. Dette forteller noe om forutsetningene de to informantgruppene har når de skal gjennomføre Språkprøven. Informantenes oppholdstid i Norge kan fortelle noe om mengden innputt, og informantenes norskopplæring kan si noe om hva slags type innputt de har fått gjennom undervisning. Innputt som informantene får i dagliglivet kan være forskjellig fra den innputt som de får gjennom undervisning. Tabellene under viser oversikt over informantenes oppholdstid i Norge (tabell 2) og en oversikt over informantenes norskopplæring (tabell 3).

Tabell 2: Oversikt over informantenes oppholdstid i Norge

Oversikt over informantenes oppholdstid i Norge	0 til 1 år	1 til 2 år	2 til 3 år	3 til 4 år	4 til 5 år	5 (over)	rest	Total
Polsk	38	34	7	2	2	8	3	94
Nederlandsk	51	33	2	2	2	0	1	91
Oversikt over informantenes oppholdstid i Norge i %	0 til 1 år	1 til 2 år	2 til 3 år	3 til 4 år	4 til 5 år	5 (over)	rest	Total
Polsk	40.4	36.2	7.4	2.1	2.1	8.5	3.2	100.0
Nederlandsk	56.0	36.3	2.2	2.2	2.2		1.1	100.0

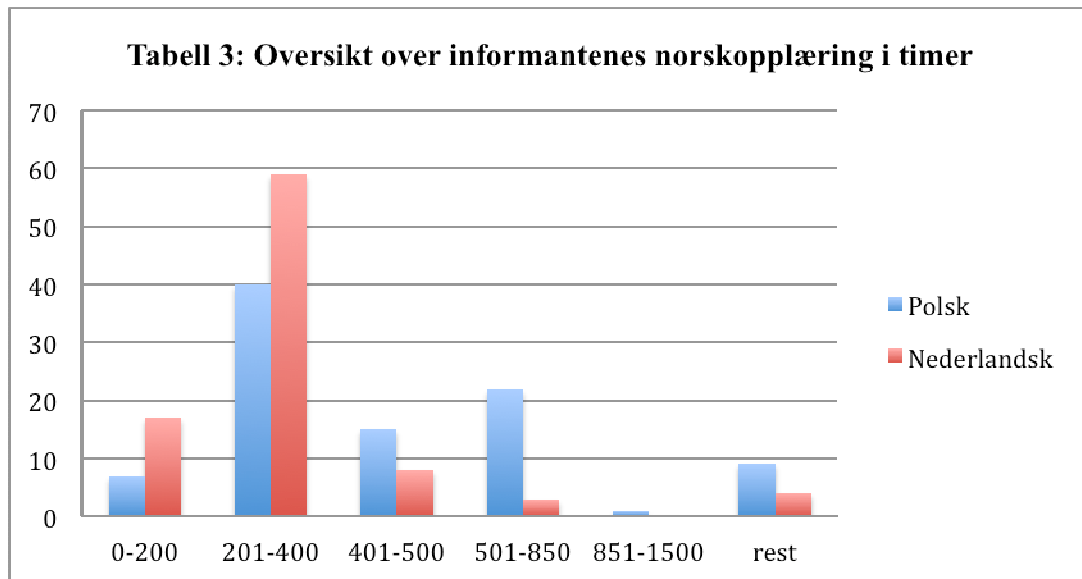
¹² Se vedlegg nr.1

Tabell 2 viser flesteparten at informantene i begge morsmålsgruppene har vært i Norge mellom 0 og 2 år. Blant de polske informantene har 40 % av dem oppholdt seg i Norge mellom 0 og 1 år, mens 36 % av dem har oppholdt seg i Norge mellom 1 og 2 år. Blant de nederlandske informantene er det et større antall informanter som har vært i Norge mellom 0 og 1 år, 56 %, mens 36, % av de nederlandske informantene oppholdt seg i Norge mellom 1 og 2 år. Et mindre antall informanter, 19 av de 94 polske og 6 av de 91 nederlandske, har vært i Norge lengre enn to år. Restgruppen omfatter informanter som ikke har svart på dette spørsmålet. Tallene viser at nederlandske informanter har hatt kortest oppholdstid i Norge før de gikk opp til Språkprøven i norsk.

Tabell 3: Oversikt over informantenes norskopplæring i antall timer

Oversikt over informantenes norskopplæring i timer	0-200	201-400	401-500	501-850	851-1500	rest	total
Polsk	7	40	15	22	1	9	94
Nederlandsk	17	59	8	3	0	4	91
Oversikt over informantenes norskopplæring i timer i %	0-200	201-400	401-500	501-850	851-1500	rest	total
Polsk	7.4	42.6	16.0	23.4	1.1	9.6	100.0
Nederlandsk	18.7	64.8	8.8	3.3		4.4	100.0

Tabell 3 viser en oversikt over informantenes norskopplæring i antall timer undervisning. Flertallet av informantene i begge morsmålsgrupper har hatt mellom 201 til 400 timers norskopplæring. 43 % av de polske informantene og 65 % av de nederlandske befinner seg innenfor denne gruppen. Ellers viser det seg at 19 % av de nederlandske informantene har kun hatt 0 til 200 timers norskopplæring, mens 23 % av de polske informantene har hatt 501 til 850 timers norskopplæring før de gikk opp til Språkprøven.

Tabell 2 og 3 viser at et flertall av de nederlandske informantene har hatt kortere tid i Norge og har hatt færre timer norskopplæring, sammenlignet med de polske informantene. Dermed er det ikke kun morsmålet som skiller de to informantgruppene og som kan føre forskjellige utfall. Ulikheter i variablene jeg har valgt ut, kan også ha innvirkning på mellomspråket.

5.4 Tilnærming

I undersøkelsen vil jeg beskrive den språklige strukturen som opptrer i hel- og leddsetninger med negasjon. Siden jeg har valgt morsmål med ulike utgangspunkt når det gjelder negasjon, vil jeg ha et komparativt perspektiv mellom informantgruppene. Jeg har valgt en analytisk tilnærming der jeg studerer ett språklig element separat. Men som i all annen språkinnlæring, vil ikke et trekk læres uavhengig av andre prosesser. Innlærerne skal lære seg negasjonsregelen samtidig som de bruke denne

regelen sammen med andre vanskelige trekk i norsk. Dette vil jeg belyse nærmere under presentasjon av analyseresultatene og drøftingen av dem.

5.5 Kompetanse – performanse

Kompetanse og performanse har vært gjenstand for mye diskusjon innenfor språkforskning. Når det dreier seg om å oppdage feil eller avvik i mellomspråkstekster, er det vanlig å operere med et skille mellom *kompetanse* og *performanse*. I lingvistisk forstand står kompetanse som oftest for språkbrukernes ubevisste kunnskap om språket, mens performanse står for språket i faktisk bruk (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 23). Kompetansefeil innebærer at innlæreren har dannet seg gale hypoteser, og at han eller hun ikke mestrer reglene for målspråket (Brautaset, 1996, s. 50). En innfødt språkbruker vil ikke produsere slike feil. Slik begrepet er beskrevet, blir det synonymt med Chomsky begrep om grammatisk kompetanse (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 24). Samtidig er det viktig og ikke å se bort fra tilfeldige, ytre språksbruksfenomen som kan skape avvik i mellomspråket. Dette er såkalt performansefeil som også en innfødt språkbruker vil kunne gjøre. Men i motsetning til kompetansefeil, vil slike feil kunne korrigeres av innlæreren selv.

”Kompetanse er utgangspunktet for en innlærers ytringer på andrespråket” (Johansen, 2007, s. 34). Et interessant aspekt ved forholdet mellom kompetanse og performanse, er informantenes egne korrigeringer av feil. Det tyder på at informantene kjenner til den grammatiske regelen, og at den første ytringen derfor var en performansefeil (Brautaset, 1996, s. 52):

S0021-5 (Ne): *For meg er det viktig at det ~~er~~ ikke er for travelt , som det er i en by*

S0943-733 (Po): *Det som jeg ~~syns~~ ikke ~~syns~~ noe om er , at på noen av kanalene starter barneprogrammene veldig tidlig på morgen*

I begge leddsetningene har informantene først plassert *ikke* etter det finite verbet i leddsetningen. Informantene har så rettet opp feilen ved å stryke over verbet slik at *ikke* i stedet plasseres før verbet og får korrekt plassering. En slik selvkorrigerende betyr at informantene har kompetanse om regelen for negasjon i norsk. Samtidig tyder det på at informantene ikke har den samme kunnskap om regelen som en *innfødt* språkbruker, ettersom feilen oppstod i første omgang.

5.6 Spørsmål om reliabilitet og validitet

Reliabilitet og validitet er to viktige begreper knyttet til vitenskapelig forskning. Reliabilitet innebærer at undersøkelsen må kunne utføres på samme måte av andre som har tilgang til det samme materialet. En av styrkene ved korpusbaserte undersøkelser er nettopp å ha mulighet for etterprøving og duplisering (Joensen, 2011, s. 91). Ved å forklare eksplisitt hvordan jeg har sortert og kodet materialet, og samtidig nevne ulike fortolkningsmuligheter som kan forekomme, mener jeg at undersøkelsen kan etterprøves av andre ved å ha samme tilnærming til materialet.

At en undersøkelse er valid innebærer at den faktisk måler, det som forskeren ønsker å finne ut av (Joensen, 2011, s. 91). I en studie utført av Hyltenstam (1977), lister han opp ulike kriterier for testing og reliabilitet i forbindelse med sitt prosjekt hvor han undersøker variasjon i mellomspråk. Et av hans kriterier er at: "The data should be valid, i.e., it should tell us something of the linguistic competence of the learner" (Hyltenstam 1977, s. 384 hentet fra Andresen, 2006, s. 61). For å kunne si noe om innlærernes lingvistiske kompetanse, kan det være en fordel å ha flere ulike oppgavetyper som samsvarer med det man hevder å undersøke. Dersom en informant produserer preverbal negasjonsavvik i helsetninger i fritekst, og i tillegg har samme type avvik i andre oppgaver¹³, vil dette være en indikasjon på kompetansefeil og ikke kun en performansefeil. Ifølge Brautaset (1996, s. 52) er det viktig å luke ut performansefeilene for å kunne si noe om informantenes underliggende kompetanse.

Siden jeg undersøker informantenes kompetanse basert på friproduserte tekster, må jeg ta i betraktning ulemper som følger med en slik undersøkelsesmetode og drøfte dette opp i mot resultatene jeg finner. Samtidig vil jeg understreke at bruk av fritekst som undersøkelsesmetode, viser i større grad alternative utforminger av negasjon, enn det rene oppgaver med grammatikalitetsbedømming eller fyll-inn-oppgaver vil gjøre. Slike typer oppgaver vil i mye større grad lede informantene til et resultat og samtidig kan andre elementer i setningen ta informantenes oppmerksomhet (Andresen, 2006, s. 61). Det betyr at forskeren ikke alltid kan vite hva som ligger til grunn for informantenes vurdering, noe som for øvrig er et problemområde i de fleste undersøkelser der forskeren ikke har personlig kontakt med informantene. Det kan i

---

¹³Som for eksempel fyll-inn-oppgaver, eller oppgaver som tester grammatikalitetsbedømming.

tillegg være andre faktorer som spiller inn og som en må ta hensyn under tolkningen av resultatene. Særlig gjelder dette bruk fritekst som metode, hvor blant annet unngåelse av visse strukturer kan skjule en manglende kompetanse, eller helfraseinnlæring (automatiserte sekvenser) som kan fremvise en kompetanse som bare er tilsynelatende (Andresen, 2006). Det er derfor viktig å være bevisst på at informantene kan ha mange ulike strategier bak en og samme struktur, og at det dermed ikke alltid er lett å skulle si noe om innlæreres kompetanse. En slik metodisk problemstilling må tas i betraktning under drøfting av resultatene.

6. Analyse

I tråd med mellomspråksteorien, vil jeg ta for meg både korrekte og avvikende setninger med negasjon for å gi et helhetlig bilde av materialet. Problemstillingen går ut på å gi en oversikt over bruk av *enkle* og *komplekse* strukturer i negerte setninger. I drøftingskapittelet vil jeg ta for meg ulike årsaker til hvorfor det kan tenkes at informantene bruker strukturer som de gjør. Før jeg presenterer funnene, vil jeg gi en oversikt over materialet og en avgrensning av analyseenhetene, som er brukt i undersøkelsen.

6.1 Oversikt over materialet

Jeg har lest gjennom alle tekstene i begge morsmålsgrupper og sortert ut tekster som inneholder setninger med negasjon. Jeg har kodet tekstene i materialet i tre kategorier¹⁴:

Tekster med kun korrekte setninger med negasjon

Tekster med kun avvikende setninger med negasjon

Tekster med både korrekte og avvikende setninger med negasjon

Flertallet av tekster bestod av den sistnevnte gruppen, men jeg har inkludert alle tre tekstkategoriene i undersøkelsen. Det totale tekstantallet i korpuset er 100 tekster per morsmålsgruppe. Ettersom jeg fant to identiske tekster i det nederlandske materialet, er utgangspunktet 99 tekster i denne informantgruppen. Ved å ta bort tekster som ikke inneholder setninger med negasjon, står jeg igjen med 94 tekster av polske informanter og 91 tekster av nederlandske informanter. Dette er tekstmaterialet som er utgangspunktet for analysen.

6.2 Analyseenheter

I analysen tar jeg utgangspunkt i setninger med negasjon, det vil si språklige ytringer som består av et verb i finitt form kombinert med et ledd av typen subjekt. Siden temaet for undersøkelsen er negasjon, må ytringene også inneholde setningsnegasjon enten i form av *ikke*, *aldri*, *ingen* og *ingenting*. Setningsfragmenter er ytringer som

---

¹⁴ (Lie, 2005, s. 67)

ikke oppfyller de formelle kravene til setningen ved at de mangler finitt verbal eller subjektsledd, selv om verbet ikke er i imperativ. Setningsfragmenter med negasjon regnes ikke med i analysen ettersom de regnes som *ufullstendige setninger* (L. A. Kulbrandstad, 2005). Et unntak er setninger med negasjon som har verb i imperativ.

”Helsetninger er setninger som ikke inngår som ledd i andre setninger, men fungerer som selvstendige ytringer. Leddsetninger står derimot som ledd eller deler av ledd i andre setninger” (L. A. Kulbrandstad, 2005, s. 226). I materialet har jeg foretatt et skille mellom helsetninger med negasjon på den ene siden og leddsetninger med negasjon på den andre, ettersom negasjonen har ulik plassering i de to setningstypene. Jeg har kodet de to setningstypene i materialet etter korrekt og avvikende struktur:

HK - Korrekte helsetninger:

S0072-25 (Ne): *Vi var overhode ikke interessert i politikk*

HA - Avvikende helsetninger:

S0052-401 (Po): **Jeg aldri glemmer han*

LK - Korrekte leddsetninger:

S0168-467 (Po): *Selv om jeg ikke har barn, har jeg kontakt med dem hver dag*

LA - Avvikende leddsetninger:

S0073-32 (Ne): **Når man trenger mye og har ikke så mye råd, blir man kreativ*

Hvert av eksemplene innenfor de fire kategoriene regnes som én analyseenhet og har hver sin setnings-id. I materialet finnes det også et antall setninger av mer kompleks art, som gjerne består av flere analyseenheter innenfor en og samme periode. Med en periode menes et kompleks av to eller flere setninger mellom to punktum. Følgende eksempel viser en periode av to korrekte helsetninger med negasjon som er sideordnet av konjunksjonen *og*:

S0084-430 (Po): *De hadde ikke utdannelsen, og ofte fikk de ikke lov å si hva de mente*

Før konjunksjonen finner vi en korrekt helsetning med negasjon og SVO-ordstilling, og etter konjunksjonen finner vi en korrekt helsetning med negasjon og invertert ordstilling (X)VS¹⁵. Når en periode inneholder to analyseenheter slik som i dette tilfellet, teller jeg dette som to korrekte helsetninger (HK). Hver analyseenhet har en unik setnings-id, og er i tillegg merket med *a* eller *b* etter rekkefølgen i setningen. Det vil si at i analysematerialet er eksempelsetningen ovenfor markert og kodet slik:

S0084-430a (Po): *De hadde ikke utdannelsen*

S0084-430b (Po): *Ofte fikk de ikke lov å si hva de mente*

En periode som består av flere setningstyper og som skilles ved hjelp komma, vil også telles som to analyseenheter. Kravet er at begge setningene må inneholde et subjekt, verbal, og i tillegg setningsnegasjon. Eksempelet under illustrerer en slik periode:

S0385-167 (Ne): *De klare ikke tempoet i vart samfunn, de takler ikke samfunnet som er preget av å tjene penge*

I analysen regnes dette også som to korrekte helsetninger (HK) merket med hver sin unike setnings-id:

S0385-167a (Ne): *De klare ikke tempoet i vart samfunn*

S0385-167b (Ne): *De takler ikke samfunnet som er preget av å tjene penge*

6.3 Setningsskjema

I undersøkelsen vil jeg beskrive leddstillingen i setninger med negasjon ved hjelp av setningsskjemaer. Siden det er rekkefølgen av leddene som viser hvilke funksjon de har i setningen må leddstillingen være rimelig fast i norsk. Det betyr at man kan beskrive regelmessigheter ved leddstillingen i norsk ved hjelp av ett skjema for helsetninger, og ett skjema for leddsetninger¹⁶.

---

¹⁵X står for et foranstilt ledd (et ikke-subjekt) som gjør at setningen krever inversjon på grunn av V2-regelen. I denne eksempelsetningen står X for tidsadverbialet *ofte*.

¹⁶ Setningsskjemaene er grove kart over leddstillingen i norske setninger. Det innebærer at slett ikke alle mulige setninger passer inn i skjemaene, selv ikke når vi operer med tilleggsfelt (Liknende inndeling finnes hos Johansen, 2008, s. 55)

Setningsskjemaet ble egentlig utviklet for dansk av Paul Diderichsen og må derfor ofte endres for å passe til norsk setningsstruktur (Gundersen, 2012). Likevel får skjemaet fram sentrale leddstillingsregler i norsk. Normalt sett blir helsetninger analysert etter skjema A, mens de fleste leddsetningene blir analysert etter skjema B. Et unntak fra dette er leddsetninger med direkte framstilling av utsagn og vilkårssetninger uten konjunksjon. I tillegg gjelder dette nominale *at*-setninger og setninger som innledes med konjunksjonen *fordi*, som også kan følge skjema A. Når det kommer et adverbialt ledd direkte etter *fordi* eller *at*, blir rekkefølgen den samme som i helsetninger (Tveit, 2009, s. 53). I utgangspunktet er skjema A det grunnleggende skjemaet for fortellende helsetninger og det forutsettes at setningene har rett struktur.

a) Skjema A

S0653-519(Po):

Forfelt		Midtfelt			Slutfelt			
		v	n	a		V	N	A
<i>Jeg</i>		<i>hadde</i>		<i>ikke</i>			<i>TV</i>	

Bokstavene på plassen i midtfeltet og slutfeltet angir hva slags ledd som plasserer seg der: v = finitt verbal, n = subjekt, lett objekt, a = (setnings) adverbial, V = infinitt verbal, N = direkte objekt, indirekte objekt, predikativ, potensielt subjekt og A = adverbial. I forfeltet kan det stå ledd av alle typer. Dette er posisjonen for leddet som setningen er et utsagn om, det vil si setningens temaledd, men her kan det ikke stå mer enn ett ledd. Som oftest er det subjektet som står her (L. A. Kulbrandstad, 2005, s. 283).

Norsk klassifiseres som et SVO-språk ettersom fortellende helsetninger vanligvis opptrer med de tre leddene subjekt, finitt verbal og objekt i den rekkefølge. Leddene kan også opptre i andre mønstre. For innlærere er ikke SVO-mønsteret hovedutfordringen når det gjelder leddstilling. Vanskeligheten henger først og fremst sammen med V2-regelen (L. A. Kulbrandstad, 2005, s. 282)¹⁷. Når et annet ledd enn

---

¹⁷ Jfr. fotnote nr. 10

subjektet plasseres i forfelt, kommer subjektet rett etter det finite verbalet i midtfeltet (n-plassen). Inversjonsregelen er et utslag av V2-regelen og gjelder for alle nordiske språk og nederlandsk i helsetninger (jfr. 4.3.2). Dermed skulle man i prinsippet tro at nederlandske informanter ville mestre en slik struktur raskere enn polske informanter, som ikke er vant til inversjonsregel. Ut fra tidligere forskning ser dette også ut til å være tilfellet¹⁸.

I helsetninger har negasjonsadverbialen sin posisjon i midtfeltet på a-plassen som gir postverbal negasjonsplassering. I følge markerhetsteorien regnes både postverbal negasjon og inversjon for å være to av de vanskeligste trekkene for innlærere å tilegne seg i norsk¹⁹. Av disse igjen er inversjon sannsynligvis enda vanskeligere å tilegne seg enn negasjonsplasseringen (Andresen, 2006, s. 79). Dette finner vi også i Pienemanns prosessabilitetsteori, hvor det å bytte om på rekkefølgen mellom to konstituenten, som for eksempel ved inversjon, krever ekstra kapasitet av innlæreren (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 292). Når anvendelsen av inversjon foregår i en kontrollert prosessering, "... vil de begrensede ressursene innlæreren har til rådighet måtte fordeles over hele ytringen, og om andre deler krever mer oppmerksomhet, vil det gå ut over inversjonsanvendelsen" (Johansen, 2007, s. 69). I Johansens undersøkelse var negasjonsadverbialer i mange tilfeller en ekstra belastning. Inverterte setninger som samtidig inneholdt setningsadverbialer hadde ofte avvikende struktur, særlig i form av underinversjon. Ifølge MacLaughlin vil innlærere benytte seg av kontrollerte prosesser, når forholdene er mindre pressende (Tarone, 1988, s. 34 hentet fra Johansen, 2007, s. 68). Med andre ord vil inversjonsstrukturen komme til syne i negerte setninger, når den postverbale negasjonen i helsetninger er automatisert. På grunn av dette kan det tenkes at innlæreren bruker strukturer fra de helt enkle til de mer kompliserte, når utviklingen av en ferdighet går fra kontrollert prosessering over til automatisert.

---

¹⁸Blant annet har Karen Lund (1997) undersøkt en slik problemstilling i sin undersøkelse om inversjon og negasjon, der hun kommer fram til at nederlandske innlærere med en lik inversjonsregel i morsmålet, mye raskere oppnår stabilitet i beherskelsen av inversjon enn de informantene i undersøkelsen som ikke er vant en slik regel (Lund 1997: 163).

¹⁹Fred Eckman (1977) formulerte markerhetsteorien som går ut på at vansker oppstår når en strukturregel i målspråket er fraværende i morsmålet og denne strukturen i tillegg er en markert struktur i målspråket. "Trekk som er *sjeldne* i verdas språk er å rekna som markerte, og dermed vanskelegare å læra enn dei trekka som er *frekvente* og dermed umarkerte. Markerte trekk er gjerne også meir komplekse enn dei motsvarande umarkerte" (L. A. Kulbrandstad, 2005, s. 283).

I undersøkelsen går jeg ut i fra at bruk av enkle og komplekse strukturer først og fremst er knyttet til produksjonsforhold. I helsetninger vil begrepet *enkel struktur* innebære setninger med SVO-mønster som ikke krever ekstra kapasitet fra innlæreren, annet enn den postverbale negasjonsregelen i seg selv. Med begrepet *kompleks struktur* regnes helsetninger med både invertert ordstilling (X)VS og negasjonsadverbial i midtfeltet. Valg av enkle strukturer i helsetninger kan være et resultat av at mer komplekse strukturer gir ekstra belastning. Dette kan gjelde anvendelse av inversjon i negerte setninger. Innlæreren vet gjerne når det skal være invertert ordstilling, men på grunn av den ekstra belastningen som negasjonsadverbialer i midtfeltet medfører, blir graden av kapasitet for høy. Hvis det kan tenkes å være slik, er det avgjørende for prosesseringen at den språklige konteksten er enkel og lite krevende. Det kan dermed tenkes at innlæreren unngår komplekse strukturer, som bruk av inverterte setninger med negasjon, og i stedet velger å bruke enkle strukturer i negerte helsetninger, hvis målet er høy korrekthet. Nettopp dette er aktuelt for mine informanter ettersom teksten er skrevet i en testsituasjon hvor korrekte strukturer er en viktig faktor. Fokus på form og korrekthet kan være et bevisst valg fra innlærerens side.

For å undersøke hvilke strukturer som brukes de i negerte setningene i materialet, vil jeg bruke feltskjema for helsetninger (skjema A). Jeg vil undersøke hvilket ledd som opptrer i forfelt. Er det for eksempel en tendens til at høy korrekthet av helsetninger med negasjon kun forekommer i enkle strukturer med SVO-ordstilling? I så fall kan dette drøftes ut i fra produksjonsforhold, men det kan også tenkes å være andre strategier av utenomspråklige faktorer som kan ha betydning.

b) Skjema B

De fleste leddsetningene og ledd-dellsetningene har en oppbygging som gjør at de ikke passer inn i setningsskjemaet for helsetninger (L. A. Kulbrandstad, 2005, s. 276). Det er et særtrekk for norsk at leddsetninger har en annen ordstilling enn helsetninger, og som gjør at det trengs et eget skjema. På samme måte som helsetninger, må også leddsetninger inneholde et subjekt og et finitt verbal, og i forhold til denne undersøkelsen kreves det også setningsnegasjon. De fleste leddsetninger følger

skjema B:

S0147-66b (Ne):

**Forbinder-
felt**

Midtfelt

Slutfelt

		n	a	v		V	N	A
<i>at</i>		<i>vi</i>	<i>ikke</i>	<i>har</i>			<i>bruktbutikken</i>	

Skjema B mangler forfelt, men har i stedet et forbinderfelt. Dette er den viktigste forskjellen mellom leddsetningsskjemaet og helsetningsskjemaet fordi at leddstillingen er fastere (L. A. Kulbrandstad, 2005, s. 277). Forbinderfeltet er plassen for innlederord og kan romme både subjunksjoner og konjunksjoner. Det er innlederordet som forteller oss hva slags leddsetningstype vi har med å gjøre, og dermed hvilken funksjon leddsetningen har i helsetningen. Etter den syntaktiske funksjonen skiller en tradisjonelt mellom nominale, relative og adverbiale leddsetninger, og de aller fleste leddsetningene følger skjema B (Tveit, 2009). Eksempelsetningen som er illustrert i skjemaet ovenfor, innledes med subjunksjonen *at* og er en nominal leddsetning. I oversetningen har leddsetningen funksjon som objekt:

Skjema A:

Forfelt

Midtfelt

Slutfelt

		v	n	a		V	N	A
<i>Jeg</i>		<i>må</i>		<i>ikke</i>		<i>tenke</i>	<u><i>at vi ikke har</i></u> <u><i>bruktbutikken</i></u>	

Videre skiller skjema A og B seg fra hverandre ved rekkefølgen av leddene i midtfeltet. I helsetningsskjemaet er rekkefølgen *v-n-a*, mens i leddsetningsskjemaet er rekkefølgen *n-a-v*. Det betyr at negasjonsadverbet plasseres etter det finite verbet i helsetninger og før det finite verbet i leddsetninger. Et typisk avvik i mellomspråkstekster er å plassere *ikke* og andre lette adverbialer feil ved å overgeneralisere regelen for helsetninger til også å gjelde leddsetninger.

Roy Tveit (2009, s. 38) oppdaget en tendens i sin tid som lærer for polske innlærere, at avvikende strukturer i leddsetninger så ut til å skyldes overgeneralisering av negasjonsregelen for helsetninger²⁰. I starten av innlæringsprosessen plasserte de negasjon etter mønster fra eget morsmål, det vil si preN, som er avvikende i forhold til norske helsetninger og korrekte i forhold til norske leddsetninger. Etter hvert ble den postverbale negasjonsregelen *verb + ikke* automatisert. Problemene oppstod når innlærerne begynte å produsere leddsetninger, hvor den postverbale negasjonsregelen da ble videreført uten å innføre et skille mellom hel- og leddsetning.

Eksempelsetning. *Eg visste ikke at eg hadde ikke tilgang til verktøylageret*²¹

Som Tveit også påpeker, kan det se ut til at innlærerne støtter seg til morsmålet i en tidlig fase av innlæringen. Den postverbale negasjonsplassering i helsetninger er den første negasjonsstrukturen som tilegnes. Det er først når denne regelen er automatisert at reglene for leddsetninger kan endres. En vanlig feil er at negasjonsplasseringen i helsetninger overgeneraliseres til å gjelde leddsetninger. Dette kan henge sammen med at innlærere har problemer med å identifisere leddsetninger. Pienemanns modell knytter observerte læringsstadier til prosesseringsbegrensninger. I ordnet rekkefølge etter vanskegrad, kan man forutsi hvilke språklige omforminger som vil være enkle eller mer kompliserte (jfr. 2.5.1). Det er først på siste stadium at innlærere vil kunne skille mellom helsetning og leddsetning, når rekkefølgen internt mellom konstituenten skal fastlegges (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 293). Det betyr at å endre rekkefølgen internt mellom verbal og adverbial i midtfeltet i leddsetninger, er en krevende prosess.

I leddsetninger med negasjon vil jeg se om informantene velger å bruke enkle eller sammensatte verbalformer²². Valg av de ulike verbformene gjenspeiler innlærerens bruk av enkel eller kompleks struktur. Jeg viser til de svenske studiene av innlæring av negasjon (jfr. 3.1.1), der det ble antydnet at postverbal negasjon ved hjelpeverb i

---

²⁰ Ifølge Tveit (2009, s. 38) kan også innlæringsvanskene skyldes at ”strukturenskilnaden mellom målspråket og morsmålet verkar saman med at målspråksregelen som skal tileignast har større grad av kompleksitet enn tilsvarende regel i morsmålet, jf. Markeringsteorien”

²¹ Eksempelsetningen er hentet fra (Tveit, 2009, s. 36).

²² I setninger med enkelt verbal består leddet bare av et verb i finitt form, mens et sammensatt verbal består av et hjelpeverb i finitt form og et hovedverb i infinitt form. Infinitt form betyr at verbet står i infinitiv eller perfektum partisipp (Tveit, 2009, s. 38).

helsetninger ble tilegnet som en uanalysert enhet. Det vil si at strukturen er utenat lært og innlærerne har ifølge Pienemann prosessabilitetsteori "... ingen formodning om den interne komposisjonen til konstituenten" (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 292). Videre i språkutviklingen, vil innlærere etter hvert begynne å ta i bruk leddsetninger. Da er innlæringsrekkefølgen mellom enkel og sammensatt verbalform motsatt fra helsetninger. Innlæringen av negasjon i leddsetninger forekommer først ved enkel verbalform, deretter tilegner innlærerne seg preverbal negasjon ved sammensatt verbalform. Dette er for øvrig siste stadium i Hyltenstams innlæringsløype av negasjon. Hvis det produseres få leddsetninger med sammensatt verbalform, vil det kunne tilsi at innlærerne ennå ikke har nådd dette utviklingssteget.

Som Hyltenstam påpekte, vil den postverbale negasjonsregelen ved sammensatt verbalform i helsetninger kunne være innlært som en automatisk, uanalysert enhet. Når innlærerne utvikler sin kompetanse om leddsetninger, kreves det en kontrollert prosessering for å gjennomanalysere den allerede automatiserte strukturen. Det vil si at oppmerksomheten i setningen rettes mot å endre den interne komposisjonen mellom verbene og negasjonsadverbialet. Utfordringen i dette tilfellet, er at automatiserte prosesser er vanskelige å endre når de først er etablerte (1999, s. 109). Jeg vil derfor regne bruk av sammensatt verbal for en kompleks struktur ettersom det krever ekstra kapasitet fra innlæreren. Om informantene befinner seg på et tidligere stadium, det vil si bruk av preverbal plassering ved enkel verbalform, kan det bety at den kognitive kapasiteten som kreves ved sammensatt verbal blir for omfattende. Dermed vil informantene i stedet velge enkle verbalformer, som i seg selv er utfordrende nok. Hyltenstam beskriver innlæringsgangen som "... en utvikling fra en forenklet, udifferensiert grammatikk med overgeneralisering (hel- og leddsetninger behandles likt), til et mer komplekst og differensiert system" (Andresen, 2006, s. 29). Jeg vil derfor undersøke om leddsetningsmaterialet består av enkle eller mer komplekse strukturer.

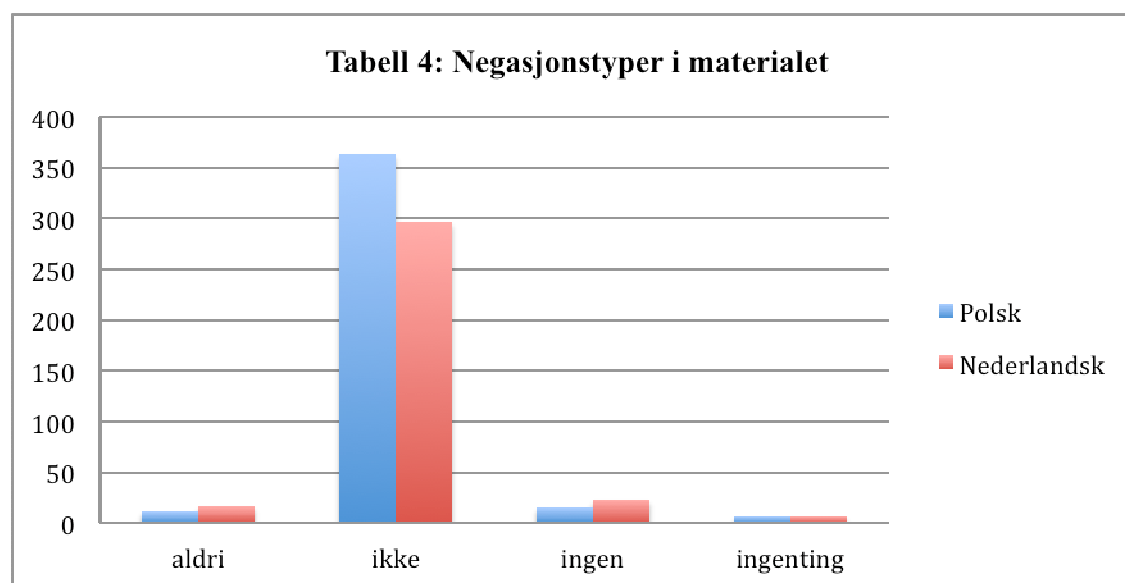
Ut i fra dette er det sannsynlig at avvikene vil ligge i leddsetningene, enten i form av enkel struktur (enkel verbalform) eller i form av kompleks struktur (sammensatt verbalform). Bruk av de ulike verbalformene vil igjen henge sammen med hvor innlærerne befinner seg i innlæringsløypen.

6.4 Presentasjon av analyseresultat

Jeg vil starte denne presentasjonen med å gi en oversikt over negasjonstypene som opptrer i materialet. I kapittel 4 la jeg fram ulike måter å nekte setninger på i norsk ved bruk av *ikke*, *aldri*, *ingen*, *ingenting*, og hvordan de ulike negasjonsmåtene realiseres. Jeg vil nå presentere hvordan de ulike negasjonstypene fordeler seg i materialet.

Tabell 4: Negasjonstyper i materialet

Negasjonstyper i materialet	aldri	ikke	ingen	ingenting	Total
Polsk	12	364	15	7	398
Nederlandsk	17	297	23	6	343
Negasjonstyper i materialet i %	aldri	ikke	ingen	ingenting	Total
Polsk	3.0	91.5	3.8	1.8	100.0
Nederlandsk	5.0	86.6	6.7	1.7	100.0

Som tabell 4 viser, er det en høy forekomst av *ikke* i materialet blant begge morsmålsgrupper. Hele 91,5 % av de polske setningene og 86,6 % av de nederlandske setningene består av denne negasjonstypen. De nederlandske informantene varierer negasjonstyper i større grad enn de polske, og har flere setninger med negasjonstypene *aldri* og *ingen*. 3 % av de polske og 5 % av de nederlandske setningene består av negasjonstypen *aldri*. Når det gjelder *ingen*, produserer de nederlandske informantene 6,7 % av denne negasjonstypen, mens de polske

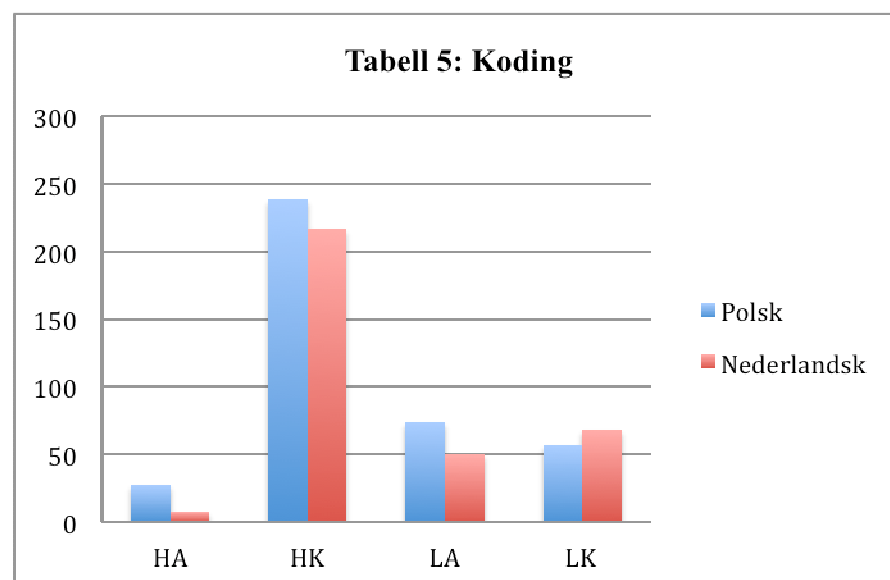
informantene produserer 3,8 %. Negasjonstypen *ingenting* brukes i et relativt likt antall setninger i begge morsmålsgrupper. Denne oversikten over negasjonstyper i materialet viser at negasjonsadverbialet *ikke* er dominerende i setninger med negasjon både hos polske og nederlandske informanter.

6.4.1 Koding av materialet

Setningene i materialet har jeg kodet som korrekte helsetninger (HK), avvikende helsetninger (HA), korrekte leddsetninger (LK) og avvikende leddsetninger (LA). Jeg vil nå gå nærmere inn på hver hovedkategori og beskrive hva jeg legger i korrekt og avvikende struktur. Først vil jeg gi en oversikt som viser hvordan de fire hovedkategoriene fordeler seg i materialet:

Tabell 5: Koding

Koding	HA	HK	LA	LK	Total
Polsk	28	239	74	57	398
Nederlandsk	8	217	50	68	343
Koding i %	HA	HK	LA	LK	Total
Polsk	7.0	60.1	18.6	14.3	100.0
Nederlandsk	2.3	63.3	14.6	19.8	100.0

Tendensen som jeg så i pilotundersøkelsen, ser jeg også igjen hovedundersøkelsen. Totalt sett produserer de polske informantene flere antall setninger med negasjon enn nederlandske. Om vi ser prosenttallene i forhold til det totale antallet av setninger i hver morsmålsgruppe, ser vi at i begge morsmålsgrupper er dominerende med korrekte helsetninger i materialet, 60,1 % av de polske setningene og 63,3 % av de nederlandske. Polske informanter har 7 % avvikende helsetninger sammenlignet med nederlandske som har bare 2,3 %. Når det gjelder leddsetninger, finnes det forskjeller mellom de to morsmålsgruppene. Blant de polske leddsetningene har 14,3 % av dem korrekte strukturer, mens 18,6 % har avvikende strukturer. Et motsatt forhold finner vi blant de nederlandske leddsetningene, der 19,8 % av dem er korrekte og 14,6 % er avvikende.

Ut i fra dette kan vi lese at nederlandske informanter har et større antall korrekte hel- og leddsetninger med negasjon, til tross for at de produserer færre setninger totalt sammenlignet med de polske informantene. I begge morsmålsgrupper er det høye forekomster av korrekte strukturer i helsetningene. Høy korrekthet vil derimot ikke alene kunne fortelle noe informantene behersker negasjonsregelens eller ikke. Jeg vil se på hvilke strukturer som kjennetegner korrekte helsetninger med negasjon. Hvis korrekte negerte setninger kun produseres i enkle strukturer, kan det drøftes om informantene unngår bruk av mer komplekse strukturer.

6.4.2 Korrekte helsetninger

Jeg vil starte med å gi en oversikt over hvilke helsetningstyper som opptrer blant de korrekte helsetningene. I materialet finner jeg eksempler på de fire hovedtypene; fortellende, spørresetninger, bydesetninger og ønskesetninger. De ulike setningstypene har alle navn etter hvilken prototypisk funksjon de har i en tekst, og det som skiller dem er først og fremst setningsspissen (Faarlund et al., 1997).

Fortellende setninger er helsetninger som brukes til å fortelle eller påstå noe. Det finitte verbalet er som oftest plassert som ledd nummer to. Før verbet kan det stå ledd av ulike slag. Vanligst er det å ha subjektet på første plass. Hvis det kommer et annet ledd først, står subjektet rett etter det finitte verbalet på den nominale plassen i midtfeltet i feltskjemaet.

S0057-407 (Po): *Folk fostår ikke at alkohol er en stor fare for oss selv*

Spørresetninger har to undertyper som strukturelt sett hører til to ulike setningstyper. Siden de begge har funksjoner som står nær hverandre, regnes de for to undertyper av én og samme hovedtype (Faarlund et al., 1997, s. 925):

- 1) *Setningsspørsmål* er spørresetning uten spørreord som åpner setningen med det finitte verbalet:

S0955-743 (Po): *Syns du ikke at det blir morsomt å trene de blie og glade fotballgale gutter ?*

Disse setningene kan som regel besvares med et *ja, jo* eller *nei* og brukes vanligvis til å be om bekreftelse på eller avkreftelse av en påstand (L. A. Kulbrandstad, 2005, s. 228).

- 2) *Ledds spørsmål* er spørresetning som innledes med et spørrepronomen, et spørrende determinativ eller som i eksempel setning under, med et spørreadverb. Denne typen setningen brukes til å be om å få opplysning om én side ved en situasjon:

S0382-154 (Ne): *Hvorfor kan de ikke hjelpe sykehus, skoler, psykiatri , hus for gamle mennesker med bare en liten del av oljepengene?*

Bydesetninger består av finitt verb i imperativ i setningsspissen og de mangler vanligvis subjekt. Verbet i imperativ blir brukt som en slags oppfordring eller en ordre.

S0361-87 (Ne): *Ikke snakk med meg om du reiser til Vietnam for å oppleve kulturen og har kontakt med de mennesker der*

Ønskesetninger regnes også med til de tre nevnte hovedtypene. Slike setninger har samme form som spørresetning uten spørreord. Det som skiller er ikke formen, men den kommunikative funksjonen, ettersom de uttrykker en form for ønske (Faarlund et al., 1997):

S0979-765 (Po): *Måtte aldri naturen vise oss sin makt på en grusom måte*

Jeg vil gi en oversikt over hvordan de ulike helsetningstypene fordeler seg i materialet.

Tabell 6: Korrekte helsetningstyper

B = Bydesetninger

F = Fortellende

Ø = Ønskesetning

S1= Spørresetning med setningsspørsmål

S2 = Spørresetning med leddspørsmål

Korrekte helsetningstyper	B	F	Ø	S1	S2	Total
Polsk	0	235	2	1	1	239
Nederlandsk	1	212	0	3	1	217
Korrekte helsetningstyper i %	B	F	Ø	S1	S2	Total
Polsk		98.3	0.8	0.4	0.4	100.0
Nederlandsk	0.5	97.7		1.4	0.5	100.0

Tabell 6 viser at materialet består av 98 % fortellende helsetninger med negasjon i begge morsmålsgrupper. Dette er for øvrig også den vanligste setningstypen i norsk. Bydesetning med negasjon finnes kun i ett tilfelle i det nederlandske materialet og ønskesetninger med negasjon har kun to forekomster i det polske materialet. Når det gjelder spørresetninger med negasjon, har denne gruppen som nevnt to undergrupper. Spørresetninger med negasjon av typen setningsspørsmål (S1), finnes kun ett tilfelle av i det polske materialet og tre tilfeller i det nederlandske materialet. Spørresetninger med negasjon av typen leddspørsmål (S2) finnes kun i ett tilfelle i hver av morsmålsgruppene.

Den dominerende setningstypen i materialet er fortellende helsetninger og denne setningstyper er også grunnlaget for videre analyse. Svært få forekomster av spørrende setninger med negasjon i materialet kan skyldes at tekstene er korte, og strukturelle enkle. Det er få retoriske argument i tekstene skrevet fra *Språkprøven* enn for eksempel i tekstene fra *Test i norsk – høyere nivå*. Dette er stemmer overens med tidligere undersøkelse som er blitt gjort av mellomspråkstekster på dette nivået (Tveit,

2009, s. 89). Videre i analysen vil jeg undersøke nærme den språklige strukturen i fortellende setninger med negasjon. Jeg går ut i fra at bruk av enkle og komplekse strukturer først og fremst er knyttet til produksjonsforhold. Dersom det skulle vise seg at det finnes høy forekomst enkle strukturer i korrekte helsetninger, kan det tyde på at komplekse strukturer innebærer kontrollert prosessering og blir dermed vanskelig å anvende i forbindelse med negasjon på grunn av kapasitetsårsaker.

6.4.3 Forfelt i fortellende helsetninger

I undersøkelser av negasjon er det vanlig å ta for seg hvordan *ikke* og andre negasjonsadverbialer plasseres i forhold til det finite verbalet i midtfeltet. Siden kodingen i materialet viste en høy forekomst av korrekte helsetninger med postverbal negasjon er jeg interessert i å undersøke om høy korrekthet kan avspeiles i valg av struktur. Jeg vil derfor undersøke hvilket ledd som plasseres i forfelt blant negerte setninger, for å se om produksjonsforhold kan spille inn på korrekte og avvikende strukturer. Avvik fra målspråksnormen oppstår når ulike strukturer har ulike grad av automatisering (Johansen, 2007). Følgende eksempler fra materialet illustrerer hva jeg legger i begrepet enkel og kompleks struktur med negasjon.

S0021-2 (Ne): *Jeg trivdes ikke lenger*

Dette er et eksempel på enkel struktur og korrekt plassering negasjon der leddene følger etter hverandre i rett, kanonisk rekkefølge. Subjektet står i forfelt, verbet står på sin faste plass på verbalplassen i midtfeltet og negasjonsadverbialet følger etter verbet og er plassert på (setnings)adverbialplassen i midtfeltet. Setningen er et eksempel på negasjon brukt i en enkel språklig struktur. Det er ingen ekstra faktorer i setningen som ser ut til å være belastende for å mestre negasjonsregelen, annet enn den postverbale negasjonsregelen i seg selv.

S0369-105 (Ne): *I Kina drikker man ikke kaffe eller te...*

Her ser vi et eksempel på en kompleks struktur, hvor den korrekte helsetningen har negasjonsadverbial i midtfeltet og et foranstilt adverbial ledd i forfeltet. Det finite verbalet er plassert som ledd nummer to i setningen etter V2-regelen. Deretter er

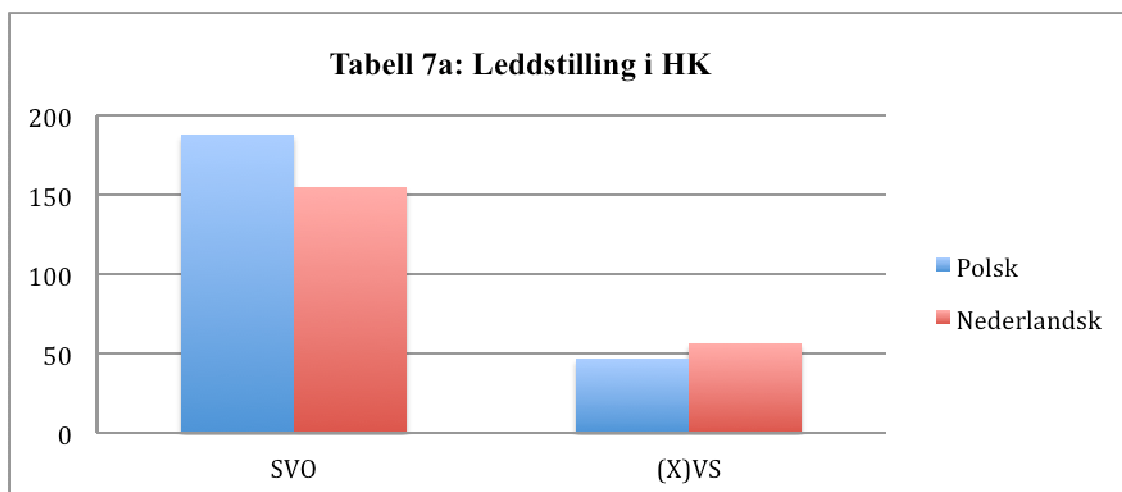
subjektet plassert på nominalplassen i midtfeltet etter verbet, og negasjonen *ikke* følger etter på adverbialplassen i midtfeltet. Setninger som inneholder negasjon i midtfeltet kan være belastende for innlærerens oppmerksomhet når de skal anvende av inversjon. Dette er fordi negasjonen vil konkurrerer med subjektet om plassen bak det finitte verbet, men også fordi plasseringen av adverbialet kan være en utfordring i seg selv (Johansen, 2007, s. 73). Dersom inversjonsregelen foregår i en kontrollert prosessering, vil det sannsynlig finnes flest forekomster av negerte setninger med SVO-ordstilling. Innlæreren vet gjerne når det skal være invertert ordstilling, men på grunn av den ekstra belastningen som negasjonsadverbialer i midtfeltet medfører, blir graden av kapasitet for høy. For å oppnå korrekte strukturerer det avgjørende for prosesseringen at den språklige strukturen er enkel og ikke inneholder andre elementer som krever like mye oppmerksomhet.

I kritikk av feilanalysen kom Schachter (1974) med et viktig metodisk poeng. Hun påpekte at lav frekvens av et bestemt trekk kan være et like sterkt tegn på vansker, som en direkte feil er (Johansen, 2008, s. 69). Derfor bør man være oppmerksom på underrepresentasjon av et trekk, når man skal si noe om innlæreren behersker et trekk eller ikke. Dersom materialet viser høy forekomst av enkle strukturer, kan det drøftes om graden av kapasitet som kreves i setninger med mer komplisert struktur, blir for høy og at innlærerne derfor unngår slike strukturer. Det er et viktig poeng at tekstene er skrevet i en testsituasjon som igjen kan påvirke produksjonen. ”Innlærerne vil gjerne oppnå et godt resultat på eksamen, og det gjør dem kanskje ekstra fokusert på formriktighet” (Ragnhildstveit, 2009, s. 59). Om dette er tilfellet, er det sannsynlig å kunne finne overproduksjon av korrekte negerte setninger med enkel struktur.

Oversikt over hvordan leddstillingen er i helsetninger med negasjon i materialet:

Tabell 7a: Inndeling av korrekte hovedsetninger etter leddstilling

Leddstilling i HK	SVO	(X)VS	Total
Polsk	188	47	235
Nederlandsk	155	57	212
Leddstilling i HK i %	SVO	(X)VS	Total
Polsk	80.0	20.0	100.0
Nederlandsk	73.1	26.9	100.0

Ut i fra tabell 7a kan man se at blant fortellende helsetninger med negasjon er det flest forekomster av SVO-ordstilling, det vil si setningene innledes med et subjekt i forfelt. 80 % av de polske fortellende helsetningene har enkel struktur og 73 % av de nederlandske har tilsvarende. Nederlandske informanter har flere tilfeller av invertert struktur (X)VS i setninger med negasjon enn polske informanter. Polske informanter har 20 % inverterte setninger med negasjon, mens nederlandske informanter produserer 27 %. Ettersom nederlandsk også har en obligatorisk inversjonsregel i sitt språk, er det sannsynlig at kjente strukturer fra morsmålet virker positivt i dette tilfellet. Det gjenspeiles også i andre undersøkelser, der nederlandske informanter ikke har hatt særlige problemer med inversjonsanvendelsen²³. ”Dette kommer av at bruk av inversjonsstrukturen allerede er automatisert hos innlæreren gjennom morsmålet, og det eneste som kreves er å oppdage at denne strukturen også finnes i målspråket” (Johansen, 2007, s. 21). Samlet sett viser resultatet at høy korrekthet av setninger med negasjon forekommer i enkle strukturer i begge morsmålsgrupper.

I undersøkelser av leddstilling i autentiske norske tekster har det vist seg at 60 % av helsetningene har subjekt i forfelt (L. A. Kulbrandstad, 2005, s. 267). Som tabell 7a viser, har setningene med negasjon i materialet et større antall setninger med bruk av subjekt i forfelt enn det som er vanlig i norsk. Det skal sies at en slik sammenligning

²³ Karen Lund har sett på morsmåletts rolle i tilegnelsen av inversjon og fant ut at selv om alle innlærere så ut til å følge samme utviklingstendens, så var det kun de nederlandske informantene som ved siste innsamling har oppnådd en viss stabilitet for inversjonsstrukturen. Nederlandske informanter så altså mestre raskere stabilitet i inversjonsmestringen (L. A. Kulbrandstad, 2005, s. 206)

kan bli feil, siden min undersøkelse kun gjelder negerte setninger. Likevel synes jeg det er en interessant sammenligning, fordi det viser at negasjon kun opptrer i visse strukturer i materialet. Når det gjelder inverterte strukturer, viser en beregning utført av Jan Terje Faarlund at så mye som 40 % av norske helsetninger innledes av et annet ledd enn subjektet (Johansen, 2008, s. 58). Hvis jeg skal kunne sammenligne dette med inverterte setninger med negasjon i mitt materiale, kan det se ut til at innlærerne underproduserer komplekse strukturer i helsetninger med negasjon.

Blant de inverterte setningene med negasjon i materialet, har jeg undersøkt hvilke typer av foranstilt ledd som brukes. Grunnen til dette er fordi jeg vil se om det er visse typer av foranstilte ledd som er innarbeidet og automatiserte, og som dermed krever mindre kapasitet. Dette leddet vil i så måte kunne anvendes i forfeltet uten at negasjonsadverbialene tar vekk oppmerksomheten fra bruken av inversjon.

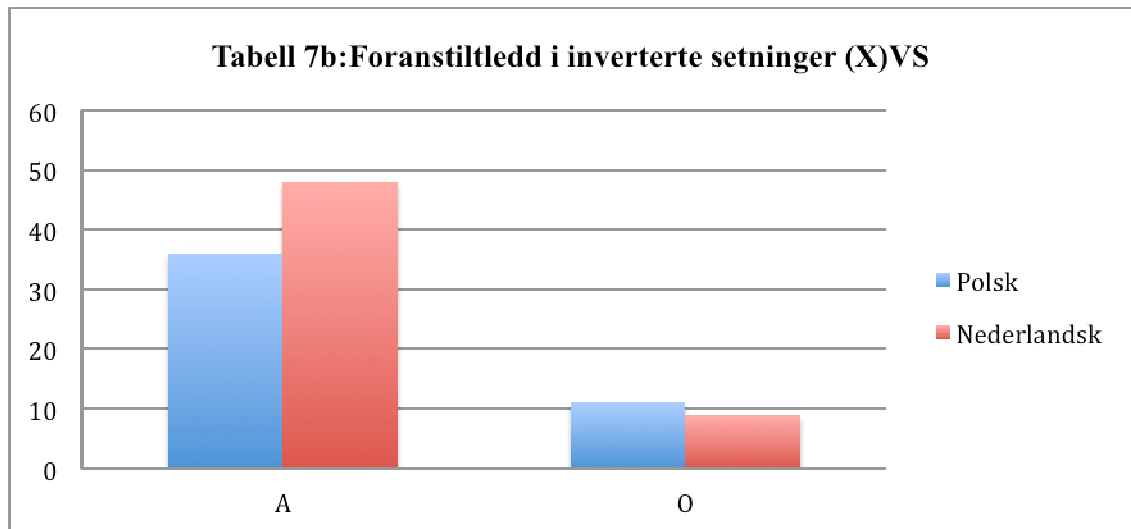
Fordeling av ledd når et ikke-subjekt står i forfelt:

A = Adverbiale ledd,

O = Objekt

Tabell 7b: Oversikt over foranstilt ledd i inverterte setninger (X)VS

Foranstiltledd i inverterte setninger (X)VS	A	O	Total
Polsk	36	11	47
Nederlandsk	48	9	57
Foranstiltledd i inverterte setninger (X)VS i %	A	O	Total
Polsk	76.6	23.4	100.0
Nederlandsk	84.2	15.8	100.0

Tabell 7b illustrerer at ledd som har funksjon adverbial har flest forekomster i forfelt. 76,6 % av de polske inverterte setningene og 84,2 % av de inverterte nederlandske innledes med et adverbial ledd i forfelt. I slike tilfeller vil inversjonsregelen anvendes korrekt, uten at negasjonsadverbialene virker hemmende på mestring av inversjonsregelen. Den andre gruppen av foranstilte ledd i inverterte setninger med negasjon, var ledd med funksjon som objekt. 11 av de polske og 9 av de nederlandske hadde denne strukturen.

6.4.3.1 Frekvens, saliens og uanalyserte enheter

a) Foranstilte objekt

I Bolanders inversjonsundersøkelse fra 1988, viste resultatene flest tilfeller av foranstilt objekt i korrekte inverterte konstruksjoner. Mest belastende for anvendelse av inversjonsregelen så ut til å være leddsetninger i forfelt. Hun antyder at de korrekte inversjonssetningene med objekt i forfelt av typen ”... *de tror ja*” og ”... *de mener ja*”, har å gjøre med at de er vanlig i idiomatisk svensk tale. ”Båda dessa typer av objektsatser är vanliga och viktiga för samspelet i kommunikationen och som uttryck för talarens åsikter” (Bolander, 1988, s. 209). En liknende forklaring vil jeg gi til inverterte setninger med negasjon som innledes med objekt. Tabell 7b viser at 11 av de 47 polske inverterte setningene har denne strukturen og 9 av de 57 nederlandske har tilsvarende. Det kan tenkes at de inverterte strukturene med objekt i forfelt, er oppfattet som et uttrykk i dagligtalen og innlært som en enhet og dermed

automatisert. Grunnen til en slik antagelse er at jeg finner eksempler i materialet av følgende type:

S0727-563 (Po): *Det tror jeg ikke*

S0735-588 (Po): *Det vet jeg ikke*

Slike enheter er frekvente i dagligtalen og kan dermed ha blitt innlært som en sammensatt enhet og ikke som gjennomanalyserte enheter. I teorier om språklig prosessering er det vanlig å trekke frem begrepene *saliens* og *frekvens* som øker sjansen for at deler av den reseptive prosesseringen av innputt blir automatisert (Johansen, 2007). *Saliens* innebærer at deler av en lydsekvens blir lettere lagt merke til enn andre, enten på grunn av plassering i setningen eller på grunn av form. Særlig gjelder dette de første elementene i en rekke. Informasjon om initiale enheter blir overført til langtidsminne i større grad enn enheter midt i en sekvens (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 95). *Frekvens* letter også den reseptive prosesseringen av innputt, ettersom ord man hører ofte har større sjanse for å bli til inntak. Likevel har det vist seg å være vanskelig å finne statistiske forbindelser mellom relativ frekvens og læringsrekkefølge. Det betyr at frekvens kun har positiv effekt på prosesseringen når det kommer over et visst nivå. ”Innputtenheter må forekomme med en viss hyppighet for å bli registrert, utover dette har relativ frekvens liten betydning” (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 96). Dermed er det ikke kun den generelle frekvensen til enkelte foranstilte ledd som er avgjørende for å mestre inversjonsregelen, men også forekomster av sammensetningen mellom *foranstilt ledd + invertert ordstilling* i innputt (Johansen, 2007, s. 46). Det kan tenkes at frekvente foranstilte objekt av den typen jeg fant i materialet, er innlært som en slik sammensetning. Når innlærere først velger å bruke komplekse strukturer med negasjon er det nok ikke tilfeldig at det forekommer inversjonsstrukturer, som mer eller mindre er automatiserte. På den måten innebærer inversjonsstrukturen automatisert prosessering og innlærerne vil kunne oppnå korrekt struktur i inverterte setninger med negasjon.

b) Foranstilte adverbiale ledd

Når det gjelder adverbiale ledd i forfelt, er de tre vanligste formene setningsadverbial, tidsadverbial og adverbiale leddsetninger. I materialet hadde 36 av de 47 polske

inverterte setningene adverbiale ledd i forfeltet og 48 av de 57 inverterte nederlandske setningene hadde tilsvarende (jfr. Tabell 7b).

I den nederlandske gruppen, finnes det flest tilfeller av adverbiale leddsetninger i forfeltet. Denne informantgruppen har flest tilfeller av inverterte setninger totalt sett. I følge Bolanders inversjonsundersøkelse, var leddsetninger i forfeltet det som skapte flest avvik. ”Svårast är inte oväntat inversionsregeln efter satsinledande bisatser” (Bolander, 1988, s. 209). I mitt materiale er dette motsatt i den nederlandske gruppe. Det ser ut som at adverbiale leddsetninger brukes i korrekte inverterte strukturer med negasjon, uten at negasjonsadverbialer virker hemmende på inversjonsregelen. Som nevnt kan morsmålet se ut til å spille en viktig rolle ettersom nederlandske informanter er vant til obligatorisk inversjonsregel sitt morsmål. En annen forklaring til at adverbiale ledd har positiv effekt på inversjonsregelen, kan være bruk av *formulariske enheter* som holofrastisk foranstilt leddsetning²⁴. Dette kan være setninger av typen ... *Da jeg kom til Norge, ... da jeg var liten og ... da jeg bodde i Nederland*. Dette er ikke nødvendigvis leddsetningskonstruksjoner som er frekvente i dagligtalen, men typiske konstruksjoner som innlærere får gjennom innputt fra undervisning (Johansen, 2007, s. 54). I inverterte setninger med negasjon, finner jeg ikke eksempler på slike typiske holofrastiske leddsetninger. I stedet finner jeg flere tilfeller av betingelsessetninger blant de foranstilte adverbiale leddsetningene.

S0368-99 (Ne): *Hvis vi må betale det selv, har ikke vi råd til det*

Innen kognitiv grammatikk, er ideen om slike konstruksjoner at ”... en stor andel av språklige enheter forekommer i relativt frekvente kollokasjoner, og at det ofte gir mer mening å fokusere på hele kollokasjoner, *chunks* eller *constructions*, enn på mindre bestanddeler” (Ellis, 2003, s.66 hentet fra Johansen, 2007, s. 49). Det kan dermed tenkes at betingelsessetningene har blitt innlært og brukes på samme måte.

Mens adverbiale leddsetninger i forfelt ser ut til å være typisk for de nederlandske setningene, finnes det flest tidsadverbialer i forfelt blant de polske inverterte setningene.

---

²⁴ ”Et trekk ved begynnervariateten er de såkalte formulariske enheter (holofrase, utenatlærte enheter, holoistiske innslag). De er uttrykk som har blitt lært som et uanalysert hele, og som blir bruk ved bestemte anledninger” (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 175)

Her vil jeg også nevne frekvens som en viktig faktor. I forhold til Johansens egen studie (2007), utførte hun en empirisk undersøkelse av norsk skriftspråk ved hjelp av *Oslo-korpuset av taggede norske teksters utvalg av avistekster og skjønnlitteratur*. Målet var å finne ut frekvensen av ulike typer ord og uttrykk som sto i kollokasjon med invertert ordstilling. Hun fant ut at de mest høyfrekvente ordene i foranstilt posisjon viste seg å være: *nå, så, da, her, der* og *derfor* (Johansen, 2007, s. 53). Det kan dermed tenkes at innlærerne merker seg sammensetningen av tidsadverbialet *nå* og invertert ordstilling, slik som eksempelet at *tidsadverbial + invertert ordstilling* kan tenkes å være en kollokasjon som er automatisert. Da vil ikke innlærerne trenge å bruke oppmerksomhet til den inverterte strukturen, men i stedet fokusere på den postverbale negasjonsregelen som kan være en utfordring i seg selv.

6.4.4 Avvikende helsetninger

I materialet bestod de avvikende helsetningene i begge morsmålsgrupper av typen fortellende helsetninger. Ettersom bruk av feltskjema kun forutsetter korrekte strukturer, har jeg valgt å kode de avvikende helsetningene etter ulike feiltyper. Det eksiterer ulike former for leddstillingsavvik i materialet, men også feilbruk av negasjonstype. Jeg vil presentere en oversikt over koding av feiltyper som finnes i materialet, før jeg gir en beskrivelse av hver av dem.

Tabell 8: Oversikt over feiltyper blant avvikende hovedsetninger

HA feiltyper	ikke/ingen(ting)	inversjon	plassering	preN	Total
Polsk	2	18	3	5	28
Nederlandsk	4	3	1	0	8

Først og fremst viser tabell 8 at det finnes en forskjell mellom morsmålsgruppene. Polske informanter har langt flere avvikende helsetningsstrukturer med negasjon enn de nederlandske. Tallene må derfor ses i forhold til det totale antallet av avvik som er produsert i hver morsmålsgruppe. De polske informantene skiller seg ut ved og flest forekomster av inversjonsavvik i helsetninger med negasjon, det vil si avvikende leddstilling når setningen er invertert. 18 av de 28 polske setningene har avvikende leddstilling i de inverterte setningene med negasjon, og tilsvarende gjelder kun 3 av

de 8 nederlandske setningene. Det ser det ut til at negasjonsadverbialer i midtfeltet er en ekstra belastning for oppmerksomheten i bruk av inversjon for polske informanter. Det kan bety at anvendelsen av inversjon ikke er automatisert og krever kontrollert prosessering, og dermed vil negasjonsadverbialene forstyrre denne prosesseringen av inversjonsregelen. Avvikende invertert leddstilling med negasjon viser at graden av kapasitetsbelastning er for høy til at innlæreren kan mestre begge reglene i en og samme setning.

En annen feiltype som skiller de polske informantene fra de nederlandske, er avvikende plassering av negasjon før det finite verbet i helsetninger. En slik feiltype kodes som preN, og finnes blant de polske informanter i 5 av 28 tilfeller. Avvikende preverbal negasjon er en struktur som kan forklares med strukturer i morsmålet (jfr. 4.3.1). Dette er et typisk avvik som ellers forekommer tidlig i innlæringen og som kan forklare hvorfor det i utgangspunktet så få forekomster av denne feiltypen. Det ser ut til at postverbal negasjonsplassering er en automatisert struktur hos informantene. Blant de nederlandske avvikende helsetningene, er det flest tilfeller av feilbruk av *ikke* og *ingen(ting)*, hvor 4 av de 8 avvikende nederlandske setningene består av denne feiltypen. Av de polske setningene er det kun 2 av 28 som har feilbruk av negasjonstypene. Dette kan henge sammen med at den polske informantgruppen varierer negasjonstype i mindre grad enn den nederlandske informantgruppen, og derav mindre feilbruk (jfr. tabell 4). Den siste feiltypen som finnes i materialet er kodet som avvikende *plassering*. Dette gjelder ikke avvikende preverbal negasjonsplassering, men avvikende plassering i form av at *ikke* blir plassert foran enkeltledd og ikke ved verbalet.

I en nærmere presentasjon av de ulike feiltypene som opptrer i materialet, vil jeg først gi en beskrivelse av de feiltypene som har færrest forekomster i materialet. Hver feiltype illustreres med eksempler fra materialet. Deretter vil jeg gå nærmere inn på inversjonsstrukturer som i forbindelse med negasjonsadverbialer i midtfeltet, har flest avvikende forekomster.

6.4.4.1 Feilbruk av ikke/ingen(ting)

Noen ganger bruker informantene feil negasjonstype i setningen. Oftest viser dette seg i manglende eller feilbruk av *ingen* der det gjerne skulle vært *ikke noe*.

S0379-143 (Ne): **Egentlig har jeg ikke reële planer...*

I eksempelsetningen ovenfor står substantivet *planer* i flertall etter negasjonsadverbialet *ikke*, og det er da vanlig å bruke *ingen*: *Egentlig har jeg ingen reelle planer...*

I neste eksempelsetning substantivet et intetkjønnsord:

S0401-221 (Ne): **Jeg kjenner ingen annet land...*

I intetkjønn finnes formen *intet*: *Jeg kjenner intet annet land...* Denne formen oppleves ofte som veldig formell og blir erstattet av *ikke noe*: *Jeg kjenner ikke noe annet land...*

6.4.4.2 Plassering

På norsk har negasjon i form av adverbialet *ikke* en forholdsvis fast plass i midtfeltet, uansett hvilket setningsledd vi ønsker å negere. I denne gruppen har jeg kodet setninger med plasseringsavvik, fordi i noen helsetningstilfeller plasseres *ikke* foran enkelte setningsledd, i stedet for ved det finite verbet. Dette er for øvrig en vanlig strategi i innlærerspråk.

S0645-498 (Po): **Samfunnet ~~før~~ levde før " ikke så fort "*

Resultater fra tidligere negasjonsstudier antyder at innlærere bruker vanlige ordkombinasjoner som *helheter* og lagrer dem som en sekvens eller som en form for et mønster (Bolander, 1988). Sekvensen *ikke så + et adjektiv* er en frekvent kombinasjon som ofte brukes i dagligtalen for å modifisere et innhold, og det er derfor naturlig at innlærerne oppfatter dette som en enhet. I materialet ser man slike sekvenser igjen, spesielt i enkle språklige strukturer, noe som muligens kan forklares med at negasjonen opptrer som en uanalysert sekvens. Informanten har til og med markert at dette er en sekvens av ord ved å plassere anførselstegn før og etter *ikke så fort*. Når innlæreren har ment å bruke setningsnegasjon, men plasserer *ikke* foran et enkelt ledd, blir nektelsen i stedet kontrastiv og oppleves som konstituent nektelse:

ikke så fort, men sakte (jfr. 4.2.1). Setningen blir på denne måten ulogisk. Informanten har nok ikke ment å negere et enkelt ledd, men hele setningsinnholdet. Når negasjonssekvenser tilegnes som *ikke så + et adjektiv*, er det vanskelig å endre den innlærte, automatiserte sekvensen og fører gjerne til avvik av denne typen.

6.4.4.3 Preverbal negasjon

Avvikende helsetninger med preverbal negasjon innebærer at informanten plasserer negasjonsadverbet før det finite verbalet, mens den korrekte plasseringen av negasjon i norske helsetninger er etter. Denne feiltypen finnes kun blant de polske avvikende helsetningene og kan skyldes morsmålpåvirkning.

S0052-401 (Po): *Jeg aldri glemmer han*

Det finnes kun 5 av 28 forekomster av denne feiltypen blant avvikende helsetninger, og det ser derfor ut til at den postverbale negasjonsplasseringen er automatisert hos innlærerne. Dette stemmer for øvrig overens med tidligere forskning av innlæringsløypene av negasjon, hvor preverbal negasjon er en vanlig feilforekomst i tidlig innlæringsfase. Dette gjelder derfor ikke informantgruppene i mitt materiale, hvor flesteparten av dem har vært i Norge mellom 0-2 år og gjennomført minimum 200–400 timers norskopplæring (jfr. 5.3). Kritiske gjennomganger av engelske, tyske og svenske studier, har vist at mange studier har få belegg for preverbal negasjon i tidlig læringsfase. Blant annet påpeker Lund (1997) at innlæringsløypene ikke kan sies å gjelde for alle, og at de er mer naturlig for noen innlærere enn for andre (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 187).

Det kan heller tenkes at de preverbale feiltypene jeg finner i materialet blant avvikende hovedsetninger, heller er et resultat av tidligere nektingsstrukturer. Det er vanlig at innlærere noen ganger kan glemme former og strukturer som de har behersket på et tidligere tidspunkt. Flere studier har vist at "... tilegnelsen ikke bare er lineær, men at studier av språkinnlæreres produksjon over tid avdekker i mange tilfeller tilbakeslag og plutselige nydannelser" (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 303). I forhold til dette sier man gjerne at språkutviklingen er *u-formet*. Først tilegner og bruker innlæreren målpråkslike strukturer, deretter kommer det et tilbakeslag med mye feil eller overgeneraliseringer, før innlæreren til slutt er på høyde med

målspråksformene. Dette kalles ifølge Berggreen & Tenfjord (1999, s. 303) læring som restrukturering, og de preverbale helsetningsavvikene fra materialet kan være eksempel på nettopp dette. Et mellomspråk vil gjerne ha trekk fra ulike utviklingstrinn og kan dermed føre til avvik av dette slaget. Preverbale negasjonsavvik kan på dette nivået karakteriseres som såkalt *backsliding* av et tidligere overvunnet steg (Tveit, 2009, s. 35).

6.4.4.4 Inversjon

Inversjon har vært studert fra ulike perspektiv i andrespråksforskningen. Konklusjonen har vært at dette er et trekk som er vanskelig å tilegne seg og et av de siste som faller på plass i innlærerspråket, hvis det i det hele tatt gjør det.²⁵ Dette har blitt forklart på ulike måter, blant annet gjennom at det er en komplisert syntaktisk struktur som krever mye kapasitet av innlæreren. I Johansens undersøkelse (2007) av variasjon mellom inversjonskontekster, så hun på om det fantes belastningsfaktorer utenfor den gitte språklige konteksten som så ut til å påvirke anvendelsen av inversjon. Blant annet oppdaget hun at "... setningsadverbial i midtfeltet så ut til å være spesielt utslagsgivende, hvor samtlige kontekster som hadde setningsadverbialer i hennes materiale manglet inversjon" (Johansen, 2008, s. 66). Hagen (1992) har i sin undersøkelse av skriftlige arbeid på tre ulike tidspunkt, også kommet fram til at visse trekk belaster inversjonsanvendelsen. Han konkluderte med at: "Det underinverterte setninger tenderer mot å ha felles, synes å være at de inneholder trekk som belaster språkbrukerens informasjonsbehandlings-kapasitet i sterkere grad enn de korrekte inverterte setningene han får til" (Hagen 1992, s. 34 hentet fra Johansen, 2008, s. 53). Han mener derfor at kapasitetsbelastningen til hver enkelt kontekst enten fremmer eller hemmer inversjonsregelen.

Blant de avvikende helsetningene med negasjon og inversjonsavvik, vil jeg undersøke hvilken type foranstilt ledd som anvendes. På den måten vil jeg kunne undersøke om det er noe ved produksjonsforholdene i setninger med negasjon og inversjonsavvik som skiller seg fra setninger med negasjon og korrekte invertert struktur. Inversjonsavvik er framtredeende blant de polske avvikende helsetningene, der det

---

²⁵ "Fenomenet har blitt studert fra ulike teoretiske utgangspunkt og med ulike metoder, men de fleste er stort sett enige i at dette trekket er en utfordring for innlærerne, fordi det faller sent plass, om i det hele tatt" (Johansen, 2007, s. 18).

finnes 18 av 28 avvik av denne feiltypen, mens i det nederlandske materialet kun er 3 av 8 tilsvarende. Det finnes to undergrupper av inversjonsavvik som forekommer i helsetninger med negasjonsadverb i midtfeltet og jeg vil derfor ta for meg hver av dem²⁶.

a) Avvikende helsetninger med negasjon og overinversjon

Denne feiltypen innebærer at inversjonsregelen blir brukt i kontekster som ikke krever inversjon. Særlig etter sideordnende konjunksjoner som *og*, *eller* og *men*. Dette har blitt omtalt som resultat av feilaktige hypoteser om når det skal være inversjon (Lund 1997). Det fantes få forekomster av denne feiltypen i mitt materiale, noe som for øvrig stemmer overens med tidligere forskningsundersøkelser om inversjon der dette også er et marginalt problem (Brautaset, 1996, Tveit, 2009, s. 91). Det fantes kun ett eksempel i hver morsmålsgruppe av overinversjon i setninger med negasjon.

S0593-482 (Po): **Noen ganger diskuterer vi, har forskjellige meninger, men krangler vi aldri*

S0425-301 (Ne): **Og liker jeg det ikke at dersom alle kan ringe meg når som helst*

Som eksempelsetningene ovenfor illustrerer, forekommer overinversjon i sammenheng med konjunksjonene (*men* eller *og*) der informantene overgeneraliserer inversjonsregelen. På grunn av den lave forekomsten, ser det dermed ikke ut å være en tendens til at negasjonsadverbialet utløser denne feiltypen.

b) Avvikende helsetninger med negasjon og underinversjon

Underinversjon forekommer i helsetninger som skulle hatt inversjon, som følge av et ikke-subjekt i forfelt (Tveit, 2009, s. 69). I stedet blir verbet stående galt plassert bak subjektet, som i vanlig helsetningsordstilling med enkel struktur og subjekt i forfelt. Dette er en avvikstype som ofte forekommer i mellomspråk, og som innebærer at informantene ikke identifiserer at setningskonteksten krever inversjon. Særlig ser det ut til negasjonsadverbial i midtfeltet er utslagsgivende for denne feiltypen, ettersom det er flest underinverterte setninger med negasjon i materialet. Blant de korrekte inverterte setningene, hadde tidsadverbial og adverbiale leddsetninger en positiv virkning på inversjonsanvendelsen. Når det gjelder de avvikende helsetningene med

---

²⁶ Helsetninger med feilinversjon, det vil si at informanten har forstått at han/hun skal inverttere men mestrer ikke regelen (Lund, 1997), forekommer ikke i forbindelse negasjonsadverb i midtfeltet i mitt materiale.

underinversjon, er det også flest tilfeller av tidsadverbial i forfelt som gir avvikende struktur.

S0786-676 (Po): **Nå vi må ikke bli hjemme...*

Underinversjon vises i de fleste av de 18 avvikende polske helsetninger med inversjonsavvik. De nederlandske avvikende helsetningene med inversjonsavvik består kun av underinversjon. Tendensen til underinverterte helsetninger med negasjon i materialet, kan ha å gjøre med at negasjon med hjelpeverb i helsetninger er ifølge Hytenstam (1977) innlært som en uanalysert enhet (jfr. 3.1.1). Det betyr at *hjelpeverb + negasjon* slik som i eksempelet ovenfor, ikke er en gjennomanalysert enhet, men en sekvens som kun innebærer automatisk prosessering. Når anvendelsen av inversjon medfører kontrollert prosessering, betyr det at informanten har mindre ressurser til rådighet til andre faktorer i setningen. Dermed fører den komplekse strukturen til høy grad av kapasitetsbelastning når negasjonen krever endring i rekkefølge i en allerede automatisert sekvens som *hjelpeverb + negasjon*.

Når det gjelder underinverterte helsetninger med negasjon, vil jeg til slutt vise et eksempel fra materialet som samtidig illustrerer en metodisk problemstilling jeg har vært inne på tidligere (jfr. 5.2).

S0374-123 (Ne): **Bare den betjening er ikke alltid veldig bra*

Om setningen kun leses og tolkes isolert, ville setningen blitt kodet som korrekt i betydningen: *Betjeningen er ikke alltid så bra*. Negasjon opptrer i en setning med enkel struktur. Når jeg har hatt mulighet til å lese tekstene manuelt, vil jeg tolke setningen ut i fra konteksten. Dermed vil jeg i større grad kunne nærme meg hva informanten har hatt intensjon om å få fram med setningen. For å illustrere hvorfor jeg tolker setningen som avvikende, har jeg tatt med et lite utdrag fra teksten:

*"Jeg var i Paris for bare tre dager. Jeg var fredagskveld i Paris . Den første hva jeg gjorde , etter jeg har meg meldet på hotel , var søker for et godt restaurant. Et var Pariser inbyggerene spiser . Fordi disse restaurantene har godt mat for rimelige priser. **Bare den betjening er ikke alltid veldig bra.**"*

Informanten skriver om et besøk i Paris. Han eller hun ønsker å spise på en lokal restaurant, fordi maten er kjent for å være god og rimelig. *Imidlertid er ikke betjeningen alltid så bra.* Siden jeg tolker setningen i denne betydningen, blir den kodet som avvikende med inversjonsavvik av typen underinversjon. Dette stemmer for øvrig overens med kodingen som er blitt foretatt i ASK-korpuset og jeg støtter meg derfor til denne tolkningen. Som jeg også har nevnt tidligere, vil noen analyseenheter være problematiske å tolke. Dette illustrerer et metodisk problemområde som er viktig å nevne.

6.4.5 Leddsetninger

Ut i fra Pienemanns modell ser man språkutvikling i sammenheng med kapasiteten til å endre rekkefølgen mellom ledd i setningen. Det er først på siste stadium at innlæreren har utviklet tilstrekkelige kognitive ressurser til å beherske ordstilling i leddsetninger. Det kreves mye kapasitet for å endre plassering mellom verb og negasjonsadverbial fra helsetning til leddsetning. Først og fremst må innlæreren identifisere leddsetningskonteksten for å kunne plassere negasjonsadverbialet korrekt foran verbet. Til dette kreves det en analytisk evne som gjør det mulig å skille mellom helsetning og leddsetning. Dette regnes for å være siste stadium i Pienemanns modell av prosesseringsbegrensninger (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 293). Identifiseringen skjer som oftest ved hjelp av en subjunksjon som også forteller hvilken leddsetningstype vi har med å gjøre og dermed hvilken funksjon den har i leddsetningen.

I denne delen av undersøkelsen vil jeg se på bruk av enkle og sammensatte verbalformer i leddsetninger med negasjon. Å forandre den interne rekkefølgen fra helsetning til leddsetning med enkel verbalform, er i seg selv en utfordrende oppgave. Om innlærerne velger å bruke sammensatte verbalformer, vil det kreve ekstra belastning ettersom den postverbale strukturen ved sammensatt verbalform i helsetninger mest sannsynlig er innlært som en uanalysert enhet. For å plassere negasjonen korrekt, må innlæreren vite hvilke deler enheten er sammensatt av for å kunne endre rekkefølgen. Jeg vil derfor undersøke produksjonsforholdene og beskrive bruk av enkle og sammensatte verbalformer i negerte leddsetninger.

6.4.5.1 Bruk av feltskjema

I det følgende vil jeg vise hvordan jeg har brukt feltskjema (skjema B for leddsetninger) til å undersøke plassering av negasjon i leddsetninger med enkle og sammensatte verbalformer. Siden setningsskjemaet kun forutsetter korrekte strukturer, har jeg merket avvikende strukturer som ikke passer inn i skjemaet med stjerne. Jeg vil vise hvordan bruk av enkel og sammensatt verbalform i noen tilfeller resulterer i korrekt og avvikende leddsetningsordstilling.

Enkel struktur (leddsetninger med negasjon og enkelt verbal):

a) S0075-34 (Ne)

**Forbinder-
felt**

Midtfelt

Slutfelt

		n	a	v		V	N	A
<i>fordi</i>		<i>du</i>	<i>ikke</i>	<i>liker</i>			<i>den</i>	

Eksempel a) er et eksempel på korrekt preverbal negasjonsplassering i leddsetning med enkel verbalform.

b) S0024-11 (Ne)

**Forbinder-
felt**

Midtfelt

Slutfelt

		n	a	v		V	N	A
<i>*som</i>			<i>har</i>	<i>ikke</i>			<i>så mange elever</i>	

Eksempel b) har avvikende plassering av negasjonsadverbialet etter verbalet. I forhold til setningsskjemaet havner *ikke* på verbalplassen i midtfeltet, mens verbet havner på adverbialplassen. Plasseringen av leddene i posisjon *a* og *v* i midtfeltet skulle vært motsatt. Dette viser avvikende postverbal negasjonsplassering i leddsetninger ved enkel verbalform.

Kompleks struktur (leddsetninger med negasjon og sammensatt verbal):

a) S0052-402 (Po)

**Forbinder-
felt**

Midtfelt

Slutfelt

		n	a	v		V	N	A
<i>at</i>		<i>han</i>	<i>ikke</i>	<i>kunne</i>		<i>dø</i>		

Eksempel a) har korrekt preverbal negasjonsplassering i leddsetning med sammensatt verbal der negasjonen er plassert før verbene.

b) S0786-677 (Po)

**Forbinder-
felt**

Midtfelt

Slutfelt

		n	a	v		V	N	A
* <i>som</i>		<i>vi</i>	<i>må</i>	<i>ikke</i>		<i>glemte</i>		

Eksempel b) har avvikende struktur ved at *ikke* blir feilplassert på verbalplassen i midtfeltet. Dette resulterer i hovedsetningsordstilling ved sammensatt verbal, hvor *ikke* kommer i mellom det finite hjelpeverbet (*må*) og det infinite hovedverbet (*glemte*)²⁷. I stedet skulle negasjonen vært plassert før verbene i midtfeltet på *a* som er posisjonen for setningsadverbialer. Dette er et eksempel på avvikende postverbal negasjonsplassering i leddsetning med sammensatt verbal.

6.4.5.2 Innlæring av negasjon ved enkel og sammensatt verbalform

Hyltenstam oppdaget at den syntaktiske konteksten så ut til å ha konsekvenser for innlæring av negasjon. Plasseringen av *inte* i helsetninger ble først tilegnet ved verbet *vara* og enkle modalverb, mens i leddsetninger så det ut til at plassering av *inte* før verbet tilegnes tidligere ved enkle hovedverb enn ved hjelpeverb (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 293). Det viste seg altså å være forskjell i plassering av negasjon i

²⁷ I eksempelsetning har ikke informanten brukt infinitiv form av hovedverbet. Ved bruk av sammensatt verbal skal dette verbet stå i infinitiv eller perfektum partisipp. Informanten har nok hatt intensjon om å bruke verbet i infinitiv form, og jeg tolker den derfor slik.

forhold til hjelpeverb og finitte hovedverb i hel- og leddsetninger (Bolander, 1988, s. 207). Basert på Hyltenstams resultat viser følgende oppstilling hvordan plasseringen av negasjon tilegnes ved ulike verbformer i hel- og leddsetninger:

Ved helsetninger:

- a) Postverbal negasjon, sammensatt verbalform
- b) Postverbal negasjon, enkel verbalform

Ved leddsetninger:

- a) Preverbal negasjon, enkel verbalform
- b) Preverbal negasjon, sammensatt verbalform

Innlæringen av negasjon ved enkel og sammensatt verbalform er omvendt i hel- og leddsetninger. Den postverbale negasjonsplassering i helsetninger med sammensatt verbal er ifølge Hyltenstam, den første negasjonsstrukturen som tilegnes. Andre forskere (Hammarberg (1979), Jordens (1980) og Lund (1997)) har forklart dette med at innlærerens plassering av negasjon har vært knyttet til det semantisk tunge verbet²⁸. Dette kan være grunnen til at innlærere tidlig i utviklingsløypen ofte har avvikende plassering av negasjon ved enkel verbalform (preN) og korrekt ved sammensatt verbalform (postN) i helsetninger. Når det gjelder leddsetninger, kan dette også forklare hvorfor negasjon ved sammensatt verbalform tilegnes sist (Andresen, 2006, s. 86). Hyltenstam forklarer derimot at den postverbale negasjonsplassering ved sammensatt verbalform i helsetninger kan ha sammenheng med at innlærere tilegner seg strukturen som en uanalysert enhet (*finitt verb + negasjon + infinitt verb*) (jfr. 3.1.1.).

6.4.5.3 Fordeling av leddsetningstyper

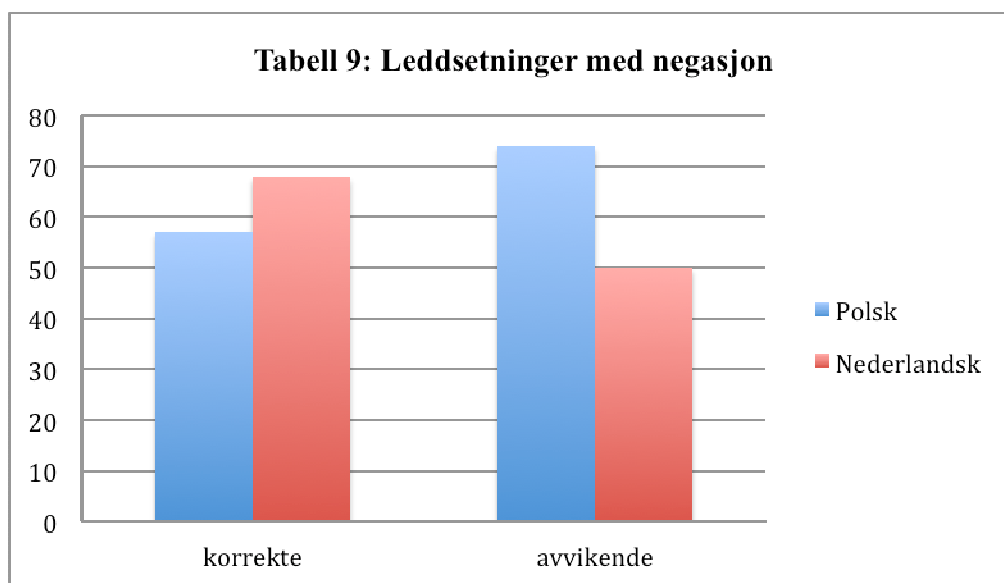
Jeg vil presentere leddsetningene og å gi en oversikt over det totale antallet som finnes i materialet fordelt etter korrekte og avvikende strukturer. Korrekte leddsetninger innebærer at negasjonen er plassert før verbet (preN), mens i avvikende leddsetninger er negasjonens plassert etter verbet (postN).

---

²⁸ (Hentet fra Andresen, 2006 s. 86)

Tabell 9: Oversikt over korrekte og avvikende leddsetninger i materialet

Leddsetninger med negasjon	korrekte	avvikende	Total
Polsk	57	74	131
Nederlandsk	68	50	118
Leddsetninger med negasjon i %	korrekte	avvikende	Total
Polsk	43.5	56.5	100.0
Nederlandsk	57.6	42.4	100.0

Tabell 9 viser hvordan korrekte og avvikende leddsetninger fordeler seg i materialet (jfr. tabell 5). Det ser ut til å være en forskjell mellom morsmålsgruppene i å beherske preverbal negasjonsplassering i leddsetninger. Dette er avgjørende for at en leddsetning skal kodes som korrekt²⁹. Tabellen viser at polske informanter har flest forekomster av avvikende leddsetninger sammenlignet med nederlandske informanter. Når det gjelder korrekte leddsetninger, har polske informanter færre korrekte strukturer sammenlignet med nederlandske informanter. Forholdet mellom korrekt og avvikende leddsetninger er altså motsatt mellom de to informantgruppene. I det følgende vil jeg gi presentere hvilke leddsetningstyper med negasjon som opptrer i materialet.

²⁹ Et unntak er *at*-setninger og *fordi*-setninger, som kan ha hovedsetningsordstilling når et adverbialt ledd følger like etter subjunksjonen (L. A. Kulbrandstad, 2005).

6.4.5.4 Hovedinndeling

a) Implikative leddsetninger

Det karakteristiske for implikative leddsetninger er at kjernen i frasen som de er en del av, spiller en betydningsmessig rolle i leddsetningen. Denne kjernen kalles korrelat og fungerer som et fellesledd som knytter leddsetningen til oversetningen³⁰ (L. A. Kulbrandstad, 2005). I materialet består implikative leddsetninger av relativsetninger og adverbiale leddsetninger. Relativsetninger er ledd-delsetninger som ikke utgjør et helt setningsledd alene, men inngår som en del av et setningsledd.

S0407-239 (Ne): *Jeg ville leie en leilighet som ikke er så veldig stor*

Implikative adverbiale leddsetninger består av stedssetninger (innledet med *der* og *hvor*) og tidssetninger (innledet med *da*, *når* eller *mens*). De er bygd opp på samme måte som relativsetninger, det vil si at de vanligvis har et korrelat i oversetningen.

S0419-281 (Ne): *Et sted der jeg ikke skal kjede meg*

b) Eksplikative leddsetninger

Eksplikative leddsetninger er uten et slikt fellesledd i oversetningen. De består av nominale og adverbiale leddsetninger på grunnlag av innlederord og funksjon. Nominale leddsetninger kan opptre med de fleste funksjonene som nominale ledd kan ha, det vil si som subjekt, predikativ, objekt og som utfylling i en preposisjonsfrase. Dessuten kan de fungere som apposisjon (L. A. Kulbrandstad, 2005, s. 234). Innenfor denne kategorien av leddsetninger finner vi *at*-setninger, infinitivkonstruksjoner innledet av *å* og objektsinfinitiver uten *å*. I følgende eksempel har *at*-setningen funksjon som objekt i helsetningen, noe som for øvrig ser ut til å være den vanligste funksjonen blant de nominale leddsetningene i materialet:

S0649-507 (Po): *Det er vanlig at de ikke har tid til å bli sammen med barn*

---

³⁰ Den setningen som leddsetningen er en del av, kalles oversetning. I implikative leddsetninger er fellesleddet en abstrakt enhet som er representert på to steder: i oversetningen og ved den tomme plassen til slutt i leddsetningen, der leddet er underforstått (Faarlund et al., 1997, s. 976).

Eksplikative adverbiale leddsetninger opptrer som adverbial og har stort sett de samme semantiske funksjonene i setningen som andre adverbialer. I de fleste tilfeller blir denne funksjonen angitt gjennom innlederordet, enten som en subjunksjon eller som et adverb. Denne gruppen leddsetninger uttrykker et årsak–følge–forhold til hverandre og innledes av diverse subjunksjoner som *fordi*, *slik at*, *siden*, *når* osv. (L. A. Kulbrandstad, 2005, s. 230). Etter betydning blir vanligvis de adverbiale leddsetningene delt inn i ulike undertyper. I materialet innledes flesteparten av de eksplikative adverbiale leddsetningene med innlederordene *fordi* og *hvis*, og tilhører undergruppene årsakssetninger og betingelsessetninger.

Årsakssetning:

S0169-472 (Po): *Det er et vanskelig tema til meg fordi jeg ikke har barn*

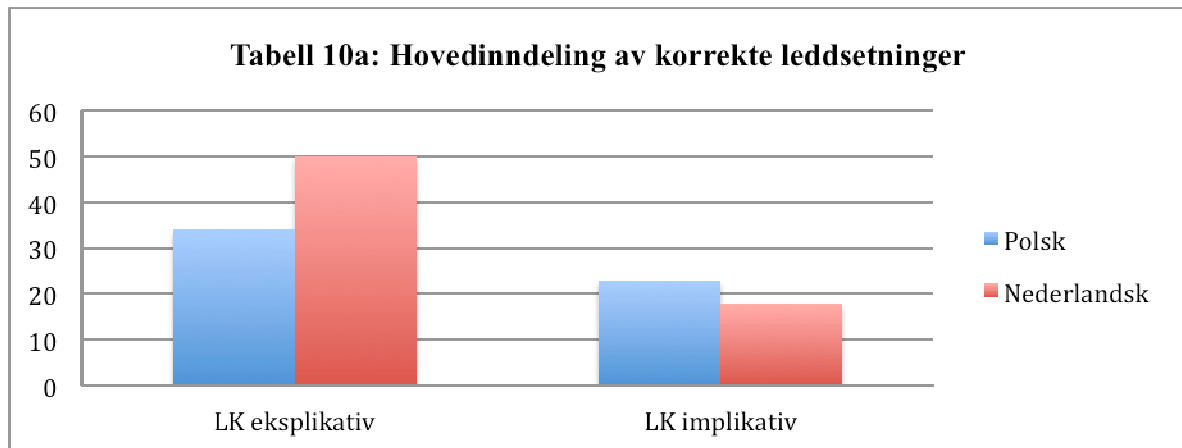
Betingelsessetning:

S0382-156 (Ne): *Hvis de ikke får det tidlig skal det være vanskelig for samfunnet å hjelpe dem i framtiden*

Tabell 10a og 10b viser hvordan de korrekte og avvikende leddsetningene i materialet fordeler seg etter en hovedinndeling av eksplikative og implikative leddsetninger.

Tabell 10a: Hovedinndeling av korrekte leddsetninger

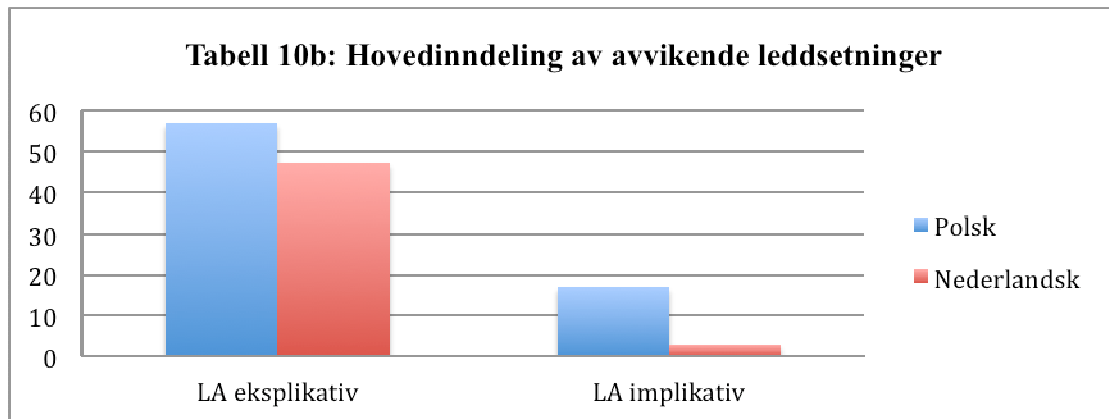
Hovedinndeling av korrekte leddsetninger	LK eksplikativ	LK implikativ	Total
Polsk	34	23	57
Nederlandsk	50	18	68
Hovedinndeling av korrekte leddsetninger i %			
Polsk	59.6	40.4	100.0
Nederlandsk	73.5	26.5	100.0

Polske informanter har produsert totalt 57 korrekte leddsetninger med negasjon. 60 % er eksplikative leddsetninger, mens 40 % er implikative leddsetninger med negasjon. Nederlandske informanter har produsert totalt 68 korrekte leddsetninger med negasjon, hvor 73,5 % er eksplikative leddsetninger og 26,5 % er implikative. Tabellen viser at det er flest forekomster av korrekte, eksplikative leddsetninger med negasjon og at nederlandske informanter har flere forekomster av leddsetninger med korrekte strukturer.

Tabell 10b: Hovedinndeling av avvikende leddsetninger

Hovedinndeling av avvikende leddsetninger	LA eksplikativ	LA implikativ	Total
Polsk	57	17	74
Nederlandsk	47	3	50
Hovedinndeling av avvikende leddsetninger i %			
Polsk	77.0	23.0	100.0
Nederlandsk	94.0	6.0	100.0

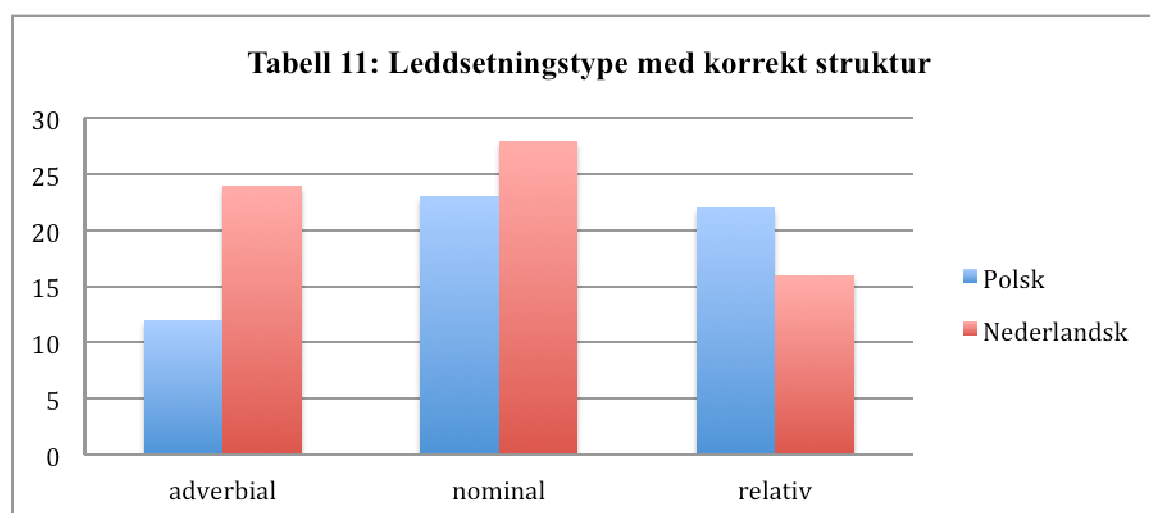
Polske informanter produsert totalt 74 avvikende leddsetninger med negasjon. 77 % er eksplikative leddsetninger og 23 % er implikative. Nederlandske informanter har produsert totalt 50 avvikende leddsetninger med negasjon, hvor hele 94 % er avvikende eksplikative leddsetninger, mens kun 6 % er implikative. Tabellen viser at polske informanter har flest forekomster av leddsetninger med avvikende plassering av negasjon, det vil si postverbal negasjon i leddsetninger som krever preverbal negasjon. Blant begge morsmålsgrupper fantes det flest avvikende eksplikative leddsetninger, men den polske gruppen skiller seg ut ved å ha flere forekomster av avvikende implikative leddsetninger enn den nederlandske gruppen.

Høy forekomst av eksplikative leddsetninger forekommer både med korrekt og avvikende struktur. Dette kan bety informantene er under utvikling til å kunne skille mellom helsetning og leddsetning. Noen ganger identifiseres de eksplikative leddsetningene hvor informantene bruker preN-struktur. Andre ganger klarer ikke informantene å skille mellom hel- og leddsetningskontekst og bruker postN-struktur. Dette resulterer i variasjon mellom korrekte og avvikende leddsetninger. Jeg vil derfor undersøke nærmere hvilken leddsetningstype som opptrer med flest korrekte og avvikende strukturer i materialet.

Tabell 11: Oversikt over leddsetningstyper med korrekt struktur

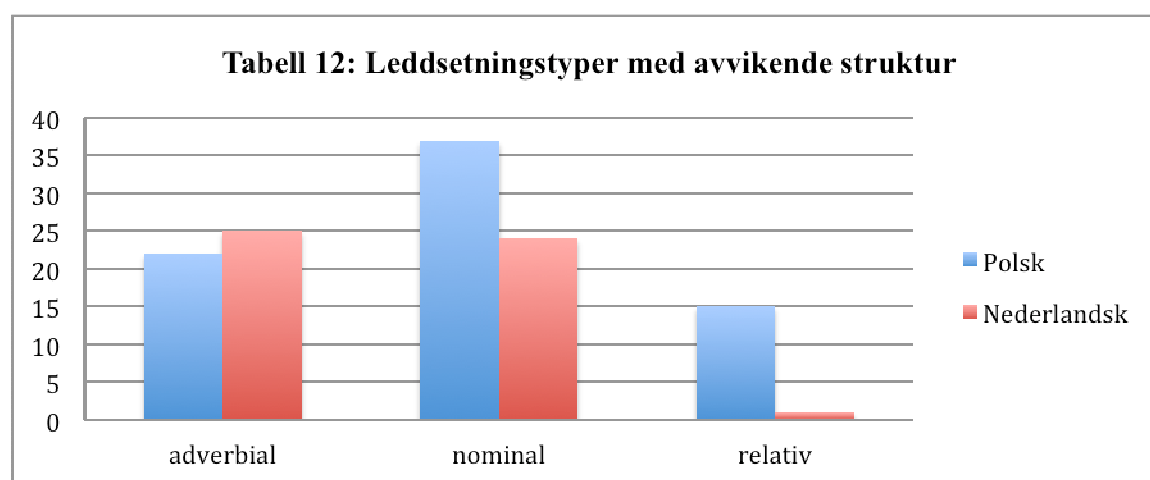
Leddsetningstype med korrekt struktur	adverbial	nominal	relativ	Total
Polsk	12	23	22	57
Nederlandsk	24	28	16	68
Leddsetningstype med korrekt struktur i %	adverbial	nominal	relativ	Total
Polsk	21.1	40.4	38.6	100.0
Nederlandsk	35.3	41.2	23.5	100.0

Tabellen viser at det er høy forekomst (ca. 40 %) korrekt preverbal negasjonsplassering blant nominale leddsetninger i begge morsmålsgrupper. Atsetninger er særlig framtrødende i materialet og har oftest funksjon som objekt (jfr. 6.3.2). Blant den polske informantgruppen finnes det flere forekomster av relativsetninger enn den nederlandske gruppen. Når det gjelder adverbiale leddsetningstyper, er forholdet motsatt. Her er det færre forekomster blant den polske gruppen og flere forekomster blant den nederlandske. Som nevnt tidligere (jfr. 6.4.5.4 b), er det flest forekomster av innlederordene *fordi* og *hvis* blant adverbiale leddsetninger som tilhører undergruppene årsakssetninger og betingelsessetninger.

Tabell 12: Oversikt over leddsetningstyper med avvikende struktur

Leddsetningstyper med avvikende struktur	adverbial	nominal	relativ	Total
Polsk	22	37	15	74
Nederlandsk	25	24	1	50
Leddsetningstyper med avvikende struktur i %	adverbial	nominal	relativ	Total
Polsk	29.7	50.0	20.3	100.0
Nederlandsk	50.0	48.0	2.0	100.0

Tabellen viser at den polske gruppen har flest forekomster av avvikende nominale leddsetninger. Som de korrekte nominale leddsetningene, er det også flest avvikende *at*-setninger i denne gruppen. Den nederlandske gruppen har relativ lik fordeling mellom avvikende adverbiale og avvikende nominale leddsetninger (ca. 50 %). Blant de adverbiale leddsetningene i den nederlandske gruppen, er det flest av typen årsakssetninger innledet med *fordi* som har avvikende struktur. Denne undergruppen ble også brukt i flest tilfeller blant de korrekte leddsetningene. Den polske gruppen skiller seg ut ettersom de har et høyere antall avvikende relativsetninger, mens den nederlandske gruppen kun har ett tilfelle av denne leddsetningstypen.

S0747-599 (Po): *Jeg synes at det er verdier f.eks. kjærlighet som kan man ikke kjøpe*

Som-setninger byr på samme ordstillingsutfordring som andre leddsetninger, men skiller seg ut ved og ikke å være et selvstendig setningsledd slik som de andre leddsetningene (Mac Donald, 1997, s. 147). Dette kan være en grunn til at konteksten

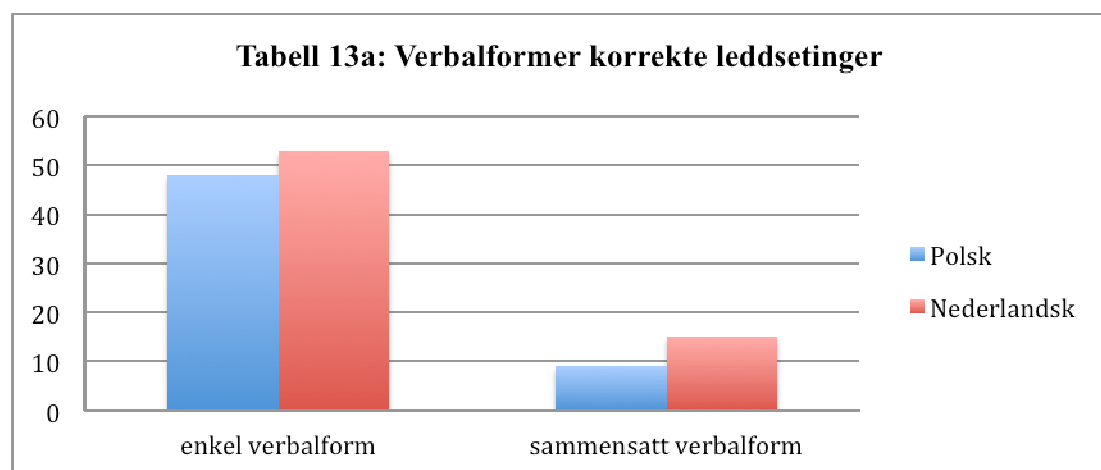
ikke blir gjenkjent og identifisert som en leddsetningskontekst, og at informantene dermed overgeneraliserer den postverbale helsetningsordstillingen.

Det ser ut til å være en tendens i leddsetningsmaterialet at samme leddsetningstype opptrer med både korrekt og avvikende struktur. Blant annet gjelder dette de nominale *at*-setningene i begge morsmålsgrupper. Dette kan være en indikasjon på at informantene er på vei mot å foreta et fullstendig skille mellom hel- og leddsetningsordstilling. I denne prosessen kan det oppstå variasjon. Enkelte subjunksjoner kan føre til at innlærerne identifiserer leddsetningskonteksten raskere enn andre. I andre tilfeller kan det være flere faktorer i leddsetningen som tar oppmerksomhetsressurser fra informanten, slik at han eller hun ikke har kapasitet til å registrere leddsetningskonteksten. Dette vil føre til avvikende postverbal plassering i leddsetninger.

En annen grunn til at avvikene befinner seg i leddsetningene, kan ha sammenheng med bruk av sammensatte verbalformer. Som Hyltenstam påpekte, vil den postverbale negasjonsregelen ved sammensatt verbalform i helsetninger kunne være innlært som en automatisk, uanalysert enhet. Når innlærerne utvikler sin kompetanse om leddsetninger, kreves det kontrollert prosessering for å gjennomanalysere den allerede automatiserte strukturen. Det vil si at oppmerksomheten i setningen rettes mot å endre den interne komposisjonen mellom verbene og negasjonsadverbialet. Utfordringen i dette tilfellet, er at automatiserte enheter er vanskelig å endre når de først er etablert (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 109). Når den postverbale negasjonsplasseringen ved sammensatt verbal er innlært tidlig i løypen som en uanalysert enhet, vil det kreve ekstra kapasitet fra innlæreren å gjennomanalysere denne enheten. I det følgende vil jeg undersøke om bruk av enkel og sammensatt verbalform kan ha sammenheng med korrekt og avvikende strukturer.

Tabell 13a: Oversikt over verbalformer i korrekte leddsetninger

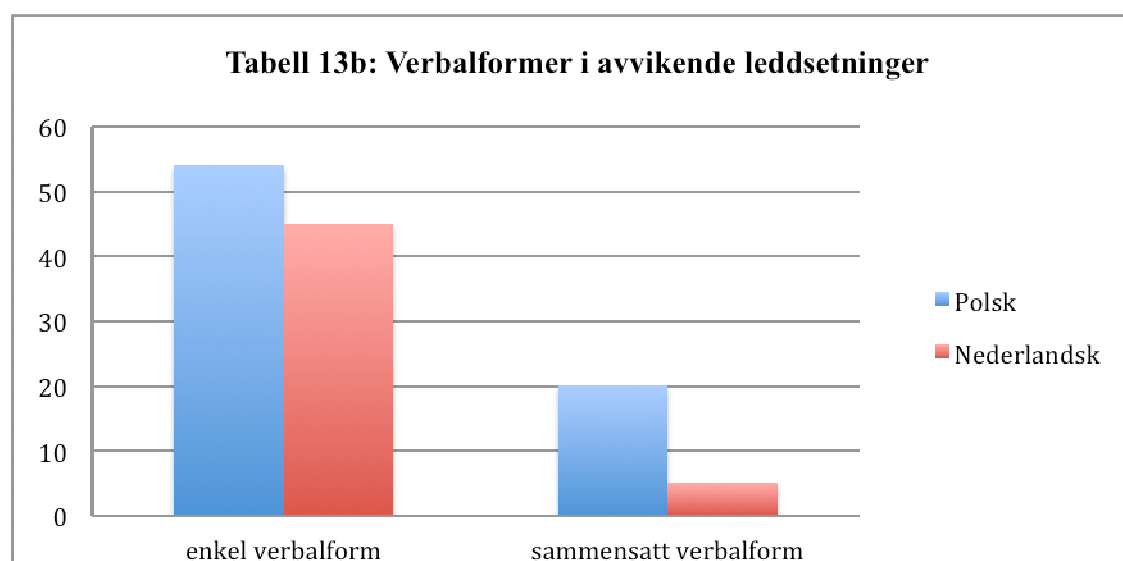
Verbalform i korrekte leddsetninger	Enkel verbalform	Sammensatt verbalform	Total
Polsk	48	9	57
Nederlandsk	53	15	68
Verbalform i korrekte leddsetninger i %	Enkel verbalform	Sammensatt verbalform	Total
Polsk	84.2	15.8	100.0
Nederlandsk	77.9	22.1	100.0

Ut fra tabell 13a kan vi se det er flest forekomster av enkel verbalform i korrekte leddsetninger i begge morsmålsgrupper (ca. 80 %). Bruk av sammensatt verbalform i negerte leddsetninger forekommer i ca. 20 % av leddsetningen. De fleste informantene i begge morsmålsgrupper bruker enkel verbalform. Dette kan være fordi informantene ikke har nådd det siste utviklingsstadiet i Hyltenstams innlæringsløype der preverbal negasjon ved sammensatt verbalform er det siste som tilegnes. For øvrig viser tabellen at nederlandske informanter i større grad enn polske har flere korrekte preverbale plasseringer ved sammensatt verbal i leddsetninger. Dette kan tyde på at de nederlandske informantene er nærmere Hyltenstams endelige steg i innlæringsløypen. Om Hyltenstams innlæringsrekkefølge skulle stemme overens med mitt materiale, vil det tilsi at jeg vil finne flere forekomster av avvikende postverbal negasjonsplassering i leddsetninger med sammensatt verbalform.

Tabell 13b: Oversikt over verbalform i avvikende leddsetninger

Verbalform i avvikende leddsetninger	Enkel verbalform	Sammensatt verbalform	Total
Polsk	54	20	74
Nederlandsk	45	5	50
Verbalform i avvikende leddsetninger i %	Enkel verbalform	Sammensatt verbalform	Total
Polsk	73.0	27.0	100.0
Nederlandsk	90.0	10.0	100.0

Innenfor bruk enkel verbalform har polske informanter 73 % avvikende leddsetninger og nederlandske informanter har tilsvarende 90 %. Når det gjelder bruk av sammensatt verbalform i avvikende leddsetninger, har polske informanter 27 % og nederlandske har 10 %. Polske informanter skiller seg ut ved å ha flere avvikende strukturer med sammensatt verbalform enn de nederlandske.

Som tidligere vist (jfr. Tabell 10), var det flest avvikende nominale *at*-setninger i den polske gruppen. Det interessante er at i den polske gruppen består de avvikende nominale *at*-setninger. Følgende eksempler fra det polske materialet illustrerer dette:

S0763-626 (Po): ... *at de f.eks kan ikke komme på jobb*

S0770-649 (Po): ... *at jeg kan ikke fårsto det som kommer nye*

Det kan skyldes to forhold. For det første kan det ha å gjøre med identifisering av leddsetningskontekst. *At*-setninger er spesielle i norsk ettersom de både kan ha helsetningsordstilling (skjema A) og leddsetningsordstilling (skjema B). Dette er tilfeller der *at*-setninger gjengir utsagn i indirekte framstilling. Imidlertid kan slik indirekte framstilling også følge leddsetningsskjema (L. A. Kulbrandstad, 2005, s. 278). På grunn av den varierende leddstillingen, kan det se ut til at informantene overgeneraliserer helsetningsordstillingen til å gjelde alle kontekster der *at* brukes.

Det andre forholdet kan ha å gjøre med verbalformen som er brukt. I den polske gruppen med avvikende leddsetninger, var det flest tilfeller av nominale *at*-setninger med sammensatt verbal. Dette illustreres i eksempelsetningene ovenfor. Tidligere nevnte jeg at den postverbale plasseringen ved sammensatt verbal i helsetninger kan være innlært som en uanalysert enhet. Når informantene da begynner å bruke leddsetninger med sammensatt verbal, er det lett for at den automatiserte strukturen overføres. Dette er fordi det er vanskelig å endre allerede innarbeidete strukturer. Det krever mye kognitiv kapasitet og bruk av sammensatt verbal i leddsetninger kan derfor være for belastende til at strukturen blir korrekt. Dette stemmer for øvrig overens med materialet hvor det er flest tilfeller av korrekte strukturer med enkel verbalform.

7. Drøfting

Målet med undersøkelsen har vært å finne ut hvordan polske og nederlandske informanter bruker enkle og komplekse strukturer i negerte setninger. I den sammenheng har jeg brukt begrepene *enkel* og *kompleks* struktur i forhold til den kognitive kapasiteten som kreves i en og samme setning. Ut fra dette formulerte jeg problemstillingen:

Hvordan bruker informantene enkle og komplekse strukturer i negerte setninger?

Hovedfunnet av undersøkelsen viser at det forekommer høy korrekthet i negerte setninger som er et resultat av bruk av enkle strukturer. Med utgangspunkt i dette spør jeg om høy korrekthet av negasjon forekommer i *enkle* strukturer fordi informantene underproduserer (bevisst eller ubevisst) bruk av negasjon i mer *komplekse* strukturer. Jeg mener at ubevisst underproduksjon kan kobles til forhold ved selve produksjonen av setninger med negasjon. Bevisst underproduksjon mener jeg kan knyttes til utenomspråklige faktorer som kan påvirke produksjonen. Når det gjelder produksjonsforhold, har jeg undersøkt helsetninger og leddsetninger hver for seg. Dette er fordi det er ulik leddstilling i de to setningstypene, som kan gi ulike forutsetninger for å mestre negasjon. I helsetninger har jeg sett på produksjonsforhold knyttet til ledd i forfelt og i leddsetninger har jeg undersøkt produksjonsforhold med tanke på bruk av enkel og sammensatt verbalform..

7.1 Produksjonsforhold

Negasjon blir først og fremst brukt i fortellende helsetninger hvor negasjonsadverbialet har sin posisjon i midtfeltet på *a*-plassen som gir postverbal negasjonsplassering. Tidligere forskning har vist at negasjonsadverbialer i midtfeltet forstyrrer en innlærers kapasitet til å mestre andre trekk i setningen som krever oppmerksomhet. Blant annet gjelder dette mestring av inversjonsregelen. Jeg valgt å se dette fra et annet perspektiv. Er det forhold ved produksjonen som gjør at informantene ubevisst velger enkle strukturer som krever mindre kapasitet? Trekk som krever oppmerksomhet og som ikke enda er automatisert, vil kunne føre til avvik når en av reglene ikke beherskes fullt ut. Det vil si at informanten ubevisst kan velge å bruke negasjon i setninger som er mindre pressende, enn å produsere negasjon i

komplekse strukturer som innebærer å ha kontroll med flere prosesser samtidig. Dette ser ut til å være tilfellet i mitt materiale. Ubevisst velger informantene å bruke negasjon i enkle strukturer. En interessant observasjon er at i komplekse setninger som fører til avvikende struktur, er det inversjonsanvendelsen som svekkes og ikke negasjonsregelen i seg selv. Dette kan skyldes at inversjon tilegnes senere enn negasjon. Når negasjonsregelen blir automatisert, er det sannsynlig at informantene vil prøve ut mer komplekse strukturer. Hvis negasjonsregelen fortsatt innebærer kontrollert prosessering, er det avgjørende at strukturen er enkel for at regelen skal kunne beherskes.

Når det gjelder leddsetninger, vil jeg fremheve ulike forhold som resulterte i avvik. Innlærere blir introdusert for negasjonsregelen enten gjennom innputt i det daglige eller fra undervisning. De trenger kunnskap om regelens omvendte plassering mellom verb og setningsadverbial i helsetning *v-a* og i leddsetning *a-v*. Med andre ord når negasjonen plasseres før eller etter verbet. For å finne ut når de ulike plasseringsreglene for negasjon skal brukes, forutsetter det at innlærerne kan identifisere og skille mellom leddsetnings- og helsetningskontekst. Dette ser ut til å være hovedutfordringen for innlærerne. I leddsetningene blir regelen for helsetninger overgeneralisert og fører til avvikende bruk. Slik ufullstendig identifisering av setningstypene kan være en av årsakene til at avvikene opptrer.

Overgeneralisering er et tegn på at innlærerne har bevissthet om målspråksregelen for negasjon. Informantenes overforbruk av regler kan være en viktig kilde til opplysninger om mellomspråket som et eget system og gir oss kunnskaper om innlærerens hypoteser om målspråket (Johansen, 2007, s. 31). Utfordringen er å vise når overgeneraliseringen faktisk finner sted. Overbruk av avvikende postverbal negasjonsplassering ved sammensatt verbal i leddsetninger, kan like gjerne være en form for helfraseinnlæring som innlærerne viderefører til å gjelde leddsetninger. Dette er strukturer som allerede finnes i målspråket og som blir oppfattet korrekt i visse sammenhenger. I leddsetninger fører automatiserte postverbale negasjonsplasseringer til avvikende struktur. Dette viser tilbake til problemstillinger knyttet rundt produksjonsforhold, nemlig at automatiserte strukturer er svært vanskelig å endre og krever mye kognitiv kapasitet fra innlæreren. På denne måten knyttes avvik i leddsetninger til produksjonsforhold.

Resultatet fra leddsetningene viste overproduksjon av enkle verbalformer. Dette mener jeg har å gjøre med hvor informantene befinner seg i innlæringsløypen. Negasjon ved sammensatt verbal er noe av det siste som tilegnes. At informantene bruker flest strukturer med enkel verbalform, kan være fordi informantene ennå ikke har nådd det siste stadiet. Utfordringen informantene ser ut til å ha ved preverbal plassering ved sammensatt verbal, har i tidligere forskning blitt knyttet til negasjonens plassering før det semantisk tunge verbet. Et hjelpeverb vil ikke knytte til seg like stor oppmerksomhet i den forstand og kan være en grunn til at innlærerne plasserer negasjonen etter hjelpeverbet i leddsetninger.

En alternativ forklaring på hvorfor negasjon kun opptrer i enkle strukturer, kan ligge i bruk av uanalyserte enheter. Jeg vil argumentere for at en god del av de korrekte negasjonsplasseringene i helsetningene og de avvikende i leddsetningene kan henge sammen med den ubevisste bruken av uanalyserte enheter. Et slikt syn finner også en viss støtte hos Bolander (1987), som argumenterer for at en del av de vanligst negerte frasene i innlærerspråk er såkalte *prefabrikerade sekvenser* (Andresen, 2006). Enkle strukturer som finnes i materialet, er vanlige uttrykk som er frekvent i dagligtalen. Tidligere i oppgaven viste jeg at i noen tilfeller ser det ut som *ikke + et adjektiv* kan være innlært som en uanalysert enhet. Dette illustreres tydelig når uttrykket blir galt plassert i en annen sammenheng. Dette gir avvikende struktur. I den sammenheng kan det også se ut som om *verb + negasjon* blir innlært som en enhet. I forhold til min undersøkelse ser jeg at også subjektet faller inn under det faste uttrykket. Blant annet finner jeg eksempler av typen *det er ikke* som er en enkel språklig struktur. Det kan tenkes at informantene har merket seg denne strukturen som et standarduttrykk og bruker dette som en mal for å oppnå korrekte strukturer. Slike negerte uttrykk opptrer ikke med avvikende plassering. Dette gir et bilde av informantenes beherskelse av negasjon. Informantene blir avslørt når denne enkle strukturen opptrer i andre sammenhenger, som for eksempel ved bruk av invertert struktur i samme setning. Da hender det ofte at informantene bruker et foranstilt ledd, men forsetter å bruke det allerede innlærte og automatiserte negasjonsuttrykket. Dette fører så til avvikende struktur når setningen krever inversjon. Den postverbale negasjonsregelen er fortsatt brukt korrekt, men informantene avslører at negasjon er brukt i en uanalysert enhet når det ikke gjennomanalyseres og løses opp. Tilgang på ord og uttrykk har betydningen

for hvordan negasjon blir brukt i ulike strukturer. Dette henger igjen sammen med innputt og hvilke negasjonsuttrykk som informantene utsettes for.

Jeg ser en tendens til at polske informanter i større grad enn nederlandske viser mer utforskning av negasjonsuttrykk. Det vil si at negasjon ikke kun opptrer i enkle strukturer, men også i mer komplekse. Som vi har sett, har dette ofte ført til avvik i tekstene, men gir likevel et mer variert språk. Det kan se ut som om nederlandske informanter "sikrer" seg korrekte strukturer for å oppnå høy korrekthet. Det fører til at negasjon forekommer i bare enkle strukturer. Dette kan ha med at de to informantgruppene har ulike forutsetninger før *Språkprøven i norsk* ble avlagt. De nederlandske informantene har hatt kortere oppholdstid og mindre norskundervisning enn de polske. Dette er noe som kanskje gjør at ikke vil prøve utfordrende negerte strukturer, men velger den enkleste løsningen. *Det enkle er ofte det beste* – og i dette tilfellet oppnår nederlandske informanter høy korrekthet.

7.2 Utenomspråklige faktorer

Underproduksjon av en struktur kan være et unngåelsesfenomen når informantene bevisst unngår å forsøke seg på strukturer som de opplever som utfordrende og vanskelig (Bergreen & Tenfjord, 1999 s.215). Det var et fåtall setninger som ble innledet med et foranstilt ledd som ikke var subjekt i helsetninger, noe som kan vises tilbake til at bruk av invertert struktur med negasjon er en kompleks struktur. Dersom underproduksjon er et bevisst valg fra innlærerens side, kan dette henge sammen med testsituasjonen. Teksten er skrevet i en presset situasjon hvor informantene har et ønske om å produsere flest mulige korrekte strukturer for å bestå prøven. Da vil denne utenomspråklige faktoren spille inn på produksjonen, hvor informanten vil ha et sterkt fokus på form.

I flere studier er bruk av fritekst kritisert for å være en oppgavetype som ikke spesielt er egnet for å teste negasjon. Informantene unngår gjerne den strukturen man er på jakt etter. Dette ser ut til å gjelde informanter som er i en tidlig fase av innlæringen, og som gjerne ikke har nok språklig kompetanse til å produsere hele tekster. Dette var tilfellet i Andresens (2006) undersøkelse av negasjon der hun skriver at "... informantene har på dette tidspunktet ikke god nok kompetanse til å skrive en lang stil. I den lille teksten de presenterer, bruker de kun enkle setninger med strukturer de

stort sett behersker”. I slike tilfeller kan det se ut til at bruk av fritekst som metode kan være en ulempe for å få tak i strukturen man vil undersøke, fordi det er få eksempler på negasjon. Dette var også tilfelle i Lunds undersøkelse av negasjon, hvor hennes testapparat bestod av både fri muntlig og skriftlig tekstproduksjon. Det vil si enten fri samtale eller en fri skriftlig skildring av en billedtekst (Lund, 1997). Hennes form for testing av negasjon, har blitt kritisert for ikke å gi nok forekomster av relevant negasjonsstrukturer. I tillegg innebærer produksjon av fritekst at informantene bruker sitt aktive vokabular. Siden informantene befinner seg på et tidlig stadium, resulterer det i svært få og varierte eksempler. ”De fleste av Lunds negasjonseksempler opptrer i fraser som *jeg ved ikke, jeg er ikke, jeg har ikke, jeg snakker ikke* – fraser som alle kan regnes som svært frekvente i både innfødt tale og innlærerspråk, og derfor også med stor sannsynlighet kan være automatisert” (Andresen, 2006 s. 42). Det kan derfor se ut til at fritekst som testmetode på et tidlig innlæringstidspunkt ikke er spesielt egnet til å teste negasjon. Jeg kan ikke si at det er få eksempler på negasjon i mitt materiale. Av de 100 tekstene fra den polske morsmålsgruppen og de 99 tekstene fra den nederlandske, har jeg ikke hatt vanskeligheter med å finne setninger med negasjon. Jeg ser derfor ikke bruk av fritekst som en ulempe i forhold til dette punktet. Informantene mine er heller ikke på et tidlig stadium i innlæringen, ettersom flesteparten av dem har oppholdt seg i Norge mellom 0 – 2 år og gjennomgått inntil 400 timer norskopplæring (jfr. tabell 2 og 3). Dette gir dem et godt utgangspunkt for å kunne produsere tekster, noe som gjenspeiles i ordtilfanget. Tekstene i materialet består av mellom 200 – 400 ord og informantene produserer i gjennomsnittlig 3-4 setninger med negasjon per tekst.

Erfaringene jeg gjorde fra pilotundersøkelsen, var at selve undersøkelsesmetoden man bruker kan ha innvirkning på resultatet. Bruk av fritekst som datamateriale, kan føre til at kun visse strukturer opptrer i materialet. Dette viser tilbake til både Lund og Andresen sine funn, nemlig at informantene kun bruker ”... enkle setninger med strukturer de stort sett behersker” og negasjonseksemplene opptrer i fraser som mest sannsynlig kan være automatisert. Spesielt er dette interessant når tekstene i materialet er skrevet i en testsituasjon hvor det kreves høy forekomst av korrekte strukturer. Informantene må bestå *Språkprøven i norsk* for å kvalifisere seg for testen på høyere nivå. I tillegg er prøven et anbefalt grunnlag for fagarbeidere og andre som skal delta i yrkeslivet. Dette skaper et ønske og kanskje for noen et ekstra press for å

bestå testen og kan være en av grunnene til at informantene ”sikrer” setninger med negasjon som de behersker. Jeg har tatt med et lite utdrag fra en av de nederlandske tekstene og en setning fra en polsk informant som illustrerer mitt poeng:

S0387 (Ne): *Først og fremst , må jeg lære å snakke og skrive flyttende norsk. Jeg tror jeg har lært noen (Tror du det også? Jeg håper det, fordi kanskje jeg har bestått språkprøven) Det er som mora min ~~har~~ alltid ~~sagt~~ sa : hvis du jobber mye for noen ting , du skal ~~ha det~~ greie !*

S0164 (Po): *Jeg beklager at jeg har skrevet ikke så pent, men jeg var veldig nervøs.*

Med dette som bakgrunn, kan høy korrekthet av enkle strukturer med negasjon nettopp være et utslag av at innlæreren unngår mer komplekse strukturer. Verdien av tekstene er stor, fordi språkprøven er av stor betydning for innlærere som gjennomgått testen. Det at innlærere produserer enkle setninger med strukturer de stort sett behersker, kan være at de ønsker å bestå testen. En slik problemstilling fører tilbake til avsnittet om kompetanse vs. performanse. Er høy korrekthet av fortellende helsetninger med negasjon et reelt bilde av innlærernes egentlige kompetanse, eller gir det kun et overflatisk bilde av performansen hvor informantene kun bruker negasjon i strukturer de behersker? Bruk av fritext som metode kan fange opp alternative utforminger av negasjon, mer enn det som elisiterte oppgaver vil kunne gjøre. Samtidig er det viktig å være oppmerksom på om negasjon kun foregår i enkle strukturer. En løsning på dette kan være å bruke forskjellige undersøkelsesmetoder som ville gitt et klarere bilde av informantenes kompetanse.

En mulig forklaring på underproduksjon som et unngåelsesfenomen, er at innlærerne mer eller mindre bevisst prøver å unngå og produsere visse konstruksjoner. De forstår at det innebærer et produksjonsproblem som vil kunne føre til avvik (Berggreen & Tenfjord, 1999. s. 215). Derfor mener jeg at valg av enkel struktur har en sammenheng med den pressete testsituasjonen. Underproduksjon har blitt observert når det er mindre frekvent bruk av en struktur hos en morsmålsgruppe i forhold til målspåket (Berggreen & Tenfjord, 1999, s. 214). I den sammenheng vil jeg trekke fram bruk av inversjon og negasjon i en og samme setning. Polsk er et språk som ikke har en liknende inversjonsregel i sitt språk, sammenlignet med nederlandsk som har en tilsvarende regel. Det skulle tilsi at underproduksjon ville opptre blant de polske informantene når det gjaldt å bruke inversjon i negerte setninger. Det viser seg likevel

at polske informanter i større grad enn de nederlandske tester ut alternative former for negasjon. Selv om det resulterer i flere avvik, viser de likevel at de er på vei mot å utvikle mer kompliserte strukturer med negasjon.

Det er ikke lett å skulle trekke bastante slutninger i et avgrenset materiale som er produsert i en bestemt situasjon. Jeg mener at et reelt bilde av beherskelse av negasjon ville vært blitt bedre belyst ved å bruke flere undersøkelsesmetoder på samme informantgruppe. I mitt materiale mener jeg at testsituasjonen har hatt for stor innvirkning på friteksten som er produsert til å kunne si noe generelt om negasjonsbeherskelse. Ved å bruke et materiale fra andre testsituasjoner og bringe inn flere innlærerspråk, ville dette ha gitt et mer utfyllende bilde. I tillegg ville et informantutvalg med mer identisk bakgrunn (oppholdstid og omfang av norskopplæring) gitt et sikrere grunnlag for å trekke konklusjoner. Likevel har jeg funnet en del trekk som viser at nederlandske informanter har en fordel i innlæringen som resulterer i færre avvik, noe som viser tilbake til at strukturene i språket er såpass like.

Den største svakheten med undersøkelsen er at jeg kun har sett på visse trekk i setninger med negasjon som kan defineres som komplekse strukturer. Ved å se på hvordan andre setningsadverbial opptrer i enkle eller komplekse strukturer, kan en finne ut om negasjonsadverbiale er spesielle i forhold til disse. Det ville vært interessant å undersøke om andre adverbialer ville vært like forstyrrende når de brukes i komplekse strukturer. Andre setningsadverbial er også viktige i setningen, ettersom de modifierer setningen på ulike måter.

8. Litteraturliste

- Andresen, H. S. (2006). *Ikke vanskelig?: om innlæring av negasjon i norsk i et markerthetsperspektiv*. H.S. Andresen, Oslo. Hentet fra <http://www.duo.uio.no/sok/work.html?WORKID=49848>
- Arbeiderpartiet. (2011). Integreringspolitisk dokument (Landsmøte). fra <http://arbeiderpartiet.no/Politikken/Landsmoetet-2011/Integreringspolitisk-dokument>
- Berggreen, H., & Tenfjord, K. (1999). *Andrespråklæring*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Bolander, M. (1988). Nu ja hoppas inte så mycke. Om inversion och placering av negation och adverb i svenska som andrespråk. I K. Hyltenstam & I. Lindberg (Red.), *Första symposiet om svenska som andraspråk* (s. 2 b.). [Stockholm]: Stockholms universitet. (Optrykk.
- Brautaset, A. (1996). *Inversjon i norsk mellomspråk: en undersøkelse av inversjon i stiler skrevet av innlærere med norsk som andrespråk*. Novus, Oslo. Hentet fra [http://www.nb.no/utlevering/contentview.jsf?urn=URN:NBN:no-nb-digibok-2008072904018 - &struct=DIV18](http://www.nb.no/utlevering/contentview.jsf?urn=URN:NBN:no-nb-digibok-2008072904018-&struct=DIV18)
- Ellis, R. (1994). *The study of second language acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- Ellis, R. (1997). *Second language acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- Faarlund, J. T., Lie, S., & Vannebo, K. I. (1997). *Norsk referansegrammatikk*. Oslo: Universitetsforl.
- Farner, G. (2006). *Nederlandsk grammatikk*. [Oslo]: Unipub.
- Fisiak, J., Lipinska-Grzegorek, M., & Zabrocki, T. (1978). *An introductory english-polish contrastive grammar*. warszawa.
- Friberg, J. H. (2011). "Do nauki norweskiego" *Godt no(rs)k?: om språk og integrering* Hentet fra http://www.imdi.no/Documents/Rapporter/PRINTVERSJON_Godt_norska.pdf
- Gass, S. M., & Selinker, L. (1994). *Second language acquisition: an introductory course*. Hillsdale, N.J.: Lawrence Erlbaum.
- Golden, A., Kulbrandstad, L. I., & Tenfjord, K. (2007). Norsk andrespråksforskning – utviklingslinjer fra 1980-2005. *Nordand: nordisk tidsskrift for andrespråksforskning*, 1(2), 5-41.
- Gundersen, D. (2012). feltanalyse - grammatikk. Hentet fra STORE NORSKE LEKSIKON website: <http://snl.no/feltanalyse/grammatikk>
- Hagen, J. E. (1998). *Norsk grammatikk for andrespråklærere*. Oslo: Ad notam Gyldendal.
- Helgå, H. B. (2008). *Negasjon i norsk som andrespråk*. NTNU, [Trondheim].
- Hillestad, B. (2004). Teoretiske innfallsvinkler til forståelse av andrespråkstilegnelse - en oversikt. *Motskrift: tidsskrift for språk og litteratur*(1), 32-41.
- Janik, M. O. (2010). *Polakk i norsk fortid. Om feil gjort av polskspråklige norskinnlærere i bruk av prefektum og preteritum.*, UNIWERSYTET IM. ADAMA MICKIEWICZN, Poznan.
- Jespersen, O. (1917). *Negation in English and other languages* (Vol. 1:5). København: Kommissionær: Levin & Munksgaard.

- Joensen, L. (2011). *Mellomspråksvariasjon i anvendelsen av presenskopula i norsk 2. En transferundersøkelse av to innlærergrupper basert på ASK*. NTNU.
- Johansen, H. (2007). *Ja takk, begge deler. En undersøkelse av variasjonsmønstre i anvendelse av invertert ordstilling i norske mellomspråkstekster*. Universitetet i Bergen.
- Johansen, H. (2008). Inversjon i norsk innlærerspråk. En undersøkelse av variasjonsmønstre i skrevne tekster. *NOA norsk som andrespråk*, 24(2).
- Kulbrandstad, L. A. (2005). *Språkets mønstre: grammatiske begreper og metoder*. Oslo: Universitetsforl.
- Kulbrandstad, L. I. (1998). *Lesing på et andrespråk: en studie av fire innvandrerdommers lesing av læreboktekster på norsk*. 30, Det humanistiske fakultet, Universitetet i Oslo, Oslo.
- Kunnskapsdepartementet. (1995). NOU: 12 Opplæring i et flerkulturelt Norge. 4.2.1 Hva er morsmål? Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/nouer/1995/nou-1995-12/4.html?id=140256>
- Larsen-Freeman, D., & Long, M. H. (1991). *An introduction to second language acquisition research*. London: Longman.
- Lie, S. (2005). *Kontrastiv grammatikk: med norsk i sentrum*. Oslo: Novus.
- Lindstad, A. M. (2007). *Analysis of negation: structure and interpretation*. nr. 284, Det humanistiske fakultet, Universitetet i Oslo, Oslo.
- Lund, K. (1997). *Lærer alle dansk på samme måte?: en længdeundersøgelse af voksnes tilegnelse af dansk som andetsprog*. [Herning]: Special-pædagogisk forlag.
- Mac Donald, K. (1997). *Spørsmål om grammatikk. Når norsk er andrespråk*. Oslo: Cappelen.
- Malmö, G. (2004). Mellomspråk og mellomspråkanalyse *Norskdidaktikk: tekstnær og elevnær undervisning* (s. 431-443). Oslo: Universitetsforl. (Opptrykk).
- Mohsen, K. H. (2011). *Negation in English: compared to Norwegian*. K.H. Mohsen, Kristiansand.
- Ragnhildstveit, S. (2009). *Genustildeling og morsmåltransfer i norsk mellomspråk: en korpusbasert studie*. S. Ragnhildstveit, Bergen. Hentet fra <https://bora.uib.no/bitstream/1956/3732/1/65414320.pdf>
- Tenfjord, K., Hagen, J. E., & Johansen, H. (2009). Norsk andrespråkskorpus (ASK) – design og metodiske forutsetninger. *NOA - norsk som andrespråk*, 25(1).
- Tveit, R. G. (2009). *Inversjon i norsk: når polsk og tysk er morsmål*. R.G. Tveit, Oslo.
- Åfarli, T. A., Eide, K. M., Johnsen, L. G., Nilsen, R. A., & Nordgård, T. (2003). *Norsk generativ syntaks*. Oslo: Novus.

9. Vedlegg

Vedlegg 1 Oversikt over to identiske tekster i det nederlandske materialet

s0074: Barneoppdragelse

Oppgave 2. Barneoppdragelse.

Skriv en tekst om barneoppdragelse.

Det er ingen fast bruksanvisning til barneoppdragelse men det er mange ting som men må ta hensyn til vil men oppdrage barna på en riktig måte. Mange ting-~~ene~~ spiller en stor rolle når det gjelder prosessen som gjør at barna blir også voksen . Hvis det går galt med barna , ungdommen og tenåringen er det ikke alltid foreldrenes skyld. Hvordan er det på skolen? Med hvilken barna leker barnet ditt i fritiden? Hvor mye respekt viser barna for voksne ? Hva ser barna på tv sent om kvelden? Og foreldrene, har de mye tid for barna eller er de mer opptat av egen karriere og jobb . Kontrollerer de nok hva barna driver med i fritiden og viser de nok oppmerksomhet for barna? Lærer barna at de bør å ha respekt for hver alder , rass , hudfarge og nasjonalitet . Det er viktig at barna skal lære følelser for rettferdighet, ærlighet og kjærlighet. Da blir samfunnet vår mye bedre enn at barna er fullt av agressivitet og hat. Det er flere ting som er viktig men disse er noe av dem som bør man tenke på når det dreier om barneoppdragelse.

s0141: Barneoppdragelse

Oppgave 2. Barneoppdragelse.

Skriv en tekst om barneoppdragelse.

Det er ingen fast bruksanvisning til barneoppdragelse men det er mange ting som men må ta hensyn til vil men oppdrage barna på en riktig måte. Mange ting-~~ene~~ spiller en stor rolle når det gjelder prosessen som gjør at barna blir også voksen . Hvis det går galt med barna , ungdommen og tenåringen er det ikke alltid foreldrenes skyld. Hvordan er det på skolen? Med hvilken barna leker barnet ditt i fritiden? Hvor mye respekt viser barna for voksne ? Hva ser barna på tv sent om kvelden? Og foreldrene, har de mye tid for barna eller er de mer opptat av egen karriere og jobb . Kontrollerer de nok hva barna driver med i fritiden og viser de nok oppmerksomhet for barna ? Lærer barna at de bør å ha respekt for hver alder , rass , hudfarge og nasjonalitet . Det er viktig at barna skal lære følelser for rettferdighet, ærlighet og kjærlighet. Da blir samfunnet vår mye bedre enn at barna er fullt av agressivitet og hat. Det er flere ting som er viktig men disse er noe av dem som bør man tenke på når det dreier om barneoppdragelse.

Vedlegg 2 Oversikt over polske informanter

Informantnr	Oppholdstid i Norge (antall år)	Antall timer norskopplæring	Antall setninger med negasjon
S0052	1 til 2	401 til 500	3
S0055	0 til 1	201 til 400	2
S0057	1 til 2	501 til 850	7
S0059	5 (over)	401 til 500	1
S0076	0 til 1	201 til 400	5
S0078	5 (over)	501 til 850	4
S0079	0 til 1	0 til 200	3
S0080	0 til 1	0 til 200	5
S0084	0 til 1	401 til 500	9
S0159	5 (over)	rest	5
S0161	0 til 1	201 til 400	2
S0162	0 til 1	401 til 500	4
S0163	0 til 1	401 til 500	2
S0164	0 til 1	201 til 400	8
S0165	1 til 2	401 til 500	2
S0166	0 til 1	501 til 850	3
S0168	1 til 2	rest	8
S0169	0 til 1	501 til 850	5
S0171	0 til 1	501 til 850	2
S0593	1 til 2	rest	9
S0594	1 til 2	501 til 850	2
S0603	4 til 5	201 til 400	1
S0611	1 til 2	501 til 850	7
S0645	0 til 1	201 til 400	5
S0646	5 (over)	201 til 400	1
S0647	0 til 1	rest	4
S0649	0 til 1	401 til 500	4
S0651	1 til 2	501 til 850	6
S0652	1 til 2	501 til 850	6
S0653	1 til 2	851 til 1500	8
S0654	0 til 1	201 til 400	4
S0656	2 til 3	401 til 500	1
S0658	0 til 1	201 til 400	3
S0717	0 til 1	0 til 200	6
S0718	1 til 2	201 til 400	3
S0719	1 til 2	501 til 850	2
S0722	1 til 2	201 til 400	6
S0723	3 til 4	501 til 850	2
S0724	1 til 2	501 til 850	1
S0725	2 til 3	501 til 850	4
S0726	1 til 2	501 til 850	5

Informantnr	Oppholdstid i Norge (antall år)	Antall timer norskopplæring	Antall setninger med negasjon
S0727	2 til 3	501 til 850	9
S0728	0 til 1	401 til 500	3
S0729	3 til 4	201 til 400	2
S0732	1 til 2	201 til 400	2
S0733	0 til 1	501 til 850	4
S0734	0 til 1	401 til 500	3
S0735	0 til 1	201 til 400	6
S0742	5 (over)	201 til 400	6
S0745	0 til 1	201 til 400	2
S0747	0 til 1	201 til 400	2
S0753	0 til 1	201 til 400	4
S0755	1 til 2	rest	6
S0756	1 til 2	201 til 400	2
S0758	2 til 3	0 til 200	3
S0759	1 til 2	201 til 400	1
S0760	0 til 1	201 til 400	3
S0761	0 til 1	201 til 400	2
S0762	0 til 1	201 til 400	5
S0763	0 til 1	201 til 400	2
S0765	1 til 2	0 til 200	7
S0766	1 til 2	501 til 850	5
S0767	0 til 1	201 til 400	4
S0770	0 til 1	201 til 400	8
S0771	1 til 2	201 til 400	5
S0772	1 til 2	201 til 400	6
S0773	0 til 1	201 til 400	3
S0783	0 til 1	rest	2
S0784	1 til 2	201 til 400	4
S0785	1 til 2	201 til 400	5
S0786	1 til 2	401 til 500	4
S0787	rest	501 til 850	1
S0791	2 til 3	201 til 400	5
S0793	rest	401 til 500	2
S0794	1 til 2	201 til 400	7
S0796	1 til 2	201 til 400	5
S0800	0 til 1	501 til 850	6
S0916	0 til 1	401 til 500	4
S0921	rest	rest	9
S0924	1 til 2	0 til 200	8
S0939	1 til 2	201 til 400	3
S0940	2 til 3	rest	6

Informantnr	Oppholdstid i Norge (antall år)	Antall timer norskopplæring	Antall setninger med negasjon
S0943	5 (over)	rest	6
S0948	5 (over)	501 til 850	2
S0949	0 til 1	501 til 850	7
S0955	5 (over)	401 til 500	3
S0956	4 til 5	0 til 200	7
S0967	0 til 1	401 til 500	4
S0978	2 til 3	201 til 400	7
S0979	1 til 2	501 til 850	4
S0980	1 til 2	201 til 400	3
S0981	1 til 2	201 til 400	3
S0983	0 til 1	201 til 400	3
S1005	1 til 2	201 til 400	3
Total			398
Oppholdstid			
0 til 1	38		
1 til 2	34		
2 til 3	7		
3 til 4	2		
4 til 5	2		
5 (over)	8		
rest	3		
Total	94		
Norskopplæring			
0 til 200	7		
201 til 400	40		
401 til 500	15		
501 til 850	22		
851 - 1500	1		
rest	9		
Total	94		

Vedlegg 3 Oversikt over nederlandske informanter

Informantnr	Oppholdstid i Norge (antall år)	Antall timer norskopplæring	Antall setninger med negasjon
S0021	1 til 2	201 til 400	6
S0022	1 til 2	201 til 400	2
S0023	1 til 2	201 til 400	1
S0024	1 til 2	201 til 400	2
S0025	0 til 1	0 til 200	7
S0071	1 til 2	0 til 200	6
S0072	1 til 2	201 til 400	6
S0073	0 til 1	201 til 400	5
S0075	0 til 1	201 til 400	4
S0105	0 til 1	201 til 400	1
S0106	0 til 1	201 til 400	1
S0108	0 til 1	201 til 400	2
S0109	0 til 1	201 til 400	4
S0120	0 til 1	0 til 200	5
S0122	1 til 2	401 til 500	2
S0125	0 til 1	201 til 400	9
S0128	0 til 1	201 til 400	3
S0141	1 til 2	201 til 400	2
S0147	1 til 2	201 til 400	9
S0148	1 til 2	401 til 500	7
S0196	1 til 2	0 til 200	3
S0359	0 til 1	201 til 400	1
S0360	0 til 1	201 til 400	5
S0361	0 til 1	401 til 500	1
S0362	1 til 2	201 til 400	1
S0363	0 til 1	201 til 400	1
S0364	3 til 4	201 til 400	1
S0365	1 til 2	401 til 500	5
S0366	1 til 2	201 til 400	1
S0367	2 til 3	401 til 500	2
S0368	0 til 1	201 til 400	6
S0369	0 til 1	401 til 500	4
S0370	0 til 1	201 til 400	2
S0371	1 til 2	201 til 400	4
S0372	1 til 2	201 til 400	1
S0373	1 til 2	201 til 400	6
S0374	0 til 1	201 til 400	3
S0375	0 til 1	201 til 400	4
S0376	0 til 1	201 til 400	3
S0377	0 til 1	201 til 400	6
S0378	0 til 1	201 til 400	2

Informantnr	Oppholdstid i Norge (antall år)	Antall timer norskopplæring	Antall setninger med negasjon
S0379	1 til 2	201 til 400	9
S0380	0 til 1	201 til 400	3
S0381	1 til 2	501 til 850	3
S0382	1 til 2	501 til 850	11
S0383	1 til 2	201 til 400	6
S0385	2 til 3	501 til 850	4
S0386	0 til 1	201 til 400	6
S0387	0 til 1	201 til 400	3
S0388	1 til 2	201 til 400	3
S0389	1 til 2	401 til 500	4
S0390	1 til 2	201 til 400	6
S0391	1 til 2	201 til 400	2
S0392	0 til 1	201 til 400	5
S0393	0 til 1	201 til 400	3
S0394	0 til 1	201 til 400	3
S0397	0 til 1	rest	4
S0398	0 til 1	201 til 400	2
S0399	0 til 1	201 til 400	4
S0400	0 til 1	201 til 400	6
S0401	1 til 2	201 til 400	5
S0402	1 til 2	201 til 400	2
S0403	0 til 1	201 til 400	5
S0404	1 til 2	201 til 400	2
S0405	0 til 1	rest	1
S0406	0 til 1	201 til 400	5
S0407	0 til 1	201 til 400	4
S0408	0 til 1	0 til 200	4
S0409	3 til 4	0 til 200	1
S0411	0 til 1	0 til 200	4
S0412	0 til 1	rest	2
S0413	0 til 1	201 til 400	10
S0414	0 til 1	201 til 400	2
S0415	1 til 2	201 til 400	4
S0416	0 til 1	0 til 200	4
S0418	1 til 2	201 til 400	7
S0419	1 til 2	201 til 400	3
S0420	0 til 1	0 til 200	5
S0421	0 til 1	0 til 200	1
S0422	4 til 5	0 til 200	2
S0423	4 til 5	0 til 200	2

Informantnr	Oppholdstid i Norge (antall år)	Antall timer norskopplæring	Antall setninger med negasjon
S0424	0 til 1	0 til 200	2
S0425	0 til 1	201 til 400	10
S0426	1 til 2	201 til 400	1
S0427	0 til 1	0 til 200	6
S0922	0 til 1	0 til 200	2
S0932	0 til 1	401 til 500	1
S0953	1 til 2	201 til 400	6
S0960	0 til 1	0 til 200	3
S0963	rest	rest	3
S0970	0 til 1	0 til 200	1
Total			343
Oppholdstid			
0 til 1	51		
1 til 2	33		
2 til 3	2		
3 til 4	2		
4 til 5	2		
5 (over)	0		
rest	1		
Total	91		
Norskopplæring			
0 til 200	17		
201 til 400	59		
401 til 500	8		
501 til 850	3		
851 - 1500	0		
rest	4		
Total	91		

Vedlegg 4 Polske negerte ytringer med negasjonstype og koding

Informantnr/Tekst-id	Setnings-id	Polske negerte ytringer	Negasjonstype	Koding
S0052	401	Jeg aldri glemmer han	aldri	HA
S0052	400	Jeg kunne ikke gjøre noe	ikke	HK
S0052	402	Jeg ville transportere han til annet sted, ville jeg gi alt som mulig at han ikke kunne dø	ikke	LK
S0055	403	Men det å være venner ikke kan være enesidig	ikke	HA
S0055	404	Men jeg tror at det ikke er sant	ikke	LK
S0057	410	Veldig ofte de er ikke lurt å gå ut alene om kvelden	ikke	HA
S0057	409	I mitt land unge mennesker har ingen problem med å kjøpe " noe å drikke "	ingen	HA
S0057	405	Og det er ikke så rart, fordi alkohol hjelper i å slappe av , å glemme om problemer	ikke	HK
S0057	406	Det gjelder ikke bare helsa dessverre	ikke	HK
S0057	407	Folk forstår ikke at alkohol er en stor fare for oss selv	ikke	HK
S0057	408	Hvem hørte ikke om fransk vin, polsk vodka, kinesisk sake eller scotish whisky?	ikke	HK
S0057	411	Hvis de har ikke penger til å kjøpe mer ber de mennesker som treffes på gata	ikke	LA
S0059	412	Flere av samene snakker bare samisk , flere fåstør ikke nosk	ikke	HK
S0076	413	Mange folk tror kanskje at lærerne på skole burde å oppdrage barna men det er ikke let- fordi de må lære barna så de kan få godt utdanelse	ikke	HK
S0076	414	Men det går også og det blir ikke let	ikke	HK
S0076	415	Jeg vet at det er ikke let å oppdrage godt barna nå, men det er viktig at man begynner med å jobbe med barna helt fra de er små	ikke	LA
S0076	416	Mange kvinner går på job å ha barna i barnehage eller ha dagmama hjemme, da vet vi at barna blir ikke oppdraget godt	ikke	LA
S0076	417	F.eks. mor kan lare barna å vare lydige og vis de vil ikke høre så kan de få straff	ikke	LA
S0078	420	Å være foreldre foreldre er det ikke så lett oppgave	ikke	HA
S0078	418	Begge foreldrene jobber og de har ikke så mye tid til barna si	ikke	HK
S0078	419	Det er ikke lett å oppdra barna , det er våre vanskeligste oppgave i livet vårt	ikke	HK
S0078	421	De kjøper dem de dyreste klærne klærne, data og alt annet som de faktisk ikke trenger.	ikke	LK
S0079	422	Nå skolen begynner har alle lærer den oppgave til barneoppdragelsen, og det er ofte ikke så lett fordi alle barn kommer fra forskjellige familier og steder	ikke	HK
S0079	423	Nå de er ikke i barnehagen, så har foreldrene den største oppgaven for livet til de , fordi foreldrene må vise dere barn den riktige vei-en for livet.	ikke	LA
S0079	424	Da barneoppdragelsen har forandret seg så mye fra før til nå, menner jeg at det er ikke så lett til å finne en riktig losning i alle samfunner	ikke	LA
S0080	425	Begge sider må være åpne for hverandre, og oppdragelsen må ikke blir statisk	ikke	HK
S0080	426	Det er viktig å forklare disse grensene så vidt (mye) som barnet kan forstå dem, men det er også vi viktig at barnet lærer å være lydige selv om det ikke forstå alt det skal gjøre	ikke	LK
S0080	427	Barnet må lære å respektere andre mennesker , og at det ikke er den som bestemmer, særlig ikke over foreldrene	ikke	LK
S0080	428	Til slutt må ennå kjærligheten blir nevnt, som ikke må komme til slutt i oppdragelsen	ikke	LK
S0080	429	Bare på denne måten kan forholdet til barnet blir en relasjon som ikke er bare enesidig	ikke	LK
S0084	431	Barna måtte ofte hjelpe til med hagen, gris og andre dyr og de hadde ikke så mye fritid	ikke	HK

Informantnr/Tekst-id	Setnings-id	Polske negerte ytringer	Negasjons-type	Koding
S0084	432	I dag er vi også veldig optatt med familie , men vi har ikke så mye tid til å være sammen med familien vår	ikke	HK
S0084	433	Derfor blir det ikke bare mann , men også kone som bestemmer om viktige saker i familie	ikke	HK
S0084	434	Vi snakker ikke så mye med barna for - igjen - er både vi og barna optatt med andre aktiviteter	ikke	HK
S0084	435	Man bør ikke fordømme	ikke	HK
S0084	430a	De hadde ikke utdannelsen, og ofte fikk de ikke lov å si hva de mente	ikke	HK
S0084	430b	De hadde ikke utdannelsen, og ofte fikk de ikke lov å si hva de mente	ikke	HK
S0084	436	Siden kvinner jobbet ikke , hadde de mer tid til å være sammen med barna, snakke sammen og gjøre forskjellige ting sammen	ikke	LA
S0084	437	Samtidig bruker vi mer ferdig mat med mye salt og E-stoffer som er ikke så veldig sunt	ikke	LA
S0159	438	Det er ikke så lett å ha barn	ikke	HK
S0159	439	Han gjør ikke alltid leksene sine	ikke	HK
S0159	440	..@navnf er bra elev, men av og til er hun ikke så sarlig snill og hyggelig	ikke	HK
S0159	441	Jeg tror ikke det	ikke	HK
S0159	442	Vi kan ikke tro at norske skoler gjør det	ikke	HK
S0161	443	Det er ikke så lett å lære et nytt språk i voksen alder	ikke	HK
S0161	444	Det gjelder både dem som lærer seg og dem som hører ikke forståelig språk	ikke	LA
S0162	445	Det er ikke lett å lære en annet språk hvis man er voksen	ikke	HK
S0162	446	Hvis jeg er sliten, har jeg ikke lyst til å gjøre hjemmeoppgaver eller høre på CD	ikke	HK
S0162	447	Jeg tror at det er esvært vanskelig for de som ikke lærte annet språk før og for de som snakker bare normål hele sitt liv	ikke	LK
S0162	448	Det skjer ofte at jeg ikke kan gå på kurs fordi det er umulig å gå tidligere fra jobb	ikke	LK
S0163	449	Jeg har ikke barn, så det er litt vanskelig å skrive om det	ikke	HK
S0163	450	Foreldrene er opptat av arbeide sine og lærere har ikke so mye tilbud for barna	ikke	HK
S0164	451	I fjor ønsket jeg å å lære meg engelsk så bra som det mulig men jeg hadde ikke motivasjon til det	ikke	HK
S0164	452	Veldig ofte var jeg trøtt når jeg kom hjem etter jobben min og jeg hadde ikke lyst til å lære lese engelsk	ikke	HK
S0164	453	Jeg begynte å gå på norskkurs, men det gikk ikke lett	ikke	HK
S0164	454	Jeg kunne ikke huske at verben måtte stå på den 2 annen plassen i setningen og jeg hadde også store problemer med adjektivbøying	ikke	HK
S0164	455	Voksne mennesker lærer ikke så fort som barna	ikke	HK
S0164	456a	Det tenkte jeg aldri at jeg skulle lære meg et fremmed språk i voksen alder og det tenkte jeg aldri at det kunne være norsk	ikke	HK
S0164	456b	Det tenkte jeg aldri at jeg skulle lære meg et fremmed språk i voksen alder og det tenkte jeg aldri at det kunne være norsk	ikke	HK
S0164	457	Jeg beklager at jeg har skrevet ikke så pent, men jeg var veldig nervøs	ikke	LA
S0165	458	Det var ikke lett å lære fremmed språk i voksen alder	ikke	HK
S0165	459	Når jeg gikk på kurs, hadde jeg ikke vond i ryggen	ikke	HK
S0166	460	De reiser seg ikke lenger opp når gamle kommer inn i værelse , de tyrraniserer sine lærere	ikke	HK
S0166	461	Darfor må de ikke falle utenfor	ikke	HK
S0166	462	De har også sine meninger, som voksne har ikke tid til å høre på	ikke	LA
S0168	463	Det er ikke bare foreldre som bør oppdra barna	ikke	HK
S0168	464	Det er noen fordel fordi at de lærer mye og prøver seg i arbeidsmiljøet men de kan ikke bruke alle penger uten kontroll	ikke	HK
S0168	465	Det er ikke lov til å slå barn	ikke	HK

Informantnr/Tekst-id	Setnings-id	Polske negerte ytringer	Negasjons-type	Koding
S0168	466b	De barna som ikke reiser seg når de gamle går inn på bussen har ikke fått riktig oppdragelse!	ikke	HK
S0168	468	Man må lære dem at miljøet kan ikke forurenses og eldre mennesker må respekteres	ikke	LA
S0168	469	Jeg synes at det hjelper dem til å forstå at det de gjorde var ikke riktig	ikke	LA
S0168	467	Selv om jeg ikke har barn, har jeg kontakt med dem hver dag	ikke	LK
S0168	466a	De barna som ikke reiser seg når de gamle går inn på bussen har ikke fått riktig oppdragelse!	ikke	LK
S0169	470	Noen av foreldrene ville ikke være sammen med barna sine	ikke	HK
S0169	471	Jeg kan ikke skrive en teori hvordan vi bør oppdra barn	ikke	HK
S0169	474	Da jeg hadde ikke barn, hadde jeg mange teorier om oppdragelsen	ikke	LA
S0169	473	Mange ganger har de andre sagt til meg at jeg ingenting vet om det	ingen	LA
S0169	472	Det er et vanskelig tema til meg fordi jeg ikke har barn	ikke	LK
S0171	475a	Jeg har ingen barn men jeg har hørt at det er ikke lett å oppdra barna	ingen	HK
S0171	475b	Jeg har ingen barn men jeg har hørt at det er ikke lett å oppdra barna	ingen	LA
S0593	482	Noen ganger diskuterer vi, har forskjellige meninger, men krangler vi aldri	aldri	HA
S0593	483	Vi treffer hverandre eller snakke i telefonen ikke så ofte	ikke	HA
S0593	477	Men det er ikke riktig, fordi en venn er det en person, som man kan stole på, kan regne på, kan få hjelp og forståelse	ikke	HK
S0593	478	Det er ikke lett å finne slik person	ikke	HK
S0593	479	Derfor har jeg ikke så mange venner	ikke	HK
S0593	480	Hvis hun er trist (hva skjer ganske sjelden), blir det ikke lenge	ikke	HK
S0593	481	Det finnes ikke så flere folk, som kan lytte slik andre personer	ikke	HK
S0593	476	Folk trenger noen for å ikke være alene	ikke	LK
S0593	484	Men jeg vet at de ikke hjelper meg om jeg trenger det	ikke	LK
S0594	485	Det er ikke bare å kjene hverandre	ikke	HK
S0594	486	For meg det er en viktig forhold som ikke er lett å skaffe	ikke	LK
S0603	487	Grieg var heller ikke fremmed hjemme hos oss; broren min er nemlig musikker	ikke	HK
S0611	488	Selv om jeg trives veldig godt i Norge, kan jeg ikke si at jeg har noen venner her i det norske samfunnet	ikke	HK
S0611	489	Men jeg kan ikke si at de er vennene mine	ikke	HK
S0611	490	Det betyr ikke at de ikke er verken behagelig eller snille mot meg	ikke	HK
S0611	491	Jeg kunne ikke tenke på livet uten min beste vennine som heter @navnf	ikke	HK
S0611	492	Det er ikke gjort i en håndvending	ikke	HK
S0611	494	Venn som er med oss bare i de herlige dager og unngår oss når vi er triste, er de ikke så viktig til å skape vennskap med han eller hun	ikke	HK
S0611	493	Jeg bare håper at ord " vennskap " ikke kommer til å forsvinne og det blir mulig å finne det i ordbøker om få år	ikke	LK
S0645	498	Samfunnet før levde før " ikke så fort "	ikke	HA
S0645	495	Men hvis vi tenker om " før " har vet vi ikke så veldig om det skulle gjelde samfunnet som levde for 50 år siden eller ennå tidligere	ikke	HK
S0645	496	Kanskje var det ikke så dårlig kunne å leve uten å vite hva skjer i verden	ikke	HK
S0645	497	Det blir nok ikke vanskelig om få år å reise til en annen planet eller galaktikk om få år siden	ikke	HK
S0645	499	Med " nå " er kanskje ingen problem for å forklare	ingen	HK
S0646	500	Med dagens økologiske krav og nye forsknings resultater gjenbruk er ikke så enkelt og billig prosesse	ikke	HA
S0647	501	Gjenbruk er dessverre ikke lett å innføre	ikke	HK

Informantnr/Tekst-id	Setnings-id	Polske negerte ytringer	Negasjons-type	Koding
S0647	502	Det er ikke revolusjon, fordi mange sivilisasjoner gjorde det før	ikke	HK
S0647	503	I daglig liv kjøper man mange varer uten å tenke om hvordan de produseres og hva som skjer med dem etter bruk (når man trenger dem ikke lenger)	ikke	LA
S0647	504	Vi bruker ressursene som kan ikke fornyes uten å tenke hva som kan skje etter de er ute	ikke	LA
S0649	505	Men av og til vet de ikke hvilke- ~~n~~ av måter er det	ikke	HK
S0649	506a	Jeg har ikke barn, og det betyr at det ikke er så lett å skrive om det	ikke	HK
S0649	506b	Jeg har ikke barn, og det betyr at det ikke er så lett å skrive om det	ikke	LK
S0649	507	Det er vanlig at de ikke har tid til å bli sammen med barn	ikke	LK
S0651	508	Det er ikke lett	ikke	HK
S0651	509	For det meste er ikke viktig , at foreldrene må jobbe hard for å ha penger til mat, klær osv	ikke	HK
S0651	511	Noen ganger reagerer voksne ikke hvis de ser noe galt	ikke	HK
S0651	510a	Foreldrene kan ikke slå barn, men noen ganger har de ikke andre muligheter	ikke	HK
S0651	510b	Foreldrene kan ikke slå barn, men noen ganger har de ikke andre muligheter	ikke	HK
S0651	512	Veldig ofte ser jeg mange situasjoner f.eks.. i bussen, hvor barn ikke har respekt til gamle mennesker	ikke	LK
S0652	517	Når voksne mennesker snakker sammen barna har ikke lov å si noe	ikke	HA
S0652	518	De hjelper folerdre sine men de tjener solvfølgelig ikke	ikke	HA
S0652	513	Vi i Polen snakker ikke " du " til hverandre	ikke	HK
S0652	514	Vi kan ikke si du eller " Anna " til mora	ikke	HK
S0652	515	Mange av de norske foreldrene jobber veldig mye og har ikke så mye tid for å passe på barna sine	ikke	HK
S0652	516	Det finnes ikke i Polen så ofte	ikke	HK
S0653	519	Jeg hadde ikke TV, bare radio	ikke	HK
S0653	520	Også lærere er ikke så sterke	ikke	HK
S0653	521	Det er ikke bra	ikke	HK
S0653	522	Jeg vil ikke at han non stop se på TV	ikke	HK
S0653	523	Mange foreldrer har ikke tid for barna si	ikke	HK
S0653	524	Jeg synes det er ikke bra	ikke	LA
S0653	525	Hvis jeg sier in n genting - han kan spille hele dag	ingenting	LA
S0653	526	Han må vet at er inngenting for fri	ingenting	LA
S0654	529a	Dessvere vi lærer fra andre land ikke bare det som er beste , men også det som ikke er veldig bra, men dette er pris vi må betale for alle spennende ting vi opplever hver dag	ikke	HA
S0654	527	Det er ikke så veldig lenge siden at kvinner fikk stemme rett	ikke	HK
S0654	529b	Dessvere vi lærer fra andre land ikke bare det som er beste , men også det som ikke er veldig bra, men dette er pris vi må betale for alle spennende ting vi opplever hver dag	ikke	LK
S0654	528	Dette forandrer også manns posisjon i familie - nå mann ikke er den eneste som tjener penger, så må mann gjøre også det som før var "kvinnelig jobb"	ikke	LK
S0656	530	Jeg vil lære han at å ta feil er ingenting ille, fordi mann lærer seg av sine egne feil	ingenting	LA
S0658	531	Livet står ikke på stedet hvil	ikke	HK
S0658	532	Det var ikke så store butikker , bedrifter før	ikke	HK
S0658	533	Nå kommer folk ikke så lett i kontakt	ikke	HK
S0717	535	Etter min mening er det aldri for sent for å gå på skolen og lære seg noe nytt	aldri	HK
S0717	534	Norsklæring var ikke min først opplevelse med å lære et fremmed språk	ikke	HK
S0717	536	Det gjelder ikke bare et fremmed språk	ikke	HK
S0717	537	Jeg kan ikke forestille meg å bo i Norge uten å kunne norsk	ikke	HK

Informantnr/Tekst-id	Setnings-id	Polske negerte ytringer	Negasjons-type	Koding
S0717	538	Jeg fortsettet tysklæring på Universitetet , selv om det var ikke mye tid for å lære språk mens man måtte lære medisinske fag	ikke	LA
S0717	539	Jeg synes at det er ikke noe rart å begynne å lære et fremmed språk i voksen alder	ikke	LA
S0718	540	Man er ikke så flink å huske og ikke heller å uttale ord, som barn	ikke	HK
S0718	541	Og de ordene man forstår ikke , kan skrive på et ark og finne i ordboken, eller be noen å forklare det	ikke	LA
S0718	542	Når man er voksen da er man flau å snakke, spesielt hvis man vet at man sier det ikke riktig	ikke	LA
S0719	543	Generelt er det ikke så lett å lære et fremmed språk i voksen alder, men jeg synes at det er mulig	ikke	HK
S0719	544	Norsk språk har noen vokaler som jeg ikke kjente før	ikke	LK
S0722	545	Selv om jeg har alltid drømt om å reise til Norge, kunne jeg ikke tenke at jeg kan lære norsk	ikke	HK
S0722	547	De er ikke lette og en lærer på skolen kan hjelpe mye, synes jeg	ikke	HK
S0722	548	Det er ikke lett å forstå de flere dialektne nordmenn snakker i , men etter hvert blir problemer mindre og mindre	ikke	HK
S0722	546a	Men man kan ikke si at det ikke er mulig å lære et språk i voksen alder, selv om mange tror sånn	ikke	HK
S0722	546b	Men man kan ikke si at det ikke er mulig å lære et språk i voksen alder, selv om mange tror sånn	ikke	LK
S0722	549	Jeg er enig med de som sier at det ikke er lett, men samtidig har man mange muligheter til å gjøre det	ikke	LK
S0723	550	Det tenker jeg ikke nå	ikke	HK
S0723	551	Det er ikke lett å snakke med barn når den er irritert	ikke	HK
S0724	552	Både mann og kona har lov til å arbeide, å gjøre som de har lyst, men de kan ikke glemme om barn	ikke	HK
S0725	555a	Foreldre kan aldri si at vi har ikke tid til dem eller svare på	aldri	HK
S0725	553	Mat og klær er det ikke eneste ting som barna kunne få	ikke	HK
S0725	554	Men vi må også ikke overdrive og huske at barnet er en egen person med sine tanker og følelser	ikke	HK
S0725	555b	Foreldre kan aldri si at vi har ikke tid til dem eller svare på	ikke	LA
S0726	556	Men det gikk ikke så værst , jeg klarte det!	ikke	HK
S0726	557	Jeg kunne kommunisere med andre men jeg kunne ikke snakke	ikke	HK
S0726	558	Og det er desverre ikke det samme!	ikke	HK
S0726	559	Jeg satt bare og hørte på mine kolegaer og det var jeg ikke vant til!	ikke	HK
S0726	560	Jeg trodde at jeg aldri kommer til å lære det fremmede språket	aldri	LK
S0727	562	A ha etter barn, det er ikke bare glede, det er også en veldig hard og ansvarlig jobb	ikke	HK
S0727	563	Det tror jeg ikke	ikke	HK
S0727	564	Derfor har foreldrene ikke nok tid for barna sine	ikke	HK
S0727	565	Men foreldre i dag har ikke tid	ikke	HK
S0727	566	Derfor vil de ikke overbeskytte dem	ikke	HK
S0727	567	De vil ikke at barn skal bli kalt " mammadalt "	ikke	HK
S0727	569	Jeg håper bare på at min datter vil aldri blande t seg med folk som oppfører seg slik som den gruppen som prøvde å mobbe en uskildig jente	aldri	LA
S0727	561	Så må de også være forberedt på , at det - å ha barn , er ikke alltid lett	ikke	LA
S0727	568	Og da skjer det, at barna blir oppdratt av kameratene sine som ikke alltid er de beste personene til å gjøre det	ikke	LK
S0728	570	Jeg har ikke ennå , så stor erfaring med barn men jeg har jobbet litt med dem og har lyst til å ha de i min fremtiden	ikke	HK
S0728	571	Oppdragelse av barn er ikke lett og kan være en stor utfordring for de som venter et barn	ikke	HK
S0728	572	Men først og fremst alle barna må vite at foreldrene deres er alt de har og de aldri kommer til å elske dem	aldri	LK
S0729	573	De foreldrene har ikke så mye tid til å snakke med barn , leke med barn	ikke	HK

Informantnr/Tekst-id	Setnings-id	Polske negerte ytringer	Negasjons-type	Koding
S0729	574	De foreldrene har ikke fri tid for sine barn	ikke	HK
S0732	575	Det finnes ikke noe hindring heller i å lære ~~det~~ nye ting for folk som virkelig ønsker dette	ikke	HK
S0732	576	Jeg har alltid vært veldig opptatt av å lære nye språk, og synes ~~personlig~~ personlig at alder ikke har noe betydning her	ikke	LK
S0733	577	...@sted er ikke en stor by , sammenlignet med de andre byene jeg har bodd i før	ikke	HK
S0733	578	Det er ikke bare bøker som finnes der	ikke	HK
S0733	579	Der går jeg ikke så ofte, fordi alle stykkene er på norsk, og det er noen ganger vanskelig for meg å forstå alt	ikke	HK
S0733	580	Når det gjelder idrett mangler man ingenting i @sted	ingenting	HK
S0734	583	Annen gruppe av mennesker som kan ha det vanskelig er dem som kan ikke skrive og lese i det hele tatt	ikke	LA
S0734	581	De føler seg dumt og foretrekker å ikke snakke enn å snakke med feiler	ikke	LK
S0734	582	For eksempel, hvis en person arbeider hele livet i ett plass og hans/hennes jobb er bare å gjøre det samme ting dag etter dag, og til tilleg den person ikke utvikler hans/hennes hukomelse med kryssord, eller med å lese aviser , eller bøker, vi kan ekspektere at den person kan ha problemer med å lære seg noe nytt, som et fremmedspråk	ikke	LK
S0735	584	Nå ~~nye~~ forandret seg mye og skolen og kirken er ikke autoriteter for barn , lenger	ikke	HK
S0735	585	Det er ikke så lett	ikke	HK
S0735	586	Det er ikke nok å spørre " Hvordan gikk på skolen?"	ikke	HK
S0735	587	Det er ikke nok å si om ting som er ~~e~~ rett	ikke	HK
S0735	588	Det vet jeg ikke	ikke	HK
S0735	589	Altfor mye autoritær og strenge oppdragelse fører til ~~det~~ at barna ikke vil høre på reglene som ~~de~~ vi prøver å lære dem	ikke	LK
S0742	591	På den måte det fungerer ikke til meg	ikke	HA
S0742	590	Menneskene liker ikke å smile, å le ~~ø~~ , og ser ut sur	ikke	HK
S0742	592	Hvis man har ikke en familie ~~n~~ , føler seg veldig ensom	ikke	LA
S0742	593	De føler at samfunnet trenger ikke dem	ikke	LA
S0742	595	Vi må ha venner som hjelper oss og vi føler ikke oss ensom	ikke	LA
S0742	594	Hvis jeg har mye pengene uten familien min og uten kjærligheten det betyr ~~at~~ til meg at jeg har ingenting	ingenting	LA
S0745	596	Han har ikke lov å arbeide, han må flere uker slape av og kurere seg	ikke	HK
S0745	597	Tilstand hans er godt , fordi kongen hadde inngen spredning	ingen	LA
S0747	598	Og masse penger i banken men av og til hjelper rikdom ikke	ikke	HK
S0747	599	Jeg synes at det er verdier f.eks. kjærlighet som kan man ikke kjøpe	ikke	LA
S0753	600	Det er år 2003, nesten 2004, sivilisasjon er meget avansert og vi som mennesker har mange muligheter, men det er ikke så lett å leve nå	ikke	HK
S0753	601	Jeg kunne ikke bestemme meg først	ikke	HK
S0753	602	Det var ikke så lett	ikke	HK
S0753	603	Vi hadde ikke nok tid på jobben for å snakke	ikke	HK
S0755	605	Mange har ikke tid til å lese bøker, overtenke , snakke dyp med hverandre	ikke	HK
S0755	604a	Jeg kan ikke si at materielle verdier ikke er viktige for meg	ikke	HK
S0755	608	Man er rikeste når man har det som kan ikke kjøpes	ikke	LA
S0755	606	Men det som jeg aldri pleier å gjøre er å få materielle verdier på bekostning av spirituelle verdier	aldri	LK
S0755	604b	Jeg kan ikke si at materielle verdier ikke er viktige for meg	ikke	LK
S0755	607	Alle som oppdager at det er virkelig sant kan være sikkert på at lykkeheten ikke avhenger av penger	ikke	LK
S0756	609	Jeg er ikke vant til å se på tv-en eller å lese aviser så jeg måtte forberede meg til ~~slik~~ såne ~~tema~~ oppgaver e	ikke	HK

Informantnr/Tekst-id	Setnings-id	Polske negerte ytringer	Negasjons-type	Koding
S0756	610	Det ver ikke skjente orsaker til hvorfor den falt	ikke	HK
S0758	611	Alltid hadde jeg litte penger, men det var ikke så viktige	ikke	HK
S0758	612	Jeg tenker ofte hva blir det om noen år vis folk " stopper ikke "	ikke	LA
S0758	613	Og jeg forsto at noe tar slutt og jeg kan ikke treffe henne mer	ikke	LA
S0759	614	Han mister ikke sin makt det er veldig positivt for Norge	ikke	HK
S0760	615	Det er ikke slutt ennå	ikke	HK
S0760	616	Mann kan hjelpe henne hvis han er ikke på jobb	ikke	LA
S0760	617	Leger fra Rikshospitalet sa at det var ikke noe alvorlig	ikke	LA
S0761	619	Jeg føler meg aldri meg alene	aldri	HK
S0761	618	Man kan ikke føle seg ensomme	ikke	HK
S0762	621	Han kan ikke arbeide etterpå	ikke	HK
S0762	622	Norge skal ikke være uten kongen i dette periodet	ikke	HK
S0762	620	Han hadde ingen smerte og føler følte seg bra	ingen	HK
S0762	623	Legen sa , at det var ingen spredning i hans kroppen	ingen	LA
S0762	624	Alle er fornøyd både kongefamilien og mennesker, at Operasjon gikk bra og kongen har ingen bivirkningen	ingen	LA
S0763	625	Verden uten mobilene kan ikke fungere i dag, det er sant men det må være folk som bestemmer hvor mye skal avhengi av maskiner i vårt live	ikke	HK
S0763	626	Mange av mine kolleger trenger ofte å bytte vakter eller de vil informere meg at de f.eks kan ikke komme på jobb	ikke	LA
S0765	628	Det er også veldig trist at på grunn av mobiltelefonene tenker vi ikke så mye om andre	ikke	HK
S0765	629	Vi trenger ikke å gå til bokhandle for å kjøpe kort (bursdagskortet)	ikke	HK
S0765	630	Derfor er jeg ikke sikker at det er bra eller dårlig å bruke mobiltelefonene	ikke	HK
S0765	631	De som bruker mobiltelefonene husker ikke om det skru av de	ikke	HK
S0765	627a	Vi trenger ikke vente, vi trenger ikke lette etter andre muligheter	ikke	HK
S0765	627b	Vi trenger ikke vente, vi trenger ikke lette etter andre muligheter	ikke	HK
S0765	632	Så man kan si at den som bruker mobiltelefonen har ikke privat livet	ikke	LA
S0766	633	Mange folk mister jobben sin og mange pasienter har ikke den behandlingen som de trenger	ikke	HK
S0766	634	Jeg vet ikke hva de tenker om?	ikke	HK
S0766	637	Og at staten finner penger og vil ikke spare på det som er viktiste	ikke	LA

Informantnr/Tekst-id	Setnings-id	Polske negerte ytringer	Negasjons-type	Koding
S0766	635	Grunnen til det var at staten ikke har nok penger og sykehuset har for lite plass	ikke	LK
S0766	636	Hva slags samfunnet er det hvis folk ikke vil hjelpe hverandre?	ikke	LK
S0767	638	Mobiltelefoner har forandret oss og vi kan ikke leve uten dem	ikke	HK
S0767	639	Vi jobber mer og vi har ikke så mye tid igjen	ikke	HK
S0767	640	Det bør vi vel ikke gjøre	ikke	HK
S0767	641	De kan redde oss når vi kan ikke finne re riktig vei eller når det skjer noe ulykke ulykke.	ikke	LA
S0770	642	Det er ikke rart at de ringer til venner for å snakke.	ikke	HK
S0770	643	Nå er det ofte at folk bor alene i huset , leiligheten men de er ikke ensomme.	ikke	HK
S0770	644	De er ikke så dyre og alle kan kjøpe dem	ikke	HK
S0770	645	Mobiltelefoner er ikke bare for rike	ikke	HK
S0770	646	De ville ikke møte andre og gjøre noe sammen med	ikke	HK
S0770	647	Jeg ville ikke shifte den	ikke	HK
S0770	648	Jeg vil ikke betrakte den som vennen min bar me en venn men bare som et maskin	ikke	HK
S0770	649	Jeg er kanskje så gammel at jeg kan ikke fårsto det som kommer nye	ikke	LA
S0771	650	VG har glemt at norske barn med psykiske problemer må vente ca. 3 måneder for å kunne oppsøke en psykolog eller psikiatr og det spiler ingen role at det er helgen eller ikke.	ingen	HK
S0771	651	Men det er viktig å lese nyheter for å gå ikke glipp av noe	ikke	LA
S0771	652	Jeg var veldig sint overasket forbauset at det står i VG at de norske studentene fikk ikke et psykisk hjelp av legen.	ikke	LA
S0771	653	Jeg trår tror at det var vanlig at det kunne ikke få psykiske omsorg i helgen	ikke	LA
S0771	654	Og det er VG som forstår ikke at en helg er det bare to dager til å vente, ikke to eller tre måneder	ikke	LA
S0772	660	Jeg bruker mobiltelefonen ikke ofte, bare av og til	ikke	HA
S0772	657	baterier liver lenge, meny er ikke komplisert, man kan spille flere spill, skrive forts SMS osv.. " tenkte jeg	ikke	HK
S0772	658	I butikker fines mange nyeste mobiltelefoner med kamera, MP3 , Radio men jeg vil ikke kjøpe nyeste mobiltelefonen	ikke	HK
S0772	659	Det er ikke nødvendig til meg	ikke	HK
S0772	655	Det var litt vanskelig for meg fordi jeg ble ikke kjent med prisene og abonamenter	ikke	LA
S0772	656	Det var vanskelig valg til meg fordi jeg hadde ikke så mye penger, men jeg måtte kjøpe mobiltelefon	ikke	LA
S0773	661	Vi hadde ikke tid til henne, vi måtte lære og lære hele tiden	ikke	HK
S0773	662	Det vær ikke den rolige @navnf som jeg skjenner før	ikke	HK

Informantnr/Tekst-id	Setnings-id	Polske negerte ytringer	Negasjons-type	Koding
S0773	663	Hun ville ikke at verden hennes forandret seg	ikke	HK
S0783	664	Syk mannen kan ikke å støtte familien sin	ikke	HK
S0783	665	Det er ikke bra å leve alene	ikke	HK
S0784	669	Selvfølgelig vi kan ikke stjele eller lyve	ikke	HA
S0784	666	Men det er ikke sant	ikke	HK
S0784	667	Pengene er ikke det som er viktigste	ikke	HK
S0784	668	Vi kan ikke heller drepe	ikke	HK
S0785	670	Mobiltelefoner; du kan ikke tenke om livet uten dem	ikke	HK
S0785	671	Folk kan ikke lengre bestemme selv om noe uten å ringe en venn e .	ikke	HK
S0785	672b	De snakker om ting som ikke er viktig og det er ikke nok tid for å tenke om viktige saker	ikke	HK
S0785	673	Uansett de ikke kan være sammen, kan de føle seg nærmere	ikke	LK
S0785	672a	De snakker om ting som ikke er viktig og det er ikke nok tid for å tenke om viktige saker	ikke	LK
S0786	676	Nå vi må ikke bli hjemme og vi kan snakke med telefonen	ikke	HA
S0786	674	For ca. 60 år siden har fått vi mulighet å prate med andre mennesker, som bor i andre lander , steder, og vi trenger ikke å go ut	ikke	HK
S0786	675	Vi trenger ikke å reise bort	ikke	HK
S0786	677	I den telefonen kan vi skrive alle nyheter som vi må ikke glemte og telefonen kan " huske " fra oss	ikke	LA
S0787	678	Hvis ingen ringer deg og du ikke er i nødt til å ringe, kan du høre på radio fra mobilen din	ingen	LK
S0791	680a	Veldig ofte folk vet ikke hvor er grense , hvor man skal ikke bruke telefon	ikke	HA
S0791	679	På den tiden tenkte jeg ikke at det kan bli så populært	ikke	HK
S0791	681	Andre mennesker er veldig overrasket når jeg sier: " Dessverre jeg har ikke mobiltelefon "	ikke	HK
S0791	680b	Veldig ofte folk vet ikke hvor er grense , hvor man skal ikke bruke telefon	ikke	LA
S0791	682	Og sannsynligvis det er bare jeg i dag som har ikke mobiltelefon i dag	ikke	LA
S0793	683	De sa (politiet) at når han hadde gjort det, han ikke mente å gjøre det	ikke	HA
S0793	684	Jeg er sikker at ingen tenkte at noe sån kan skjer	ingen	LK
S0794	685	Jeg treffer forskjellige mennesker på jobben min og det er ikke bare gode mennesker, men jeg tror på det at hvis de skal få en god omsorg, kjærlighet, de kan være gode	ikke	HK
S0794	686	Han har hater hatet verden, han har hate r t mennesker, han ville ikke snakke med noen	ikke	HK
S0794	688	Men det var ikke meg, det var kjærlighet som jeg hadde inne	ikke	HK

Informantnr/Tekst-id	Setnings-id	Polske negerte ytringer	Negasjons-type	Koding
S0794	690	Det er ikke pengene, pent huset eller en modern bil til å tilfredstille behovene våre	ikke	HK
S0794	687	Ingen kunne snakke med han, både foreldrene hans og legene	ingen	HK
S0794	689	Da er ingen som føler seg ensom	ingen	HK
S0794	691	Det er spørsmål sam jeg behøver ikke å tenke på så mye	ikke	LA
S0796	692	Men det er ikke verdier for meg	ikke	HK
S0796	693b	Til slutt jeg vil bare skrive at penger, at (og) å være direktør på store bedrift betyr ingenting hvis du har ikke noen til å snakke med, til å klemme, noen som du kan stole på - alltid og overalt	ikke	LA
S0796	695	penger og karriere betyr ingenting hvis du har ikke ekte kjærlighet rundt rundt deg	ikke	LA
S0796	693a	Til slutt jeg vil bare skrive at penger, at (og) å være direktør på store bedrift betyr ingenting hvis du har ikke noen til å snakke med, til å klemme, noen som du kan stole på - alltid og overalt	ingenting	LA
S0796	694	Du kan jobbe som leder i store kontorer hele døgnet, hele livet ditt og tjene penger, mye penger til å kjøpe nye klær, beste biler, moderne hus med alt som du trenger og ikke trenger	ikke	LK
S0800	699	Jeg prøver å hjelpe dem, men dessverre, noen ganger jeg kan ikke	ikke	HA
S0800	700	Uten kjærlighet og vennskap man kan ikke leve	ikke	HA
S0800	696	Medisiner er ikke alt	ikke	HK
S0800	697	Vi har ikke mye tid for å tenke på det, dessverre	ikke	HK
S0800	698	Det er ikke så mye	ikke	HK
S0800	701	Alle av oss kjenner noen som har ikke familien eller venn, kanskje kan vi gjøre noe?	ikke	LA
S0916	702	Når de er små, er det selvfølgelig at de har mye fri tid og og noen ganger har foreldrene ikke tid til å passe på dem	ikke	HK
S0916	704	Men det er det ikke	ikke	HK
S0916	705	De skulle først høre det fra foreldrene sine, men det er ikke sånn	ikke	HK
S0916	703	Jeg har ingen barn, men jeg synes at det er et program for dem som er det beste	ingen	HK
S0921	711	Jeg her skrevet litt om biltraffi biltrafikken, men det er ikke ikke er alt	ikke	HA
S0921	706	Men det er sikkert ikke bare i byene men på mindre steder også	ikke	HK
S0921	707	Det er veldig klar at de som kommer hjem fra jobben ville de ha fred og ro, men den for de ikke på grunn av trafikken	ikke	HK
S0921	708	Innbyggerne kan ikke følle seg trygge der de bor	ikke	HK
S0921	709	Men vi enkeltpersoner kan ikke gjøre stort	ikke	HK
S0921	714	Hvis vi ville slippe å unngå trafikken måtte vi alle finne et sted å bo som det trengst ikke biler	ikke	LA

Informantnr/Tekst-id	Setnings-id	Polske negerte ytringer	Negasjons-type	Koding
S0921	710	Men det er klart at uten bil man kan ikke gjøre mye	ikke	LA
S0921	713	De som har barn må passe på dem hele tiden fordi barna kan ikke leke ute alene	ikke	LK
S0921	712	På grunn av trafikken folk kan ha problemer med f.eks. å puste fordi vi ~~har~~ ikke her frisk luft	ikke	LK
S0924	715	Barn kan ikke alltid forstå	ikke	HK
S0924	716	Og jeg vil ikke at et dårlig-barnas program påvirker det	ikke	HK
S0924	717a	Ofte hjelper det ikke hvis foreldre sier: " Se, du kan ikke gjøre slik"	ikke	HK
S0924	717b	Ofte hjelper det ikke hvis foreldre sier: " Se, du kan ikke gjøre slik"	ikke	HK
S0924	718a	Barn kan ikke alltid forstå-spøk det er ikke virkelig som skjer på TV	ikke	HK
S0924	718b	Barn kan ikke alltid forstå-spøk det er ikke virkelig som skjer på TV	ikke	LA
S0924	719	Det er også viktig å huske at TV er ikke det eneste ting som barn kan nyte med eller lære seg av	ikke	LA
S0924	720	Noen kan ha mareritt etter Donald Duck, mens den andre tar TV ikke så alvorlig.	ikke	LA
S0939	722b	Innbyggerne som bor i et område med stor trafikk kan ikke slapp av f.eks. på balkongen fordi det bråker hele tiden og dessuten det er ikke moro å sitte ute, drikke kaffe å se på trafikken	ikke	HA
S0939	721	I mitt boligområde er det ikke så veldig stor biltrafikken fordi jeg bor på lande	ikke	HK
S0939	722a	Innbyggerne som bor i et område med stor trafikk kan ikke slapp av f.eks. på balkongen fordi det bråker hele tiden og dessuten det er ikke moro å sitte ute, drikke kaffe å se på trafikken	ikke	HK
S0940	723	Bileiere bruker ikke riktig øye sine	ikke	HK
S0940	724	De letter ikke etter andre ting som barn, dyr, parkerte biler	ikke	HK
S0940	725	Det er ikke bare husdyr som er påkjørt på veien	ikke	HK
S0940	726	Det vet jeg ikke, men jeg tror at det kan hjelpe mye	ikke	HK
S0940	727	Det hjelpe ikke så mye hvis vi bare skjelde på dem som bruker biler	ikke	HK
S0940	728	På grunn av folk kjører ikke forsiktig i boligområder mange barn som leker foran huset ble drept eller alvorlige skadet	ikke	LA
S0943	729	Det fins mange forledrene som tillater at ugene demes ser på tv-en hele tiden, bare for å få fred i huset og egentlig bryr de seg ikke om hva barna ser på	ikke	HK
S0943	730	I hvert fall sønn min liker å se på den om og om igjen, og det gjør ikke noe at det er reprise	ikke	HK
S0943	731	Det finnes ikke noen voldsepisoder eller andre farlige situasjoner som kunne skremme et barn, eller lære barn noe stygt	ikke	HK
S0943	732	Men de fleste programmene server bare tegneserier, som ~~er~~ ikke er så mye lærerike	ikke	LK
S0943	733	Det som jeg ~~syns~~ ikke syns noe om er , at på noen av kanalene starter barneprogrammene veldig tidlig på morgen	ikke	LK
S0943	734	De barna, som ikke har begynt på skolen ennå, får også litt forkunnskaper	ikke	LK
S0948	735	De tenker ikke på de som er inne	ikke	HK
S0948	736	De må vise hensyn til andre mennesker, men de tenker ikke på dem engang	ikke	HK
S0949	740	Ikke lengre ozonlaget beskytter oss mot UV-stråler	ikke	HA
S0949	737	Nå kan vi ikke tenke om vår sivilisasjon uten biler og uten andre ting som ble oppdaget for <i>ikke mer</i> enn 100 år siden	ikke	HK
S0949	738	Hvis sjåfører kjører fort, kan de ikke kontrollere veisituasjonen nøyaktig	ikke	HK
S0949	739	De kan ikke ha nok tid for å stoppe bilen foran f.eks. et barn som har løpt plutselig inn på veien	ikke	HK
S0949	741	Dessverre ofte kan vi møtes sjåfører som ikke forstår hva det betyr	ikke	LK

Informantnr/Tekst-id	Setnings-id	Polske negerte ytringer	Negasjons-type	Koding
S0949	742a	Hvis vi ikke kan bruke gass i våre biler eller andre midler som ikke forurenses atmosfæren, skal vi tenke hvordan vi kan bevege oss	ikke	LK
S0949	742a	Hvis vi ikke kan bruke gass i våre biler eller andre midler som ikke forurenses atmosfæren, skal vi tenke hvordan vi kan bevege oss	ikke	LK
S0955	743	Syns du ikke at det blir morsomt å trene de blie og glade fotballgale gutter ?	ikke	HK
S0955	745	Hvis du syns at du kan ikke være behjelpelig som selveste sportsman kanskje kan du bruke litt av fritiden din med å selge loddbloker , steke vafler ved sprints konkurranse anledningen etc	ikke	LA
S0955	744	Dem venter på deg fordi hvis du ikke kommer og hjelper oss, da må dem være hjemme om ettermiddagen og kanskje masse på deg at vi skal fine på noe i lag ?	ikke	LK
S0956	746	" Jeg har ikke tid å leke nå!	ikke	HK
S0956	747	Jeg er ikke så glad i TV, men ungene mine liker å sitte og se på fjernsynsprogramer	ikke	HK
S0956	748	Hvis de slutter ca kl. 22-22.30, er det ikke så mye tid til å sove	ikke	HK
S0956	749	Vi kan ikke unngå slike situasjoner nå, når livet går så raskt framover, så mye skjer rundt oss	ikke	HK
S0956	752	Men det er mange programmer som , jeg synes , er ikke bra	ikke	LA
S0956	750	Men det er en ting som jeg ikke liker	ikke	LK
S0956	751	Vi må passe på at unger som bruker tid foran TV, ikke kaste den bort	ikke	LK
S0967	756	Noen ganger har jeg sett " Barne TV " med sønnen min, men han ikke likte det	ikke	HA
S0967	753	Jeg vet det at Norge TV har mange programmer for barn men jeg har ikke tid for å se mye på TV	ikke	HK
S0967	754	I dette programmet finner de ikke vold som er i mange filmer for barn	ikke	HK
S0967	755	Barna føler ikke på at de lærer så mye	ikke	HK
S0978	760	Jeg har vært glad i ro, men nå Jeg har ikke mulighet å være i noen	ikke	HA
S0978	757	Det var ikke nødvendig å snakke hele tiden	ikke	HK
S0978	758	Det er ikke så rart å skrive en tekstmelding til noen som har burstdag	ikke	HK
S0978	759	Jeg må huske også at mobiltelefonen min trenger strømmen og det gjør jeg ikke så ofte	ikke	HK
S0978	761	Jeg prøver å bruke den ikke så ofte	ikke	LA
S0978	762	Når du har ikke vanlig telefonen eller du er på turer og må ringe da du kan bruke din mobilen	ikke	LA
s0978	763	Ti år siden nesten ingen har mobiltelefonen	ingen	HA
S0979	765	Måtte aldri naturen vise oss sin makt på en grusom måte	aldri	HK
S0979	766	Måtte det aldri være flere flodkatastrofer , flommer, jordskred og andre fryktelige hendelser	aldri	HK
S0979	764	Kanskje gjør vi det ikke så ofte, men alltid med mange ønsker og drømmer	ikke	HK
S0979	767	Glede - noe som vi ikke vet mye om	ikke	LK
S0980	768	I mange steder hvor det finnes flere leiligheter, for eksempel i en blokk, er det ikke tillatt å holde noen husdyr	ikke	HK
S0980	769	Det kan være slitsomt for flere å bo sammen med folk som de ikke er kjent med , men det er mange som liker å bo slik, spesielt studenter	ikke	LK
S0980	770	En fordel her er at det ikke er så veldig dyrt å bo i bofellesskap som å eie eller leie ut en leilighet selv	ikke	LK
S0981	771	Det er ~~er~~ mobiltelefoner ikke helt sikker men det er bedre å tenke litt på dette	ikke	HK
S0981	772	Vi kan ~~må~~ bruke men ikke forbruke alle slags hver dags utstyr	ikke	HK
S0981	773	Men uheldigvis bruker vi også så mye tid til å snakke med venner ~~om~~ eller diskutere om ting som ikke er viktig i det hele tatt	ikke	LK

Informantnr/Tekst-id	Setnings-id	Polske negerte ytringer	Negasjons-type	Koding
S0983	774	På den andre siden det er mange personer som har m. telefonene , men de er ikke nødvendige for dem	ikke	HK
S0983	776	Selv om de trenger ikke den , de må ha en	ikke	LA
S0983	775	I den moderne verden er det vanskelig å treffe en person som ikke har en mobiltelefon	ikke	LK
S1005	777	Vis du trener du får aldri problemer med vekt	aldri	HA
S1005	778	Etter det kroppen fingerer ikke som før i begynte	ikke	HA
S1005	779	Ja, bare vis det går ikke for langt og trener ikke for hardt	ikke	LA
Negasjons-type				
aldri	12			
ikke	364			
ingen	14			
ingen, ikke	1			
ingenting	7			
Total	398			
Koding				
HA	28			
HK	239			
LA	74			
LK	57			
Total	398			

Vedlegg 5 Nederlandske negerte ytringer med negasjonstype og koding

Informantnr/Tekst-id	Setnings-id	Nederlandske negerte ytringer	Negasjonstype	Koding
S0021	2	Jeg trivdes ikke lenger	ikke	HK
S0021	3	Husene må ikke blir bygt for tett.	ikke	HK
S0021	4	Jeg liker det ikke hvis det er for varmt.	ikke	HK
S0021	1	Ingen hadde tid til å prate lenger	ingen	HK
S0021	5	For meg er det viktig at det ~~er~~ ikke er for travelt , som det er i en by.	ikke	LK
S0021	6	Hvis du har barn er det også viktig at det er skolen i områden så at de ikke må reise for langt hvis de er unge.	ikke	LK
S0022	7	Det er ikke fint når små barn må reise til skule .	ikke	HK
S0022	8	Jeg kommer fra et sted hvor alle bor veldig nær hverandre og jeg synes at det ikke er fint.	ikke	LK
S0023	9	Når du er gammel vil du kanskje har en plass hvor du kan sitte og snakke med andre folk, og at du ikke behøv å gå enn lang vei til butikken.	ikke	LK
S0024	10	Man kan møte hverandre og bare drikke en kopp kaffe og snakke litt, og å ha en fest ~~ha en fest~~ med hverandre av og til, er også ~~er~~ ikke så verst.	ikke	HK
S0024	11	En skole som har ikke så mange elever.	ikke	LA
S0025	14	Jeg likte det ikke, jeg ble urolig.	ikke	HK
S0025	15	...@sted er derfor ikke et trivelig sted å bo på for meg.	ikke	HK
S0025	16	Man må, for eksempel på en søndag, ikke tar for langt tid til å finne natur.	ikke	HK
S0025	13a	I @sted finnes man ikke mange plasser hvor man hører ingenting	ikke	HK
S0025	12b	For @sted er ikke så stor finnes man ikke mye mennesker.	ikke	HK
S0025	12a	For @sted er ikke så stor finnes man ikke mye mennesker.	ikke	LA
S0025	13b	I @sted finnes man ikke mange plasser hvor man hører ingenting	ingenting	LA
S0071	17	Men , siden jeg synes at gjenbruk av kunnskap er litt mere viktig enn gjenbruk av materielle ting, skal jeg ikke nevne det siste ~~etter~~ igjen	ikke	HK
S0071	18	Selve skolegangen er ikke så viktig ~~for~~ for historien, så vi tar en steg i tiden	ikke	HK
S0071	20a	Men, det er ikke så enkelt som å bare kjøpe kunnskap, i hvertfall ikke så lenge vi ikke lever i en matriks Ref. filmen 'The Matrix '	ikke	HK
S0071	21	Dette er faktisk enda bedre enn gjenbruk av materieller , fordi det fins ingen tap her	ingen	LA
S0071	20b	Men, det er ikke så enkelt som å bare kjøpe kunnskap, i hvertfall ikke så lenge vi ikke lever i en matriks Ref. filmen 'The Matrix '	ikke	LK
S0071	19	Noe som mennesker vanligvis ikke tenker på når du nevner 'gjenbruk ' er gjenbruk av kunnskap	ikke	LK
S0072	22	I dag er det ikke mulig å spille fotball på gata men at jeg var 10 år gammel, var jeg alltid utendørs	ikke	HK
S0072	23	Trafikken var lett og det var ikke farlig og bevege seg på gata	ikke	HK
S0072	24	TV var ikke til stede og på lørdagskveld hørte man på radio eller spilte kort eller sjakk	ikke	HK
S0072	25	Vi var overhode ikke interessert i politikk	ikke	HK
S0072	26	Liv var ikke so hektisk og ikke so fokusert på rikdom	ikke	HK
S0072	27	Narkomisbruk var ukjent og det skjedde ikke so mye kriminalitæt	ikke	HK
S0073	30	Jeg skal aldri selge slik ting	aldri	HK
S0073	28	Jeg er selv ikke en god selger for en loppemarked	ikke	HK
S0073	29	Men jeg kan ikke beholde alt	ikke	HK

Informantnr/Tekst-id	Setnings-id	Nederlandske negerte ytringer	Negasjons-type	Koding
S0073	32	Når man trenger mye og har ikke så mye råd, blir man kreativ	ikke	LA
S0073	31	Når jeg ikke vet hva jeg må gjøre med min gamle ting, gir jeg dem til en loppemarked	ikke	LK
S0075	33	De vil ikke ha ting fra andre men de vil selge hva de har	ikke	HK
S0075	35	Det er bra også fordi ikke alle mennesker kan kjøpe alt på nytt fordi de har ikke råd til det.	ikke	LA
S0075	36	Det er bra så vi må ikke kaste alt	ikke	LA
S0075	34	Nar du selge ting er det fordi du ikke liker den	ikke	LK
S0105	37	Man kan kjøpe ting som man ikke trenger	ikke	LK
S0106	38	Også er det lettere å ta fly, fordi det ikke er så dyrt mer for å reise med fly i våre dager	ikke	LK
S0108	39	I dag er det ikke bare viktige mennesker som reiser men nesten hele samfunnet reiser	ikke	HK
S0108	40	Mange reiser ikke bare innenlands men også utenlands	ikke	HK
S0109	43	Det var en veldig fin ferien og jeg skal aldri komme til å glemme den	aldri	HK
S0109	44	Selvfølgelig er dette ikke den eneste grunnen	ikke	HK
S0109	41	Norge er ikke varmt og tørt nok i sommeren for å få er fint og brunt ansiktet	ikke	HK
S0109	42	Vi hadde det veldig koselig hos dem og derfor tok vi ikke så mange turer gjennom Norge	ikke	HK
S0120	47	Jeg skal aldri glemme den tur og den ulv	aldri	HK
S0120	45	Når jeg våknet var det natten og jeg visste ikke hvor jeg var	ikke	HK
S0120	46	Jeg prøvde å stå opp men det gikk ikke	ikke	HK
S0120	48	Jeg vet ikke hva som skjedde den dag men jeg synes at det var spesielt	ikke	HK
S0120	49	Det var merkelig siden der ikke skulle være ulv i @sted	ikke	LK
S0122	50	Det er ikke i Norge, jeg savne litt sosiale	ikke	HK
S0122	51	Nå tar jeg kontakt, jeg ventet ikke lenger mer på andre mennesker.	ikke	HK
S0125	57a	Også , jeg liker ikke vin eller øl, så det er litt verre og kjedeligere for meg om å gå ut på en pub, fordi de har nesten ingenting å drikke for meg	ikke	HA
S0125	54	Jeg er nesten aldri full når jeg går ut på fest	aldri	HK
S0125	55	De lager hjemmebrent sprit, jeg har aldri gjort det i @sted	aldri	HK
S0125	59	Disse norske lov hjelper og virker også ikke	ikke	HK
S0125	52	Jeg er absolutt ikke en alkoholiker, men jeg liker å gå ut på fest og drikke litt og danse litt	ikke	HK
S0125	53	Nå tror du at jeg er en alkoholiker, helt avhengig av alkohol og brennevin, men det er ikke sant	ikke	HK
S0125	58	Jeg synes det er veldig moro om å gjøre det sånn, men det er ikke det sammen som å gå ut og på fest og drikke og danse litt	ikke	HK
S0125	56	Alle nordmenn vet hvordan du lager hjemmebrent sprit , hvis de er 15 eller 25 år, jeg har ingen peiling på det	ingen	HK
S0125	57b	Også , jeg liker ikke vin eller øl, så det er litt verre og kjedeligere for meg om å gå ut på en pub, fordi de har nesten ingenting å drikke for meg	ingenting	LA
S0128	60	Men hvis du vil krysse en gate er @sted s bilførere ikke så høflig å stoppe for deg	ikke	HK
S0128	61	Jeg har vært i Norge for @antall måneder og jeg har oppdaget at det er ikke så mange forskjeller mellom @sted og Norge	ikke	LA
S0128	62	best er at jeg trives veldig godt her , i Norge, og jeg tror at det er fordi forskjeller er ikke stor mellom @sted og Norge.	ikke	LA
S0141	64	Hvis det går galt med barna , ungdommen og tenåringer er det ikke alltid foreldrenes skyld	ikke	HK

Informantnr/Tekst-id	Setnings-id	Nederlandske negerte ytringer	Negasjons-type	Koding
S0141	63	Det er ingen fast bruksanvisning til barneoppdragelse men det er mange ting som men må ta hensyn til vil men oppdrage barna på en riktig måte	ingen	HK
S0147	65	Det er ikke bra hvis vi alle ting slå opp og brenner og begrafen i jorden	ikke	HK
S0147	66a	Jeg Må ikke tenke på at vi ikke har bruktbutikken	ikke	HK
S0147	67	De har ingenting	ingenting	HK
S0147	66b	Jeg Må ikke tenke på at vi ikke har bruktbutikken	ikke	LK
S0147	68	Allen bruker vi så mange ting det vi kaster når vi det ikke trenger lenger	ikke	LK
S0147	70	Også i Norge , er mange mennesker hvor ikke har penger for å kjøpe alt ny	ikke	LK
S0147	71	Hvordan må det lager mat , hvis de ikke har en komfyr eller ikke stekepannen ?	ikke	LK
S0147	69a	Snart vil verden bli en plass hvor vi ikke kan bo mer fordi vi ikke har en mulighet for å rydder opp alt vi kaster	ikke	LK
S0147	69b	Snart vil verden bli en plass hvor vi ikke kan bo mer fordi vi ikke har en mulighet for å rydder opp alt vi kaster	ikke	LK
S0148	73	Ulykken skjer alltid men du trenger ikke vinne den .	ikke	HK
S0148	74	Jeg tror ikke at det finnes en måte oppdragelse som er 100 % riktig	ikke	HK
S0148	72	Jeg har ingen barn selv	ingen	HK
S0148	75	Ingen barn er like	ingen	HK
S0148	77	Jeg tror at det er ikke så store forskjeller mellom Norge og @sted	ikke	LA
S0148	78	Hun mente at den måte jeg var vokst opp med var feil, fordi mine foreldre tokk meg ikke med til konserter, teaterspill og musea	ikke	LA
S0148	76	Jeg tror at du ikke kan bestemme på forhand hvordan du skal oppdrage ditt barn, fordi hvert barn er forskjellig og trenger noe annet	ikke	LK
S0196	79a	Dette har lært meg at det er ikke så viktig om man har penger og er rik eller om man ikke har noen penger i det hele tatt	ikke	LA
S0196	79b	Dette har lært meg at det er ikke så viktig om man har penger og er rik eller om man ikke har noen penger i det hele tatt	ikke	LK
S0196	80	Heller ikke om man er intelligent eller ikke er så veldig klok, begge deler har visdomm hver for seg !	ikke	LK
S0359	81	Før bodde vi i et en sokkelleilighet med to små vinduer, det liker vi ikke	ikke	HK
S0360	82	Det stedet jeg bor nå kunne jeg ikke velge	ikke	HK
S0360	83	Det blir nok ikke enkelt	ikke	HK
S0360	84	V har ikke enda bestemt om vi skal bo i et hus eller i en leilighet	ikke	HK
S0360	85	Men vi har det ikke travelt så det fins sikkert en bolig som passer oss	ikke	HK
S0360	86	Der i mot er utsiktet fra stua og fra balkong ikke så fint	ikke	HK
S0361	87	Ikke snakk med meg om du reiser til Vietnam for å oppleve kulturen og har kontakt med de mennesker der	ikke	HK
S0362	88	Boligpris er aldri høyre enn taksverdi	aldri	HK
S0363	89	De er redd for at naboen tror at de er fattige , hvis de ikke reiser.	ikke	LK
S0364	90	Bolig må har god kvalitet det vil sier at jeg må ikke betale mye penger fordi kjelleren stor under vann	ikke	LA
S0365	91	Mann behøver ikke å råke snø.	ikke	HK
S0365	92	Tomten må ikke være for stor maks ; 1000 kvm!	ikke	HK
S0365	93	Huset må derfor ikke stå på feil siden av fjellet!	ikke	HK
S0365	95	Men etterhvert har vi tenkt at det er kanskje ikke så dumt å ha for eksampel to stuer og en hobbyrom	ikke	LA
S0365	94	Jeg har opplevd at , nå i sommertiden , vi ikke er de enigste som leter etter boliger her i @sted kommune!	ikke	LA
S0366	96	Siste måneder har vi letet på dagens boligmarked og jeg må sier at jakten er ikke så enkelt	ikke	LA
S0367	97	Selv om vi hadde alle sparepengene våre med oss, var det ikke nok for bare å reise	ikke	HK

Informantnr/Tekst-id	Setnings-id	Nederlandske negerte ytringer	Negasjons-type	Koding
S0367	98	Ni måneder var kanskje ikke nok for å se hele Australia, men vi klarte å beleve ganske mye!	ikke	HK
S0368	99	Men hvis vi må betale det selv, har ikke vi råd til det	ikke	HK
S0368	100	Dette huset er ikke så stort som det i Norge	ikke	HK
S0368	101	Det er ikke så stort men også hyggelig	ikke	HK
S0368	102	Du kan ikke ha alle ønsker som står på ønskelist	ikke	HK
S0368	104	Du kan ha en drøm om en stor ene bolig , men hvis du har ingen råd til den, blir eneboligen en drøm.	ingen	LA
S0368	103	Vi har letet etter det lenge, fordi der er ikke så mange hus som er billig	ikke	LK
S0369	107	Jeg skal aldri glemme denne reisen	aldri	HK
S0369	105	I Kina drikker man ikke kaffe eller te men risvann for eksempel	ikke	HK
S0369	106	De kinesiske er ikke høflige	ikke	HK
S0369	108	Noen ganger er jobben så stresserende eller arbeidsintensive at de ikke har tid nok til å leke med barna sine	ikke	LK
S0370	109	Jeg har nesten aldri sett min man	aldri	HK
S0370	110	Det var aldri noe problem, da jeg var alltid glad og si min barn igjen	aldri	HK
S0371	111	Mest viktig mellom forskjellige faktorer er beliggenhet, tilstand og størrelse fra tomt : det ~~du~~ kan du ikke endre etterpå	ikke	HK
S0371	112	Størrelse fra huset er ikke så viktig, det er mulig å bygge opp eller en del på til	ikke	HK
S0371	113	Avstand til butikken og ~~barnhage~~ skole er viktig så barna kan gå allene og jeg trenger bilen ikke så mye	ikke	LA
S0371	114	De større vindue skal se på norden eller øst hvor jeg liker ikke ² for mye solalys i huset	ikke	LA
S0372	115	Verden som vi kjenner den nå er ikke den samme som den var for hundre år siden	ikke	HK
S0373	117	Først og fremst hadde jeg aldri sett et land med så mange fjellene	aldri	HK
S0373	116	Det var ikke alltid det hvor jeg hadde tenkt å bo	ikke	HK
S0373	118	Det er ikke meg altså, som velgte bosted og bolig jeg bor nå	ikke	HK
S0373	119	Jeg liker ikke å være der, jeg føle meg innestengt	ikke	HK
S0373	120	De fleste folk jeg forteller hvordan jeg bor , forstår ingenting	ingenting	HK
S0373	121	Jeg mener at , det var ofte så , at jeg hadde ikke mye råd.	ikke	LA
S0374	122	Men jeg har had aldri store problemer	aldri	HA
S0374	123	Bare den betjening er ikke alltid veldig bra	ikke	HA
S0374	124	Et meste jeg liker fra Paris, er den veien og gata , når der er ikke så mange turistene	ikke	LA
S0375	125	Det var ikke vanskelig for meg til å reise denn	ikke	HK
S0375	126	Også er det ikke sa dyrt mer	ikke	HK
S0375	127	Jeg hoper bare det jeg har skrevet cirka 200 ord for jeg har ikke plass nokk til å skrive ~~fler~~ mer!	ikke	HK
S0375	128	Du kan gjør alt du vill i Alanya og det trenger ikke a vær dyrt.	ikke	HK
S0376	130	Men var det en stor ulempe for foreldrene mine at de ikke så mye kunne reise med fly, båt eller tog.	ikke	LK
S0376	129	Dessverre har vitenskaper oppdaget at troll ikke består og politikker har sagt at bestemor min er en løgner	ikke	LK
S0376	131	Hvis man vil fortelle reisehistorier nå, må man virkelig ha reiset reist til et eksotisk land, fordi ikke noen vil tro en historie om troll og hekser nå	ikke	LK

Informantnr/Tekst-id	Setnings-id	Nederlandske negerte ytringer	Negasjons-type	Koding
S0377	132	Jeg synes ikke at det er rart men jeg synes at det er bra	ikke	HK
S0377	133	Nå har vi også mer muligheter ~~å~~ å reise, og det er ikke bare for de rike mennesker	ikke	HK
S0377	135	Så min råd er , besøk andre stedene , andre landene , fordi det kan bare var være bra for deg selv, og det må ikke være så dyrt	ikke	HK
S0377	134a	Jeg tror ikke at min oldemor ~~gikk~~ reiste på ferie, fordi de hadde ingen penger, de hadde fjorten barn , men da hadde de ikke fly eller bil heller, og å gå til Italia var og er litt langt	ikke	HK
S0377	134c	Jeg tror ikke at min oldemor ~~gikk~~ reiste på ferie, fordi de hadde ingen penger, de hadde fjorten barn , men da hadde de ikke fly eller bil heller, og å gå til Italia var og er litt langt	ikke	HK
S0377	134b	Jeg tror ikke at min oldemor ~~gikk~~ reiste på ferie, fordi de hadde ingen penger, de hadde fjorten barn , men da hadde de ikke fly eller bil heller, og å gå til Italia var og er litt langt	ingen	LA
S0378	136	Hvis ~~du~~ jeg for eksempel møten mennesker i klubber eller på kafeer, er de ikke alltid seg ~~selv~~ selv	ikke	HK
S0378	137	I Nederland er vi vant til å drikke noe i en pub etter jobben er ferdig men det er ikke så vanlig her i Norge	ikke	HK
S0379	143	Egentlig har jeg ikke reële planner foran meg for framtida	ikke	HA
S0379	138	Jeg har ikke lyst lenger å jobbe første året som au-pair, vaskehjelp, butikkmedarbeider etc, for å har bedre ~~kjans~~ hans for å få en bedre jobb etterpå.	ikke	HK
S0379	140	Heller ikke har jeg behov for å flytte tilbake til Nederland	ikke	HK
S0379	139a	Behøv for å få barn har jeg ikke i det hele tatt, og jeg tror ikke at dette skal forandre	ikke	HK
S0379	139b	Behøv for å få barn har jeg ikke i det hele tatt, og jeg tror ikke at dette skal forandre	ikke	HK
S0379	142a	Dette er ikke lett når mann er ikke norsk og ikke har sammen skolesyste e m	ikke	HK
S0379	141	Jeg har noe venner og familie der, men jeg føler ~~ikke~~ ingen forbinnelse med hjemlandet mitt	ingen	HK
S0379	142b	Dette er ikke lett når mann er ikke norsk og ikke har sammen skolesyste e m	ikke	LA
S0379	144	Problemet er at jeg ikke vet hva jeg skal studere	ikke	LK
S0380	145	Nyheter som det skal jeg aldri glemme	aldri	HK
S0380	146	De har ikke begynnt med EM , men bare å følge nyheter på norsk eller svensk TV og i aviser og ser Nederland der, har gjort inntrykk på meg	ikke	HK
S0380	147	Det er ~~er~~ veldig dårlig nyheter for Microsoft men de sier at det ikke er slutt	ikke	LK
S0381	149a	Selvfølgelig kan jeg ikke høre ingenting nå, men jeg håper at det vil ta ikke så langt tid.	ingen	HA
S0381	148	Jeg prøvte å lese avisen men tanken min var ikke på avisen men i rommet fra legen	ikke	HK
S0381	149b	Selvfølgelig kan jeg ikke høre ingenting nå, men jeg håper at det vil ta ikke så langt tid.	ikke	LA
S0382	150	Når jeg leser i avisen om helse, omsorg og streik forstår jeg ikke hvorfor Stortinget valger for å gi mindre penger til helsevesenet	ikke	HK
S0382	151	Det er ikke nok leger i Norge og store ventetider hos legene	ikke	HK
S0382	152	Det kraver mye tid og de har ikke muligheter å gi professionelt hjelp til dem	ikke	HK
S0382	153	Man kan ikke vente til helsearmeen ta over alt som tilhører narkomaner og andre mennesker som lever på gata	ikke	HK
S0382	154	Hvorfor kan de ikke hjelpe sykehus, skoler, psykiatri , hus for gamle mennesker med bare en liten del av oljepengene?	ikke	HK

S0382	155	Ofte forstår disse menneskene i Stortinga ikke hva det betyr for skolene å jobbe med disse elevene	ikke	HK
Informantnr/Tekst-id	Setnings-id	Nederlandske negerte ytringer	Negasjons-type	Koding
S0382	159	Jeg tror at det er veldig viktig at mennesker føler seg ikke trygd eller redd hvis de trenger sykehjelp	ikke	LA
S0382	160	Hvis legene tjener ikke nok så er det en dårlig forholdt	ikke	LA
S0382	156	Hvis de ikke får det tidlig så skal det være vanskelig for samfunnet å hjelpe dem i framtida	ikke	LK
S0382	157	Hvorfor fått mange milliarder fra olje. kjøper de fregatter hvor de kanskje ikke har bruk til ?	ikke	LK
S0382	158	Men jeg vet at det ikke er forskjellig fra andre land	ikke	LK
S0383	161	Jeg elsker å spille volleyball og med volleyball kan du ikke spille alene	ikke	HK
S0383	162	Jeg liker ikke å gjøre noe alene	ikke	HK
S0383	164	I hvert fall, du kan ikke være en mennesker uten andre mennesker og derfor er møte mennesker veldig bra for alle!	ikke	HK
S0383	165	Men noe ganger synes da jeg kjenner nok mennesker og trenger jeg ikke flere, men lik jeg sa, jeg liker å snakke	ikke	HK
S0383	163	Men fortsetts skal jeg bruke masse internet for jeg liker å snakke og ingen vil snakke med meg (i hvert fall ikke mange) hvis det er klokka et i natt og på internet er det nok	ingen	HK
S0383	166	- Hvis han kjenner noen du ikke kjenner kan du treffe han/hun og det er også en møte du kan lære nye mennesker	ikke	LK
S0385	168	Alle vil ha mer, men dette må gå ut over de svakeste i vårt samfunn, de klare ikke å følge med!	ikke	HK
S0385	169	Hvis vi alle spør oss selv: " har jeg ikke nok? "	ikke	HK
S0385	167a	De klare ikke tempoet i vart samfunn, de takler ikke samfunnet som er preget av å tjene penge	ikke	HK
S0385	167b	De klare ikke tempoet i vart samfunn, de takler ikke samfunnet som er preget av å tjene penge	ikke	HK
S0386	170	De skulle ikke bare snakker om været og hva de har kjøpt siste uke for eksempel, men mer om følelse eller forstyrrelsene de har opplevd!	ikke	HK
S0386	173	Jeg vet at det er ikke lett fordi mennesker har forskjellige karakterer og har en forskjellig kulturell bakgrunn	ikke	LA
S0386	174	Fredelig betyr for meg ikke bare at det er ingen krig på verden men også at mennesker kunne leve i fred med hverandre	ingen	LA
S0386	172	Til slutt ønsker jeg at i framtida pengene ikke spiller den hovedrollen i hverdagsliv av alle mennesker	ikke	LK
S0386	171a	På denne måte at man ikke bruker resurer for unødvendige ting som en ikke nødvendigvis trenger for å live	ikke	LK
S0386	171b	På denne måte at man ikke bruker resurer for unødvendige ting som en ikke nødvendigvis trenger for å live	ikke	LK
S0387	175	Vi skal ikke bli hvor vi bor nå, det er for ensamt	ikke	HK
S0387	176a	Det hører kanskje ikke så vanskelig ut ,men det er ikke så lett å finne	ikke	HK
S0387	176b	Det hører kanskje ikke så vanskelig ut ,men det er ikke så lett å finne	ikke	HK
S0388	177	Jeg er ikke sikkert på om jeg skal skrive om verdens framtid eller min egen framtid men jeg skal skrive litt om begge to	ikke	HK

Informantnr/Tekst-id	Setnings-id	Nederlandske negerte ytringer	Negasjons-type	Koding
S0388	178	Mitt ønske er å etablere en egen campingplass her i Norge men jeg er ikke sikker om jeg kan klare det	ikke	HK
S0388	179	Jeg er sikker på at det skulle bli bedre hvis det var ikke noe krig og ikke noe forurensing	ikke	LA
S0389	180	Men det var ikke sånn	ikke	HK
S0389	181	Det var heldigvis ikke i byen selv men de hadde hørt eksplosjonen og fyrverkeri	ikke	HK
S0389	182	Etter en par dager var da ikke nyhetene mer på norsk T.V	ikke	HK
S0389	183	Heldigvis gikk det ikke slik	ikke	HK
S0390	184	De er sammenhengende og jeg forstår fremdeles ikke helt hvorfor de har hendt	ikke	HK
S0390	185	Jeg tror ikke at det er bare et pengerspørsmål	ikke	HK
S0390	186	Og det blir sikkert ikke bedre etter revidert statsbudsjett	ikke	HK
S0390	187	Selvom nordmenn ikke har mange feriedager, virker det på meg at de er stadig på reise fot	ikke	LK
S0390	188	Men det virker at de ikke er tilfredde	ikke	LK
S0390	189	Norge er et av de rikeste land i verden, men folk synes at de ikke er rike	ikke	LK
S0391	190	Det er ikke mulig å forurense og bruke jorden som en en-gangsprodukt i fremtiden.	ikke	HK
S0391	191	Fordi på en verden hvor landsgrenser blir mindre og mindre viktig kan vi ikke ~~ta~~ akseptere nasjonalistiske standpunkter	ikke	HK
S0392	192	Jeg likte ikke i det hele tatt måten den irakiske befolkningen ble fremstilt	ikke	HK
S0392	193	Kjemiske våpnene hadde ikke bare ødelagt bygninger, men også framtidenes generasjoner av mennesker	ikke	HK
S0392	196	For meg var overstående bevis nok at man aldri får hele historien	aldri	LK
S0392	194	Selvfølgelig skjønner jeg at man ikke kan angripe et land uten konsekvenser, men faktum at etter det USA kunne gjøre det samme og sier at det var fullstendig rettferdig gjorde meg veldig sint	ikke	LK
S0392	195	Etter krigen oppdaget man at våpnene som ble brukt ikke var så " uskyldige "	ikke	LK
S0393	197	Fordi det må ikke skje en gang til	ikke	HK
S0393	198	Heldigvis er ingen av min venner som bor der omkommet	ingen	HK
S0393	199	" Det er ingen natt, " sier de	ingen	HK
S0394	200	Det var desverre ikke mulig i Nederland og jeg håper at jeg skal utnytte de fleste mulighetene	ikke	HK
S0394	202	Mest fornøyd blir jeg når jeg og kjæresten min blir ikke syk og har god helse	ikke	LA
S0394	201	Mer generelt ønsker jeg at meste parten av verden ikke skal være fattig og at vi tenker litt mer om miljøet	ikke	LK
S0397	204	Nei livet er ikke så darlig nar men blir gammel!	ikke	HK
S0397	203a	Vi går ikke så fort mer som før men vi trenger det også ikke	ikke	HK
S0397	203b	Vi går ikke så fort mer som før men vi trenger det også ikke	ikke	HK
S0397	205	Når jeg sammenliknet vår situasjon her i Norge med flere andre land. f.eks. i Afrika, Asia eller deler fra Sør-Amerika den tror jeg at vi har ingenting å masse om!	ingenting	LA
S0398	206	Det var en stor opplevelse, og selv om det ofte var vanskelig - jeg var ikke vant til høyden - visste jeg at dette ville bli min favorite sport	ikke	HK
S0398	207	Kanskje fordi jeg kommer fra et flat land der det ikke finnes så mye natur som i Norge	ikke	LK
S0399	208	Røyking er ikke sund og skader helse	ikke	HK

Informantnr/Tekst-id	Setnings-id	Nederlandske negerte ytringer	Negasjons-type	Koding
S0399	209	Det er ikke lov å røyke på en offentlig sted	ikke	HK
S0399	210	Jeg tror at røyking er ikke bra for voksenalder eller barn	ikke	LA
S0399	211	Jeg synes at det hjelper ingenting når de nesten røyker alle på en kafé.	ikke	LA
S0400	212	Noen røyker ikke så mye og noen røyker veldig mye	ikke	HK
S0400	213	Alle som røyker sier: " Jeg røyker ikke så mye"	ikke	HK
S0400	214	Jeg røykte ikke så mye	ikke	HK
S0400	215	På en måte var det ikke så vanskelig	ikke	HK
S0400	216	Og tror meg, det er ikke gøy å stå ute alene for å røyke en sigarett	ikke	HK
S0400	217	Ingen av mine søstre, venner og heller ikke mine foreldre røyker	ingen	HK
S0401	221	Jeg kjenner ingen annet land hvor det er undervisning i " friluftaktiviteter ", ellers sånn	ingen	HA
S0401	219	Norge er ennå ikke medlem av EU men betaler cirka 150 million kroner årevis likevel	ikke	HK
S0401	220	I generell vet jeg ikke heller om man kan sammenligne land på samme måte	ikke	HK
S0401	218	Fordi likt i hele Europe , da industrialisering begynte for mer enn 100 år siden, snakket ingen om rikdom	ingen	HK
S0401	222	Bare de skriker det ikke fra tak	ikke	LA
S0402	223	Det er ikke bare skatt som er veldig høyt på røykvarer , men det er også uløvlig for å selge tabakk til barn, å ha tabaksreklame og å røyke i offentlig sted	ikke	HK
S0402	224	Selvfølgelig, røyking er ikke bare utrolig dårlig for egen helse, men også for helse av mennesker i nærheten din, som for eksempel barn	ikke	HK
S0403	225	Røyking er ikke tillat i offentlige steder, og på mange arbeidsplasser	ikke	HK
S0403	226	Men dere må ikke misforstå meg, fordi det er selvfølgelig bra å skille mellom røykere og " ikke-røykere"	ikke	HK
S0403	227	Jeg synes at røykere burde få egne områder hvor de kunne røyke, og det burde ikke være tillat for ikke røykere og komme i disse områder .	ikke	HK
S0403	228	Jeg kan ikke forstå den negative holdningen av regjeringen mot røyking	ikke	HK
S0403	229	Betaler røykerne ikke allerede nok til " ikke-røykerne ", med å finansiere helsevesen og alderspensjonen	ikke	HK
S0404	231	For det første er det viktig for mannen min at det er ikke for langt vei til jobben hans	ikke	LA
S0404	230	Så et sted som ikke er for stort, men ikke for små heller, er best	ikke	LK
S0405	232	I hjemlandet mitt er de ikke normalt	ikke	HK
S0406	233	Da skal man ikke ha en konkurranse, men da må man jobbe sammen	ikke	HK
S0406	234	Det er ikke godt for en arbeidsgiver hvis der er konkurransen på arbeidsplassen	ikke	HK
S0406	235	Hvis man bruker disse, bruker man ikke en konkurranse på i arbeid- ~~et~~	ikke	HK
S0406	236	Man lærer å akseptere at man ikke alltid kan vinne, man lærer mange nye ting	ikke	LK
S0406	237	Der er alltid mennesker som ikke liker å gå på jobben hvis der er konkurransen	ikke	LK
S0407	238	Butikkene i nære nærheten er ikke så viktig for meg, fordi jeg kjører bil	ikke	HK
S0407	239	Jeg ville leie en leilighet som ikke er så veldig stor	ikke	LK
S0407	240	Viktigere var at den ikke skulle være så fern fra en stor by, fordi det var mye å ordne	ikke	LK
S0407	241	Jeg søker et hus som ikke ligger på en motorvei	ikke	LK
S0408	244	Når det er bare idrettskonkurranse: hvem vil bli den beste eller forreste, er det ingen problem, selvfølgelig	ingen	HA
S0408	242	Du kan ikke være sikkert på at den første er virkelig den beste ikke sant?	ikke	HK
S0408	243b	De sier at de ikke liker konkurranse men det er ikke sant!	ikke	HK

Informantnr/Tekst-id	Setnings-id	Nederlandske negerte ytringer	Negasjons-type	Koding
S0408	243a	De sier at de ikke liker konkurranse men det er ikke sant!	ikke	LK
S0409	246	Også @sted er ikke langt å kjøre , så når man trenger litt storbyliv er det lett å dra dit	ikke	HK
S0411	247	Og en annet ting er at voksne passer bedre på barn når de gjøre bil, de gjøre ikke sa fort.	ikke	HK
S0411	248	Selom det er Norges femte største by er det ikke so mye menesker har i forhold til den by jeg har i bod i før	ikke	HK
S0411	249	Har i @sted finnes det nesten ikke no kø	ikke	HK
S0411	250	En annet ting jeg liker er at du trenger ikke å reise så langt til jobben	ikke	LA
S0412	251	Spørsmål er hva gjør at et sted er trivelig å bo på men det- ~~te~~ er ikke lett å si.	ikke	HK
S0412	252	Hvis en ikke liker huset sitt da er det vanskelig å være helt fornøyd	ikke	LK
S0413	256	Men på skole har disse nye og unge ansatte aldri lært å være en vinner eller den beste	aldri	HK
S0413	253	Man jeger ikke lenger for å skaffe seg mat, og i de fleste tilfellene blir man straffet når man dreper	ikke	HK
S0413	254	Kanskje er ikke Norge et særlig godt eksempel på konkurranse, siden i utgangspunktet alle er like og alle får like sjanser	ikke	HK
S0413	255	Barn og ungdommer trenger ikke å konkurrere ifølge det norske samfunnet.	ikke	HK
S0413	258	Dog, jeg vil absolutt ikke foreslå et likt system som USA har	ikke	HK
S0413	257a	Da er det kanskje ikke så rart at man ikke klarer seg så godt som de hadde håpet på	ikke	HK
S0413	257b	Da er det kanskje ikke så rart at man ikke klarer seg så godt som de hadde håpet på	ikke	LK
S0413	259	Det er nemlig noen barn som ikke er like gode	ikke	LK
S0413	260	Dermed er det en gruppe som ikke får det tilbudet de trenger	ikke	LK
S0413	261	Men kanskje burde man- ~~se litt~~ ta litt mer hensyn til noen andre som- ~~er~~ ikke er som alle de andre	ikke	LK
S0414	262	Området er veldig rolig, og om natten hører man ingen lyd	ingen	HK
S0414	263	Vi har også ingen lyd fra naboene, de er veldig hyggelige.	ingen	HK
S0415	264	Du kan ikke få alt på et sted så alt er helt perfekt	ikke	HK
S0415	265	Når vi se på område uten av huset er der ikke mye vi skal endre	ikke	HK
S0415	266	Butikker finner vi ikke på vårt øye så skil vi til et andre sted for å gjøre innkjøp	ikke	HK
S0415	267	Ulemp av bor på ei øye for eksempel er at vi har ikke så mange busser som kommer til oss	ikke	LA
S0416	268	Når du flytter fra et land til et annet må du ikke glemmer tradisjoner og vaner fra- ~~dit~~ hjemlandet dit	ikke	HK
S0416	269	Du må prøve å integrere i samfunn snarest mulig, men samtidig må du ikke glemmer " røttene "	ikke	HK
S0416	270	Jeg er fra Nederland, og det er ikke så veldig forskjellig fra Norge	ikke	HK
S0416	271	Det var ikke helt som " hjemme " men det var veldig fin og koselig	ikke	HK
S0418	272	Og på øya er det ikke en trimmehal	ikke	HK
S0418	273	Vi har ikke en butikk heller	ikke	HK
S0418	274	Vi har ikke så mange barn men selv om det har vi sagt at vi vil bo der	ikke	HK
S0418	275	Vi kjente ikke naboen vår	ikke	HK
S0418	276	I @sted hadde vi det ikke	ikke	HK
S0418	277	Spesiell på ei øy kan de lære mye om naturen for at de behøver ikke å være redd	ikke	LA
S0418	278	Til slutt vil jeg si at det er ikke så veldig viktig hvo stort og fint huset mitt er	ikke	LA

Informantnr/Tekst-id	Setnings-id	Nederlandske negerte ytringer	Negasjons-type	Koding
S0419	279	Jeg liker å bo hos denne familien fordi- ~~d~~ jeg kan gjøre hva jeg vil, de prøver å hjelpe meg med alt mulig, hvis jeg har problemer med noe kan jeg alltid snakke med dem og vi har nesten aldri krangel	aldri	HK
S0419	280	De hadde ikkje tid å stoppe til å snakke	ikke	HK
S0419	281	Et sted der jeg ikke skal kjede meg	ikke	LK
S0420	282	Det må ikke være den samme person som rydder hele tiden	ikke	HK
S0420	283	Hver rom- ~~met~~ har sine egne farger og fargene passer ikke alltid sammen	ikke	HK
S0420	285	Huset må være bra isolert så det blir ikke for kaldt om vinteren	ikke	LA
S0420	286	men vi er vant til det nå og synes at det er ikke så verst ennå	ikke	LA
S0420	284	Også synes jeg er det bra når du har god plass og du ikke bor alt for tet	ikke	LK
S0421	287	Jeg flyttet fra Nederland til Norge, mellom den nederlandske og norske kultur- ~~en~~ en er der ikke en så veldig stor forskjell	ikke	HK
S0422	288	Når de ikke har vært snille må de med til Spania	ikke	LK
S0422	289	Da kan være fordi hun eller han ikke har vært snill med sine foreldre, men stortsett går det bra	ikke	LK
S0423	291	Om vaner trenger jeg ikke å seie mye	ikke	HK
S0423	290	De har ingen forpliktelse til å intergrere tradisjoner som er ~~motsatt~~ motsatt sine egne tradisjoner	ingen	HK
S0424	292	Fordi for +- 10 år siden brukte man i slik en situasjon ingen en apparat, men noen prøvde å stoppe en ane bil og spurte sjoføren for hjelp	ingen	HK
S0424	293	Jeg må konkludere at hver tekniske utvikling er ikke alltid en forbedring for samfunnet og for hvordan vi oppfører oss med hver andre	ikke	LA
S0425	301	Og liker jeg det ikke at dersom alle kan ringe meg når som helst	ikke	HA
S0425	294	Hei, jeg heter @navn og jeg har aldri hatt en mobiltelefon	aldri	HK
S0425	296	Men jeg har aldri kjøpt en	aldri	HK
S0425	295	Vel, det som jeg sier er ikke helt rett	ikke	HK
S0425	298	Har den ikke for mye radiasjon som kan skade kroppen	ikke	HK
S0425	299	Vi vet rett og slett ikke hva som skjer med kroppene av barne når de blir gamle- ~~gammel~~	ikke	HK
S0425	297b	Vel, først og fremst, det som du ikke har, kan du ikke savne	ikke	HK
S0425	300	Det er ingen som kan si ~~er~~ hva skal skjje om femti år	ingen	HK
S0425	302	Jeg tenker mer og mer at jeg blir den eneste personen i Norge som ikke ~~har~~ kommer til å ha en mobiltelefon.	ikke	LK
S0425	297a	Vel, først og fremst, det som du ikke har, kan du ikke savne	ikke	LK
S0426	303	Desverre er det ikke så mye vi kan gjøre med situasjonen	ikke	HK
S0427	305b	Så jeg vet at det kan være greit å ha en mobiltelefon, men så lenge jeg ikke ha bruk for en, skal jeg ikke kjøpe en mobiltelefon heller!	ikke	HK
S0427	308	De snakker ofte veldig høyt, og jeg synes at de viser ingen respekt for andre i det hele tatt	ingen	LA
S0427	304	Det er den viktigste årsak hvorfor jeg-? ikke har en mobiltelefon	ikke	LK
S0427	306	Det kan være at jeg synes at det- ~~er~~ ikke er så hyggelig på en fest, når mange bruker mobiltelefonen i steden for å snakke med hverandre.	ikke	LK
S0427	307	Mange mennesker glemmer at de ikke er alene	ikke	LK
S0427	305a	Så jeg vet at det kan være greit å ha en mobiltelefon, men så lenge jeg ikke ha bruk for en, skal jeg ikke kjøpe en mobiltelefon heller!	ikke	LK
S0922	309	Du vet kanskje ikke hva du kan gjøre akkurat nå, men hver mann eller kvinne, foreldre, bestemor og bestefar og andre slektninger hvem som føler seg aktiv kan gjøre noe	ikke	HK
S0922	310	Men også når du har ikke denne kvalitet og erfaringer kan vi bruke deg.	ikke	LA
S0932	311	Jeg er enig i at barn ikke ubegrenset skulle sitte foran TV-en: de trenger å utvikle egen kreativitet i stedet for bare å motta prefabriert underholdning	ikke	LK

S0953	312	Biltrafikken i mitt område er ikke et stort problem fordi jeg bor på fjellen	ikke	HK
Informantnr/Tekst-id	Setnings-id	Nederlandske negerte ytringer	Negasjons-type	Koding
S0953	313	Normalt er det ikke et problem, fordi alle som kjører opp i @sted bor der eller kjører denne vei hver dag til jobbe deres	ikke	HK
S0953	314	De er vant til at alle barn leker på veien så kjører de ikke så fort	ikke	HK
S0953	315	Men da OL-en var der måtte vi være veldig forsiktig med barna og med gå på tur fordi alle turistene var ikke vant til så mye mennesker leker og går på samme vei som de kjører på	ikke	LA
S0953	316	Kanskje vi må også få eller bygge en område før bare barn hvor bilen kan ikke kjøres og hvor du kan bare gå	ikke	LA
S0953	317	Kanskje hvis vi bygger flere butikker i en område så det er ikke så langt til butikken, motiverer vi også folk til å gå	ikke	LA
S0960	318	Det er jeg ikke helt sikkert på	ikke	HK
S0960	319	Når en bor på landet, er det mulig å snakke om " et boligområde "? Det vet jeg ikke	ikke	HK
S0960	320	Frivillige medarbeidere hjelper barna å krysse den største veien og biler har ikke lov til å gjøre furtere en 30 km	ikke	HK
S0963	322	For eksempel at barn av 4 eller 5, 6 år gammel kan bedre ikke se på fjernsynsprogam for barn av før eksempel 8-10 ar	ikke	LA
S0963	321b	oftere er det senere andre programmer til større barn som ikke bedre kan sett sees av mindre barn fordi det er ikke så godt for deres utvikling som 4-5 åring	ikke	LA
S0963	321a	oftere er det senere andre programmer til større barn som ikke bedre kan sett sees av mindre barn fordi det er ikke så godt for deres utvikling som 4-5 åring	ikke	LK
S0970	323	Du lærer å ikke være redd for dem og å snakke og le sammen med dem.	ikke	LK
Negasjons-type				
aldri	17			
ikke	297			
ingen, ikke	0			
ingen	23			
ingenting	6			
Total	343			
Koding				
HA	8			
HK	217			
LA	50			
LK	68			
Total	343			

10. Sammendrag

Oppgaven er skrevet innenfor fagområdet norsk som andrespråk. Å beherske norsk språk er en forutsetning for god integrering i samfunns- og arbeidslivet i Norge. Det å lære seg et nytt språk er for de fleste en langt større utfordring enn å lære seg morsmålet. Det flerkulturelle samfunnet gjør at vi trenger økt kunnskap om tilegnelse av et andrespråk for å kunne legge til rette for god språkopplæring. Tema for oppgaven er negasjon hvor jeg vil undersøke strukturen i negerte setninger i polske og nederlandske informanters mellomspråk. Materialet til undersøkelsen er hentet fra ASK - Norsk Andrespråkskorpus, som består av en samling tekster produsert av innlærere som har gjennomført og bestått Språkprøven i norsk. Mitt kriterium for valg av morsmål til undersøkelsen, har vært ett språk med ulik og ett språk med lik negasjonsstruktur som norsk. Jeg har derfor brukt polsk og nederlandsk i undersøkelsen av både språktypologiske og samfunnsmessige grunner. Undersøkelsen går ut på å beskrive den språklige strukturen i setninger med negasjon og min problemstilling er: *Hvordan bruker informantene enkle og komplekse strukturer i negerte setninger?*

Hovedfunn av undersøkelsen viser at høy korrekthet i negerte setninger er et resultat av bruk av enkle strukturer. Med utgangspunkt i dette har jeg drøftet om høy korrekthet av negasjon forekommer i enkle strukturer fordi informantene *underproduserer* bruk av negasjon i mer komplekse strukturer. Ubevisst underproduksjon mener jeg kan kobles til forhold ved selve produksjonen av setninger med negasjon. Bevisst underproduksjon mener jeg kan knyttes til utenomspråklige faktorer som kan påvirke produksjonen. Slike faktorer gjelder særlig testsituasjonen som gjør innlærerne ekstra fokusert på form. En annen viktig faktor er bruk av fritekst som metode. Underproduksjon av en struktur er et unngåelsesfenomen når det kan se ut til at informantene mer eller mindre bevisst unngår å bruke strukturer som de opplever som utfordrende. I en fritekst har informantene en mulighet til dette. Bruk av fritekst som metode kan fange opp alternative utforminger av negasjon, enn det eliserte oppgaver vil kunne gjøre. Samtidig er det viktig å være oppmerksom at høy korrekthet alene ikke vil kunne si om et trekk beherskes eller ikke, hvis det kun forekommer i enkle strukturer.

Det er ikke lett... å lære seg negasjon!